

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2018

Bc. MARTIN KRAUS

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Trhliny důvěry Vnímání důvěry k terapeutům u frekventantů psychoterapeutického výcviku na PVŠPS

Bc. Martin Kraus

Obor: Psychologie

Forma studia: Denní studium

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jakub Zlámaný, PhD.**

Praha 2018

Prague College of Psychosocial Studies

Cracks in trust Subjective perception of the the trust to therapists in psychotherapeutic training at PVŠPS

Bc. Martin Kraus

Field of Study: Psychology

Form of Study: Full – Time Study

The Diploma Thesis Work Supervisor: **Mgr. Jakub Zlámaný, PhD.**

Prague 2018

Anotace: Cílem této práce je prozkoumání a popis fenoménu důvěry se zaměřením na oblast psychoterapie, konkrétně psychoterapeutických výcviků realizovaných v rámci studia na PVŠPS. Cílem empirické části práce je zaměření se zejména na situace, kdy se důvěry nedostává, je jistým způsobem omezena, narušena a nebo je proces jejího získání a ustanovení v rámci psychoterapeutického vztahu složitější, než v běžných případech. Teoretická část se věnuje definici důvěry a podrobnému souhrnu teorií důvěry. Práce dále navazuje stručným pojednáním o charakteristice psychoterapeutických výcviků. Na ni navazuje kapitola, která se věnuje psychoterapeutickým výcvikům realizovaných na PVŠPS. Obě kapitoly popisují charakteristiky výcviků, jejich strukturu a skupinovou psychoterapii jako takovou. V empirické části autor práce představí výzkum realizovaný metodou interpretativní fenomenologické analýzy (dále jen IPA). Cílem výzkumu je snaha o prozkoumání a pochopení individuální zkušenost jedinců, kteří se s tématem důvěry, respektive jejího nedostatku, v průběhu výcviku setkali a potýkali. V rámci zvolené metody nemá práce ambici na zobecnění a kvantifikaci tohoto fenoménu. Cílem je prozkoumání konkrétních individuálních zkušeností, které důvěru k terapeutům v průběhu výcviku ovlivnili a to jak pozitivním, tak negativním způsobem a jejich vliv na terapeutický proces.

Klíčová slova: *důvěra, nedůvěra, psychoterapie, psychoterapeutický výcvik, skupina, PVŠPS, IPA*

Abstract: The goal of this thesis is to explore and describe the phenomenon of trust with focus on the field of psychotherapy, specifically psychotherapeutic trainings realized during the study on PVŠPS. The goal of the empirical part of the thesis is the focus on situations, when the trust is somehow limited, disrupted, absent or their gaining is more difficult than in normal cases. Theoretical part of the thesis focus on defining and close description of the phenomenon of trust. The work continues with description of characteristic of psychotherapeutic trainings. It is followed by chapter about psychotherapeutic trainings realized on PVŠPS. Both chapters describe the characteristics of the trainings, their structure and group therapy in general. In the empirical part of the thesis the author introduces a research realized by the method of interpretative phenomenological analysis. The aim of the research is to explore and understand of the individual experience of people, who had struggled with gaining and keeping up trust during the psychotherapeutic trainings.

Keywords: *trust, distrust, psychotherapy, psychotherapeutical training, group, PVŠPS*

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a cituji v ní veškeré
prameny, které jsem použil.

V Praze dne

.....

Bc. Martin Kraus

.....

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce Mgr. Jakubovi Zlámanému, PhD. za jeho odborné vedení, cenné rady a připomínky, neutuchající podporu, důvěru a zejména jeho lidský přístup. Také děkuji všem respondentům za jejich otevřenost a důvěru, se kterou k výzkumu přistoupili a podělili se o svojí zkušenost. Bez jejich přispění by tato práce nevznikla.

OBSAH

ÚVOD	10
1 DŮVĚRA	11
1.1 Definice a vymezení	11
1.2 Formy důvěry	13
1.2.1 Nekognitivní (afektivní/impulsivní) forma	13
1.2.2 Kognitivní (reflektivní) forma	14
1.3 Typologie důvěry	15
1.3.1 Důvěra z hlediska subjektu	15
1.3.1.1 Důvěra jako osobnostní rys	16
1.3.1.2 Důvěra jako postoj	16
1.3.1.3 Důvěra jako psychologický stav	17
1.3.2 Důvěra z hlediska objektu	18
1.3.2.1 Sebedůvěra	18
1.3.2.2 Interpersonální důvěra	18
1.4 Zdroje důvěry	20
1.4.1 Osobnostní dispozice jako zdroj generalizované důvěry	20
1.4.2 Životní zkušenost jako zdroj generalizované důvěry	22
1.4.3 Zdroje důvěry z pohledu integrativního modelu	23
1.5 Funkce důvěry	23
2 PSYCHOTERAPEUTICKÝ VÝCVIK	24
2.1 Vývoj psychoterapeutických výcviků v ČR	27
2.2 Cíle psychoterapeutických výcviků	28
2.2.1 Osobnost výcvikového vedoucího	29
2.3 Skupinová psychoterapie	30
3 KOMUNITNĚ SKUPINOVÝ VÝCVIK NA PVŠPS	31
3.1 Struktura	32
3.1.1 Výcviková komunita	32
3.1.2 Výcviková skupina	33
3.2 Výcvikové směry	34
3.2.1 Psychodynamicky orientovaný výcvik	34
3.2.2 Daseinsanalyticky orientovaný výcvik	35
4 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	36
4.1 Cíl výzkumu	36
4.2 Metodologie výzkumu	37

4.2.1 Výzkumný design.....	37
4.2.2 Metoda sběru dat	38
4.2.3 Výzkumný soubor	39
4.2.4 Zpracování dat.....	40
4.2.5 Prezentace výsledků	42
4.3 Výsledky výzkumu.....	42
4.3.1 Rozhovor s Jakubem	42
4.3.2 Analýza rozhovoru s Michalem	45
4.3.3 Analýza rozhovoru s Janem	49
4.3.4 Analýza rozhovoru s Markétou	52
4.3.5 Analýza společných témat.....	55
Diskuze.....	59
Závěr.....	61
Seznam použité literatury.....	62

ÚVOD

Cílem této práce je prozkoumání a popis fenoménu důvěry se zaměřením na oblast psychoterapie, konkrétně psychoterapeutických výcviků realizovaných v rámci studia na PVŠPS. Cílem empirické části práce je zaměřením se zejména na situace, kdy se důvěry nedostává, je jistým způsobem omezena, narušena a nebo je proces jejího získání a ustanovení v rámci psychoterapeutického vztahu složitější, než v běžných případech. Teoretická část se věnuje definici důvěry a podrobnému souhrnu teorií důvěry. Práce dále navazuje stručným pojednáním o charakteristice psychoterapeutických výcviků. Na ni navazuje kapitola, která se věnuje psychoterapeutickým výcvikům realizovaných na PVŠPS. Obě kapitoly popisují charakteristiky výcviků, jejich strukturu a skupinovou psychoterapii jako takovou. V empirické části autor práce představí výzkum realizovaný metodou interpretativní fenomenologické analýzy (dále jen IPA). Cílem výzkumu je snaha o prozkoumání a pochopení individuální zkušenost jedinců, kteří se s tématem důvěry, respektive jejího nedostatku, v průběhu výcviku setkali a potýkali. V rámci zvolené metody nemá práce ambici na zobecnění a kvantifikaci tohoto fenoménu. Cílem je prozkoumání konkrétních individuálních zkušeností, které důvěru k terapeutům v průběhu výcviku ovlivnili a to jak pozitivním, tak negativním způsobem a jejich vliv na terapeutický proces.

1 DŮVĚRA

1.1 Definice a vymezení

Díky širokosti pojmu důvěry je nezbytné, zahájit tuto práci upřesněním chápání a vymezení tohoto pojmu v rámci následujícího textu. Komplexnost fenoménu důvěry názorně dokazuje množství vědeckých disciplín, které jej zkoumají. Na důvěru je možno pohlížet z pohledu filosofického, sociologického, psychologického, politologického aj. Dle Sedláčkové (2012, s.36) je na základě rozdílných paradigmat a stupňů teoretičnosti těchto přístupů navíc v používání pojmu důvěry značná nekonzistentnost. Ta je dále umocněna převzetím tohoto pojmu z běžného jazyka, v němž opět nabývá množství různých významových rovin.

Původně byl pojem důvěry chápán v souvislosti s vírou jakožto „*důvěra v nadpřirozenou sílu, na níž člověk cítí závislost*“ (Encyklopedia of Religion and Ethics, 2005). Na důvěru bylo pohlíženo jako součást víry (*faith*). Přes časté pojímání víry jakožto protikladu rozumu Pascal již v 17. století tvrdil, že víra v sobě obsahuje vědomé rozhodnutí podstoupit riziko v podmínkách nejistoty (Mistral, 1996 s.15). Toto propojení rizika a víry je možné považovat za počátky moderního uvažování o fenoménu důvěry (Sedláčková, 2012 s.36).

Dle obecné definice je na důvěru možné pohlížet jako na „*pevné přesvědčení o spolehlivosti, pravdivosti nebo schopnosti konkrétní osoby nebo předmětu*“¹ nebo ji negativně vymežit jakožto „*přesvědčení, že konkrétní osoba/věc je dobrá, čestná, upřímná aj. a nepokusí se nás poškodit nebo obelstít*“². Z obou definic je jasně patrné subjekt-objektové rozložení. Aktivní rozhodnutí na straně subjektu a určitých konkrétních pozitivních kvalit na straně objektu. V rámci zkoumání je tedy nutné uvažovat o proměných na obou

¹ „Firm belief in the reliability, truth, or ability of someone or something“ (Oxford Dictionaries).

² „The believe that somebody/something is good, sincere, honest, etc. and will not try to harm or trick you“ (Oxford Advanced Learner’s Dictionary).

stranách tohoto vztahu, kterým se autor podrobněji věnuje ve třetí podkapitole.

Deutsch (1973) definuje důvěru jako „víru, že u druhého nalezneme to, co je pro nás žádoucí spíše než to, čeho se obáváme“.

Dle Scazoniho (1979) obecnější definice se jedná o „jedincovu ochotu uzpůsobit své chování a přistupování k druhým, díky přesvědčení, že nám druzí poskytnou očekávané uspokojení“.

Dále poznamenává, že důvěra vyžaduje přijetí skutečnosti vystavení se riziku. Z tohoto důvodu ji tedy není možné očekávat v ranných fázích vztahů, kvůli absenci zkušenosti, na které by ji bylo možno založit.

Rotter (1980) považuje důvěru za jedincovu individuální proměnou, kterou definuje jako „obecné očekávání jedince, že se lze spolehnout na slovo, příslib nebo tvrzení druhé osoby“.

Důvěru lze chápat jako obecné očekávání toho, že druzí jednají s dobrými úmysly (Yamagishi a Yamagishi, 1999, s. 135). Subjekt má navíc vytvořen standardní odhad možné důvěry k průměrnému neznámému člověku (Robinson and Jackson, 2001). Jelikož se jedná o rozhodování na základě neúplných nebo žádných informací, dle Yamagishi lze důvěru tedy také definovat jako „obecnou tendenci při zpracování neúplných informací ohledně intencí druhých“ (Yamagishi, 1999, s. 136). Tuto formu pojmání důvěry, jakožto tendence, nazývá „generalizovanou důvěrou“³ (s. 139, tamtéž).

Z důvodů uvedených v úvodu kapitoly a na základě předložených definic je možné dovodit, že na vymezení pojmu důvěry nepanuje úplná shoda a některé přístupy a koncepty se od sebe mohou dokonce výrazně odlišovat. Přesto je možné na základě průsečíků v pracích většiny autorů dojít k závěru, že se jedná o jednoznačně pozitivní očekávání či nastavení vůči jiné osobě, věci nebo situaci.

³ General trust

1.2 Formy důvěry

Navzdory původnímu vymezení důvěry jakožto vědomého rozhodnutí si různí autoři s tímto vymezením nevystačili a poukazovali zejména na fakt, že není v případě důvěry vždy možné uvažovat pouze vědomou racionální složku, ale do hry vstupuje i složka iracionální, částečně nebo zcela nevědomá, jak naznačují některé definice hovořící o *tendenci*.

Becker (1996, s. 43) ve své práci dělí tyto dvě formy důvěry na tzv. kognitivní a nekognitivní a varuje před upozad'ováním nebo určitým podceňováním role nekognitivní důvěry při obecném zkoumání tohoto fenoménu.

McAllister dělí ve své práci přístup k důvěře analogicky na dvě formy, používá pro ně ale pojmenování kognitivní a afektivní důvěra (1999, s.25). Tohoto dělení se drží i další autoři, například Dirks a Ferin (2002, s. 616), nebo Dunn, Ruedy a Schweitze, kteří operují s termíny afektivně/emocionální dimenze důvěry a kognitivně/intelektuální dimenze (Dunn, Ruedy a Schweitze, 2012, s. 3).

V neposlední řadě je třeba zmínit opět analogické dělení dvou former důvěry na základě míry zvědomění na tzv. impulsivní (převážně nevědomou) a reflektivní (převážně vědomou), jak činí ve svých pracích Murray (Murray et al., 2011).

1.2.1 Nekognitivní (afektivní/impulsivní) forma

Becker hovoří o nekognitivní důvěře takto: „*Nekognitivní důvěru lze ze zásady chápat jako udržování si důvěřivého přístupu, afektů, emocí nebo motivačních struktur, které nejsou zaměřeny na konkrétní osoby, instituce nebo skupiny*“ (Becker, 1996, s. 44).

Neboli zatímco kognitivní důvěra je založena na přesvědčení nebo očekávání ohledně chování druhých v konkrétních situacích, nekognitivní důvěra je zkrátka konkrétní postoj subjektu důvěry. Pokud subjekt chová vůči objektu nekognitivní důvěru, jedná se o

nekognitivní dispozici nebo afekt. Subjekt je v takovém případě důvěřivý nebo důvěřující vůči objektu. Podle Beckera je možné hovořit o třech hlavních, ale nikoli výlučných, dispozicích, které sytí nekognitivní důvěru: důvěřivost, možnost spolehnout se a pocit bezpečí (Becker, 1996, s. 46).

Dle Dirkse a Ferina (2002, s. 617) afektivní forma důvěry značí speciální vztah s objektem důvěry, který bude ve své reakci s vysokou pravděpodobností dbát o blaho druhého.

Murray (2011, s. 485) používá pro tuto formu označení impulsivní, která vychází z automatických hodnotících asociací, narozdíl od reflektivní důvěry, která je založena na vědomém odhadu, jak moc objektu důvěry na subjektu záleží. Vyšší míra impulsivní důvěry (pozitivnější podvědomé hodnotící asociace) celkově zvyšuje i míru reflektivní důvěry (naše očekávání ohledně kladné reakce protistrany) a jeví se tak jako základní kámen obecné důvěry.

Zatímco vysoká míra impulsivní důvěry snižuje míru vědomých pochybností, nízká míra impulsivní důvěry může naopak míru těchto pochybností podstatně zvýšit. Zejména v případě malé nebo snížené kapacity pracovní paměti (např. při únavě). Vysoká míra pochybností ohledně důvěryhodnosti protistrany může následně vést k sebe-protektivnímu chování, jako je např. stažení se. (Murray et al., 2011).

1.2.2 Kognitivní (reflektivní) forma

Vzhledem k tomu, že dle Beckera (1994) vychází kognitivní forma důvěry z vědomého přesvědčení nebo očekávání ohledně reakce protistrany, přisuzuje její hlavní zdroj předchozí zkušenosti s tímto objektem. Tento názor na důležitost předchozí zkušenosti s ním sdílí i Dunn, Ruedy a Schweitzer (2012).

Murray ve své práci vychází z nejnovějších poznatků ohledně tvorby postojů, dle kterých automatické hodnotící asociace typicky vznikají na základě asociačního učení během konkrétních situací,

zatímco vědomá očekávání se obvykle formují během procesu abstraktního uvažování (Baccus, Baldwin & Packer, 2004 in Murray). Dochází tak k předpokladu, následně podloženému zmíněným výzkumem, že předchozí zkušenost může paradoxně ovlivňovat spíše impulsivní složku důvěry namísto reflektivní.

Protože reflektivní a impulsivní důvěra vznikají na pouze částečně se překrývajících základech, může mezi těmito dojít k nesouladu. Toto demonstruje na příkladu: „*Sally s nízkým sebevědomím chová vysokou impulsivní důvěru vůči Harrymu (protože se k ní Harry chová hezky), ale nízkou reflektivní důvěru (protože nedokáže sama sebe dostatečně přesvědčit, že tomu tak bude napořád). Naopak sebevědomá Gayle může chovat vůči svému partnerovi nízkou impulsivní důvěru (protože se v předchozích situacích choval sobecky), ale vysokou reflektivní důvěru (protože nemá problém s tím najít pro takové chování omlouvy).*“ (Murray at al, 2012). V případě konfliktu vysoká míra impulsivní důvěry účinně brání reflektivním pochybám o důvěryhodnosti a zkratkovitému sebeprotektivnímu chování, naopak nízká míra impulsivní důvěry může tyto pochyby výrazným způsobem posilovat.

1.3 Typologie důvěry

Z výše zmíněného lze vyvodit, že na důvěru lze pohlížet minimálně ze dvou různých hledisek, a to z hlediska subjektu a z hlediska objektu (subjekt-objektové rozlišení). V následující podkapitole autor představí základní typologii důvěry v rámci obou těchto hledisek.

1.3.1 Důvěra z hlediska subjektu

Za subjekt důvěry je považován aktivní činitel tohoto vztahu, ať už se jedná o jedince či skupinu, tedy důvěřující nebo vkládající důvěru. Je určitě vhodné poznamenat, že se nejedná o konstatnu ale spíše proces, který se může v čase měnit. Často přímo v reálném čase dochází vlivem situace ke změnám. Zároveň se jedná často o přímou

interakci v bilaterálním vztahu a obě strany tak vystupují zároveň jako subjekty (vyhodnocují důvěryhodnost protistrany), ale také jako objekty (je posuzována jejich důvěryhodnost).

1.3.1.1 Důvěra jako osobnostní rys

Jako o individuální proměné, vycházející z osobnostní predispozice hovoří o důvěře Rotter (1980), jehož definici autor uvádí v podkapitole 1.1.

Podobně přistupuje k důvěře i Stajkovic (2006), který se zabývá ve své práci faktory ovlivňující výkonnost a motivovanost zaměstnanců na pracovišti. Podle předchozích výzkumů je pracovní výkon ovlivněn dvěma komplementárními faktory, konkrétně schopnostmi (*skill*) a odhodláním/motivovaností (*desire*) (Maier, 1955; Porter & Lawler, 1968 in Stajkovic). Stajkovic přidává do rovnice jako zásadní proměnou i (sebe)důvěru (*confidence*). Přesvědčení, že jsme schopni daný úkol úspěšně splnit pomáhá jak iniciovat samotnou aktivitu, tak ji i nadále udržovat. Naopak nízká důvěra inhibuje aktivitu a odhodlání. Stajkovic ve své práci předkládá koncept tzv. centrální důvěry (*core confidence*), který považuje za osobnostní rys sycený čtyřmi základními faktory, a to nadějí (*hope*), optimismem, self-eficiencí a odolností (*resilience*).

1.3.1.2 Důvěra jako postoj

S důvěrou jako postojem pracuje ve svých pracích např. Jones (2009), podle které se jedná o optimistický postoj, že dobá vůle a kompetence protistrany pozitivně ovlivní naši vzájemnou interakci a zároveň uvedomění objektu důvěry, že na něj spoléháme, dále pozitivně ovlivní jeho chování. Spíše než na abstraktním posuzování důvěryhodnosti objektu je tento postoj sycen vyhodnocením individuální emoční vazby.

Za prosocialní postoj a důležitý sociální kapitál považují důvěru také Hooghe, M., Marien, S., De Vroome, T. (2012). Ve své práci se zaměřením primárně na systémovou a generalizovanou

důvěru dochází k závěru, že nejsilnější korelaci tyto vykazují vůči vzdělání a inteligenci.

Současné psychologické teorie vymezují tři složky postojů, které se vzájemně doplňují v rámci utváření a udržení konkrétních postojů – kognitivní, konativní a afektivní složku (Kramer, 1999). Predominantní roli jednotlivých složek můžeme názorně ilustrovat na následujícím příkladu:

„Mohu se na něj spolehnout, protože vždy, když jsem potřeboval, tak mi pomohl“ akcentuje kognitivní složku postoje. Na základě uvědomění a posouzení minulé zkušenosti s objektem predikujeme jeho pravděpodobnou budoucí reakci.

„Tomuhle člověku můžu věřit za každých okolností“ akcentuje primárně složku konativní, jedná se o určité rozhodnutí nebo záměr.

„Vzájemně si důvěřujeme, protože jsme si hodně blízcí“ akcentuje primárně afektivní složku, je založena na základě emoční vazby mezi zúčastněnými.

1.3.1.3 Důvěra jako psychologický stav

O důvěře jako psychologickém stavu hovoří ve své konceptualizační práci Kramer: *„Přes rozdíly v některých podrobnostech se většina teoretiků ohledně důvěry shoduje, že bez ohledu na další možné faktory, je důvěra v zásadě psychologický stav.“*

Důvěra vychází z několika kognitivních procesů, primárně z posouzení zranitelnosti a možného rizika vycházejících z jedincovi nejistoty ohledně možných motivů a záměrů ostatních. (Kramer, 2006). Lewis & Weigert (1985) popisují důvěru jako "podstoupení potenciálně riskantní aktivity na základě důvěrného očekávání, že všechny osoby zapojené do této aktivity k ní budou přistupovat kompetentně a svědomitě" (str. 971). Stejně tak Robinson (1996) definoval důvěru jako „jedincovo očekávání, předpoklady nebo přesvědčení ohledně pravděpodobnosti, že budoucí konání druhého bude přínosné, příznivé nebo alespoň nebude v rozporu s jeho zájmy" (str. 576).

1.3.2 Důvěra z hlediska objektu

1.3.2.1 Sebedůvěra

Sebedůvěra je víra ve své schopnosti, spoléhání se na sebe a představuje jednu ze složek sebepojetí. Sebedůvěra představuje kladný postoj člověka k sobě samému, svým schopnostem, vlastnostem a výkonnosti (Hartl a Hartlová, 2009, s. 523). Míra sebedůvěry má vliv na motivaci k budoucím výkonům. Ovlivňuje strategii jedince při stanovování cílů a způsob vyhodnocování náročnosti a zvládnutelnosti konkrétního úkolu nebo situace. Jedinci, kteří mají nízkou sebedůvěru, často přeceňují náročnost situací a případné selhání toto přesvědčení prohlubuje (Vágnerová, 2010). Sebedůvěra se utváří od raného dětství a na její vývoj mají vliv nejbližší osoby dítěte.

Zdravá sebedůvěra vychází z pocitu kontroly nad svým životem a konáním. Jedinci se zdravou mírou sebedůvěry věří, že budou schopni udělat to, co očekávají, chtějí a plánují. Tato očekávání bývají realistická a jejich nenaplnění nemá nezbytně negativní vliv na pozitivní sebehodnocení.

Sebedůvěra není nezbytně obecnou charakteristikou zahrnující rovnoměrně veškeré oblasti života jedince. Obvykle si jedinec v některých případech věří více a v některých méně.

1.3.2.2 Interpersonální důvěra

Původní práce (např. Rotter, 1971; Erikson, 2002) cílené na zkoumání důvěry byly zaměřené na vymezení a deskripci důvěry vzhledem k lidské povaze obecně, zaměřovaly se na tzv. globální důvěru. Interpersonální důvěra vychází z přímé interakce jedince s jinými lidmi, primárně se tedy uplatňuje v různých interpersonálních vztazích. Se vzrůstajícím zájmem o výzkum zejména blízkých vztahů rostl zájem i o zkoumání interpersonální

důvěry v těchto vztazích. S tímto pojetím důvěry pracují ve své práci Couch a Jones (1997). Interpersonální důvěru dělí na tzv. partnerskou (*partner trust*), vycházející ze specifických bilaterálních partnerských vztahů a *network trust*, důvěra ke členům rodiny a přátelům. Proti těm stojí tzv. generalizovaná důvěra, tedy důvěra v lidi obecně. Interpersonální důvěra je specifická přímou komunikací a interakcí a hraje v blízkých vztazích nezastupitelnou roli. Často je zmiňována v souvislosti s láskou a oddaností jako základní kámen ideálního vztahu. Jejich výzkumný model podporuje závěr rozlišení mezi interpersonální (důvěrou v druhé v rámci vztahů) a globální důvěrou (důvěrou v lidskou dobrotu obecně). Zatímco interpersonální důvěra silně koreluje zejména s posouzením kvality a hloubky závazku v rámci konkrétního vztahu, globální důvěra spíše koreluje s individuálními emočními a osobnostními proměnnými jedince.

Rempel, Holmes a Zanna (1985) předkládají svůj model interpersonální důvěry vycházející ze tří základních stavebních komponent – předvídatelnost (*predictability*), spolehlivost (*dependability*) a víru (*faith*). Předvídatelnost je sycena několika faktory, jako klíčové lze ale označit zejména konzistenci a stabilitu chování v opakovaných situacích. Důležitá je nejen znalost tohoto chování (předešlá zkušenost), ale i interních motivů a případných omezení, tedy chápání a vzhled do tohoto chování a tím zvýšená schopnost předpovědi. Původ tohoto procesu můžeme tedy najít v sociálním učení a toto vyhodnocení probíhá poměrně rychle a bez nutnosti investice zvláštního úsilí. Čím více zkušeností s daným jedincem máme, tím jistější jsou naše závěry v této predikci. Delší vztahy, umožňující mohutnější zkušenost s jedincem, tedy logicky pozitivně ovlivňují tento proces.

S prohlubujícím se vztahem se spíše než na vyhodnocování chování jedince v konkrétních situacích přesouvá pozornost na obecné hodnocení vlastností a osobnostních dispozic. Posouzení důvěry je tedy spíše zaměřeno na osobnost posuzovaného než na jeho specifické reakce. Spíše než odpověď na otázku „jak se

protistrana zachová“ tedy hledáme odpověď na otázku „mohu se na tohoto člověka spolehnout, je upřímný a spolehlivý“? Odpověď vychází z nashromážděných zkušeností s tímto jedincem z předešlých interakcí, ve kterých musel jedinec čelit riziku zranitelnosti při sebeodhalení (např. odmítnutí nebo zesměšnění). K této transformaci od posuzování předvídatelnosti směrem k posouzení spolehlivosti zákonitě dochází v pozdějších fázích vztahu. Nicméně obě tyto komponenty vychází z významnosti a spolehlivosti minulých zkušeností.

„Ve vztazích, stejně jako v životě, je budoucnost plná nových situací a okolností, ve kterých předešlá nebo současná zkušenost není nezbytně nejpřesnějším posuzovacím kritériem. V budoucnosti mohou být vztahy vystaveny novým tlakům a silám, které nebylo možné předvídat a se kterými předchozí zkušenost nemusí nijak korespondovat (lidé se vyvíjí, dospívají, jejich cíle a hodnoty se mohou měnit a city nemusí zůstat vždy neměnné)“ (Rempel, Holmes a Zanna, 1985, s. 97). Do hry tak vstupuje třetí, dle autorů nejvýznamnější, komponenta důvěry, orientovaná do budoucnosti, tedy víra. Víra odráží pocit emocionálního bezpečí, které umožňuje jedinci překročit rámec dostupných důkazů s ujištěním, že jejich partner bude reagovat pozitivně a s péčí navzdory nejisté budoucnosti. (Rempel, Holmes a Zanna, 1985, s. 97). Důvěra tak má podle nich více základ v emocionálním pocitu bezpečí, než v pomíjivém vědomí spolehlivosti a předvídatelnosti.

1.4 Zdroje důvěry

V následující podkapitole autor představí tři základní modely zdroje generalizované důvěry – osobnostní dispozice, životní zkušenost a integrativní model.

1.4.1 Osobnostní dispozice jako zdroj generalizované důvěry

První z modelů předpokládá jako zdroj generalizované důvěry relativně stabilní osobnostní dispozice jedince důvěřovat ostatním lidem. Tyto jsou vrozené, nebo získané v raném dětství. Důvěru lze z tohoto hlediska chápat jako psychologický rys (např. Becker, 1996; Couch a Jones, 1997). Důvěra se utváří v období ranného dětství v rámci nejbližších rodinných vazeb a je nedílnou součástí zdravého vývoje jedince (např. Bowlby, 2010; Erikson, 2002).

Erikson považuje v rámci své vývojové teorie získání základní důvěry za první krok v životě člověka. Podle Eriksona (2002) se pocit základní důvěry formuje na základě zkušenosti prvního roku života dítěte. První projevy vznikající sociální důvěry dítěte Erikson spatřuje již v tom, jak zvládá fyziologické potřeby a pochody, tedy např. příjem potravy, vyprazdňování nebo spánek. Rostoucí receptivní schopnosti dítěte spolu s mateřskou péčí postupně pomáhají dítěti překonat původní nepohodlí z nezralé homeostázy.

Erikson používá ve své práci označení důvěra (trust), spíše než sebejistota (confidence), protože podle něj lépe vystihuje naivnost a vzájemnost tohoto pocitu. Navíc se nejedná jen o důvěru ve vnější svět, zprostředkovaný skrz pečující osoby, ale i vnitřní prožívání důvěry dítěte, tedy v sebe sama, ve své tělo, funkci svých orgánů a dítě tak může sebe sama považovat za dostatečně důvěryhodné. *„Pevné ustavení trvalých vzorců k řešení nukleárního konfliktu mezi základní důvěrou a základní nedůvěrou v prosté existenci je prvním úkolem ega a tudíž především úkolem mateřské péče. Ale povezme zde, že se nezda, že by celkové kvantum důvěry čerpané z nejranější dětské zkušenosti záviselo na absolutním množství potravy či na projevech lásky, nybrž spíše na kvalitě mateřského vztahu. Matky vytvářejí ve svých dětech pocit důvěry takovým způsobem opatrování, jenž ve své kvalitě spojuje citlivou péči o individuální potřeby dítěte s pevným pocitem osobní důvěryhodnosti... to v dítěti vytváří základ pocitu identity“.* (Erikson, 2002, s 227).

Tento model podporuje v rámci své teorie vazby i Bowlby a později Ainsworthová. Matka, respektive primární pečující osoba, představuje pro dítě prvního člověka, se kterým dítě naváže důvěrné vztahové pouto, které má určující charakter pro jeho celý následující vývoj. Bowlby stanovuje pět forem chování, zprostředkovávajících citovou vazbu – úsměv a pláč (přivádějí a udržují matku v blízkosti dítěte), následování a přidržování se matky (přivádějí a udržují dítě v blízkosti matky) a sání, které uspokojuje základní fyziologickou potřebu příjmu potravy, je spojeno s pocitem uspokojení a v obecnější rovině z jeho základu vychází potřeba těsného fyzického kontaktu a s tím spojeného pocitu intimity (Bowlby, 2010, s. 185).

Zastánci tohoto modelu zdroje důvěry se shodují, že zásadní pro nakládání s důvěrou v průběhu celého života člověka jsou vrozené či časně získané osobnostní dispozice a pozdější běžné zážitky a zkušenosti mají na tento proces jen minimální vliv.

1.4.2 Životní zkušenost jako zdroj generalizované důvěry

Druhý pohled upřednostňuje hypotézu, že generalizovaná důvěra se vyvíjí v důsledku zkušenosti. Jde o pohled „sociálního učení“, podle kterého se důvěra u lidí rozvíjí na základě extrapolace konkrétních a jednotlivých zkušeností, je výsledkem celkové životní zkušenosti jedince získané z více oblastí lidského bytí (např. Rotter, 1971; Marschall a Stolle, 2004). Rotter (1980), který se zaměřil na „interpersonální důvěru“ zdůrazňuje, že důvěra není spojena s žádnou konkrétní zkušeností, ale že pochází ze zobecnění zkušeností, které jedinec vnímá jako podobné. Jedním z určujících faktorů relativního významu všeobecného očekávání je podle něj množství zkušeností, které jedinec má v dané situaci, přičemž všeobecné očekávání obsahuje předpoklad, že neexistují situační specifčnosti. Funkčnost modelu sociálního učení podporují mimo jiné výsledky výzkumu realizovaného Glanville a Paxton (2007), které ve svém výzkumu zjistily, že důvěra může být ovlivněna

změnami v sociálním prostředí a není tedy určena výhradně socializací v minulosti nebo vrozenými vlastnostmi.

1.4.3 Zdroje důvěry z pohledu integrativního modelu

Integrativní model důvěry představují ve své práci Mayer, Davis a Schoorman (1995). Na vzniku důvěry se podle autorů podílejí dva hlavní, vzájemně provázané faktory. Jedním z faktorů je jedincova obecná predispozice důvěřovat jiným lidem a druhým jsou subjektivně vnímané a ohodnocené charakteristiky jedince, kterému bude důvěra poskytována. Integrativní model čerpá oporu i v dalších empirických studiích, které dokazují, že lidské chování je výsledkem souhry faktorů životního prostředí (socializace, zkušenosti) a faktorů biologických (např. Johnson, 2007, Bouchard a Loehlin, 2001). Johnson (2007) upozorňuje, že oba tyto faktory jsou zcela zásadní a žádný není zcela deterministický a že vlivy prostředí a genetiky jsou jen vyjímečně vzájemně nezávislé.

1.5 Funkce důvěry

Důvěra naplňuje různé funkce v průběhu života jedince. Vliv má především to v jaké situaci, prostředí nebo životní etapě se jedinec nachází nebo jaká jsou specifika různých jeho vztahů, ve kterých důvěra figuruje. Důvěra plní specifickou roli v oblasti vědomí a chování jedince, skupin i celé společnosti.

Podle Kramera (1999) představuje důvěra základní rys zdraví a harmonie jakékoliv společnosti a je nezbytná pro její budoucí rozvoj a růst. Představuje též esenciální složku demokratického uspořádání společnosti (Fukuyama, 2006). V interpersonálních vztazích, ať už přátelských nebo romantických je důvěra esenciální podmínkou intimity. Umožňuje vytvoření bezpečného prostředí pro sdílení a komunikaci a reguluje a předchází tak potencionálně ohrožujícím situacím. V pracovních vztazích má pozitivní vliv na zodpovědnost, spolupráci, týmový duch a vzájemnou komunikaci (Kramer, 1999). Důvěra je také nezbytná pro fungování celé společnosti a pro

správnou funkci sociálních institucí. Její absence nebo nedostatek se negativně projevuje ve společnosti a vznikají tak zejména mimořádné náklady z důvodu obtížného prosazování a dodržování norem a pravidel (Lascaux, 2008). V obecné rovině představuje důvěra funkci, kterou můžeme označit jako regulativní. Důvěra je fenomén, který reguluje vnitřní prožívání jedince, jeho postoje, vztahy k druhým lidem i sobě samému a k okolnímu světu. Komplementárně k regulativní funkci plní důvěra také zásadní funkci v jakékoliv interpersonální komunikaci. Giddens (2010) ve své práci vyzdvihuje funkci důvěry v abstraktní systémy. Každodenní jistota a obecný pocit bezpečí jsou zásadní součástí zdravé sociální existence. Člověk je sociální bytost, žije svůj život v blízkosti druhých, spoléhá se na ně, vstupuje do vzájemných vztahů a spolupracuje s nimi. Význam důvěry tak stoupá zejména v prostředí, kde převažuje nejistota a nevědomost (Giddens, 2010).

2 PSYCHOTERAPEUTICKÝ VÝCVIK

Dobrým psychoterapeutem se jedinec nestává pouze studiem odborných knih a přednášek, ani se nerodí s rozvinutými dispozicemi k jejímu praktikování. Vysokoškolské studium představuje základní kámen, který budoucím terapeutům poskytne množství teoretických i praktických znalostí. S těmito znalostmi, ale i osobnostním nastavením jedince, je následně potřeba pracovat a dále je rozvíjet v rámci psychoterapeutického výcviku. Dle Kratochvíla je možné rozlišit psychoterapeutické výcviky na ty, které se zaměřují především na učení a nácvik technik a dovedností, které frekventanti následně uplatní ve své budoucí praxi (např. racionální, hypnotické a tréninkové psychoterapie) a dále na výcviky, které se zaměřují především na aspekt sebezkušenosti (např. psychodynamické a interpersonálně orientované směry). Smyslem těchto výcviků je především to, aby se budoucí terapeut dobře orientoval ve vlastním prožívání, postojích a chování (Kratochvíl, 2006).

Zásadním smyslem každého výcviku je frekventantova přímá zkušenost se skupinovou, respektive individuální psychoterapií. Tento náhled na pozici budoucích klientů je zcela esenciální pro budoucí praktikování této profese. Kratochvíl (2006) budoucím terapeutům taktéž doporučuje po ukončení výcviku nadále pokračovat ve vlastní praxi pod dohledem zkušeného supervizora, jelikož průprava na psychoterapeuta je dlouhodobý ne-li konstatní proces.

Způsob odborná průpravy k výkonu psychoterapie může být velice rozdílný v závislosti na psychoterapeutickém směru, ze kterého vychází. Přesto panuje v odborné veřejnosti napříč přístupy shoda, že příprava budoucích terapeutů by měla být kombinací jak zážitkové, tak kognitivní složky. *Experienciální složka výcviku „umožňuje kromě poznávání skupinových procesů a skupinové dynamiky také prohloubení poznání sebe sama a také určitou korekci a optimalizaci vlastních postojů, chování a prožívání, což by mělo být podstatnou složkou každého terapeutického výcviku“* (Kožnar, 1982 s. 80).

Zážitkový i kognitivní aspekt se formuje prostřednictvím účinných faktorů skupinové psychoterapie. Účinné faktory je možné sledovat nejen v reálné psychoterapii, ale i ve výcvikových podmínkách.

Kratochvíl ve své práci shrnuje účinné faktory psychoterapie do následujících bodů (Kratochvíl, 2005):

1) Členství ve skupině

Umožňuje jedinci zažít pocit jednoty a identifikace s vlastní skupinou. Otvírá prostor pro sociálního srovnání s ostatními členy.

2) Emoční podpora

Základem emoční podpory je pocit bezpečí. Zažití pocitu bezpodmínečného přijímání a akceptace skupinou. Tato zkušenost má potenciál pozitivní restrukturalizace sebepojetí, sebezpřijetí a sebelásku jedince.

3) Pomáhání jiným

Pozitivně působí na sebedůvěru, pocit sounáležitosti a sebehodnotu. Představuje pro jedince zakusení zkušenosti potřebnosti a užitečnosti pro ostatní. Taktéž tento faktor pozitivně působí na zvýšenou zaměřenost vůči sobě sama.

4) Sebeexplorace a sebeprojevení

Faktor představuje aktivní poznávání sebe sama. Sebeprojevení umožňuje členům skupiny odhalit a sdílet své skryté myšlenky, pocity nebo touhy. Sebeodhalení dále nabízí příležitost získat v bezpečném prostředí zpětnou vazbu ostatních členů skupiny, ať už se jedná o negativní nebo pozitivní reakce.

5) Odreagování

Abreakce je zásadní součástí terapeutického procesu a může být i možným předpokladem budoucí změny.

6) Zpětná vazba

Zpětná vazba od ostatních členů skupiny na jedinceovo konkrétní chování nebo názory je zásadní dynamickou silou ve skupině. Z případných konfrontací mohou vyvstávat témata, která jsou vědomému prozkoumávání jen obtížně přístupná.

7) Náhled

Získání náhledu na konkrétní situaci představuje uvědomění si dříve neuvědomovaných skutečností či souvislostí. Může tak sloužit ke korekci chování nebo prožívání. Z intrapersonálního pohledu výcvik umožňuje nahlédnout a pochopit zdroje, příčiny a následky vlastních postojů, prožívání a chování.

8) Korektivní emoční zkušenost

Jde o o emoční korekturu nesprávné generalizace nebo zjednodušení na základě nepředpokládané zpětné vazby od ostatních členů (jedinci se zachovávají jinak, než bylo předem očekáváno). Vyvolaný emoční zážitek může umožnit změnu budoucího chování jedince v obdobné situaci. Společně se získáním náhledu představuje základ kognitivního učení a je možné je řadit do širší kategorie interpersonálního učení.

9) Zkoušení a nácvik nového chování

Nácviku nového chování musí předcházet získání náhledu na současné, obvykle maladaptivní vzorce chování. Po jejich odstranění si může jedinec nácvikem obstarat vzorce nové.

10) Získání nových informací a sociálních dovedností

Pozorováním, sociálním srovnáváním a učením.

Poměr a zastoupení jednotlivých faktorů se mohou lišit v závislosti na konkrétním psychoterapeutickém směru. Dle výzkumy účinnosti skupinové terapie však rozdíly mezi účinností konkrétních faktorů nepřesahují rozdíly v účinnosti konkrétních přístupů a zvolených metod. Podle Kaliny (2013) jakýkoliv poměr v zastoupení jednotlivých faktorů nesnižuje žádným způsobem prokazatelnou prospěšnost terapie.

2.1 Vývoj psychoterapeutických výcviků v ČR

Za počátek tuzemských psychoterapeutických výcviků je považován Knoblochův praktický, zážitkový, skupinový výcvik v dynamické terapii, poprvé uskutečněný v roce 1967. Knobloch se nechal inspirovat lobečskou komunitou (Kratochvíl, 2006). Součástí výcviku byly sebezkušnostní skupinové rozhovory, areterapie, psychodrama nebo třeba psychogymnastika (Kožnar, 1982).

Ve stejné době založili tři významní čeští psychoterapeuti – Skála, Urban a Rubeš vlastní psychoterapeutický směr, následně pojmenovaný podle prvních písmen jejich příjmení – SUR. Založili první výcvikovou komunitu, složenou ze tří výcvikových skupin. V rámci toho přístupu se kladl zvláštní důraz na zážitkově – vzdělávací aspekt výcviků. Celé komunita se setkávala jednou ročně při týdenním společném pobytu. Skupiny se samostatně potkávaly několikrát do roka při víkendovém setkání. Hlavní součástí programu byly skupinová sezení, při kterých frekventanti sdíleli své vztahové zkušenosti ale refleктоvali i vztahy v rámci samotné

výcvikové skupiny a komunity (Kratochvíl, 2006). Popularita tohoto typu výcviků prodce rostla a stával se inspirací i pro jiné typy pomáhajících profesí.

V současnosti je v ČR dostupných několik různých typů výcviků vycházejících z různých psychoterapeutických škol a přístupů. Byť se jejich konkrétní podoba v různé míře liší, ve většině z nich je možné spatřit silný otisk původního uspořádaní výcviků v SUR.

2.2 Cíle psychoterapeutických výcviků

Dle Kožnar je cíle psychoterapeutických výcviků možné řadit do tří kategorií, chceme li komplexně pokrýt rozdílná hlediska, kterými je možné na výcviky nahlížet (Kožnar, 1982):

1) Hledisko základních procesů, s nimiž se pracuje ve skupinové psychoterapii

a) poznání, pochopení a interpretace, práce s intrapsychickou dynamikou jedince.

b) poznání, pochopení a práce se skupinovými jevy a dynamikou

c) poznání a osvojení si užívaných procesů učení, které jsou uplatňovány ve skupinové psychoterapii.

2) Hledisko očekávaného přínosu pro účastníky psychoterapeutického výcviku

a) získání odborných poznatků formou nabytých zkušeností a vědomostí.

b) změna maladaptivních forem chování, postojů, názorů a prožívání, zlepšení schopnosti sebereflexe a instrospekce. Zvýšení interpersonální citlivosti a empatie a všeobecný osobnostní růst.

c) motivace k výkonu povolání psychoterapeuta, aplikaci vědomostí a zkušeností ve vlastní praxi.

3) Hledisko požadavků na výcvikového vedoucího a profesionální možnosti, které by měl výcvik poskytovat

a) prohloubení sebezpoznání, prozkoumání vlastních motivů, potřeb, konfliktů, traumat a frustrací, které by mohly negativně ovlivnit budoucí psychoterapeutickou práci s vlastními klienty.

b) Zlepšení psychoterapeutického potenciálu jedince formou lepšího mapování a identifikace specifických terapeutických a skupinových situací a procesů a možného případného zásahu.

c) stabilizace osobnosti jedince, zejména na poli vlastního chování, prožívání, postojů, názorů a vztahů. Zvládnutí neodpovídajících zábran a bloků. Dle Horta psychoterapeutické výcviky působí preventivně a snižují neurotické tendence jedince (cit. dle Kožnar, 1982, s. 90).

d) osvojení si vlastního psychoterapeutického stylu práce s klienty

e) osvojení si metodických postupů, např. skupinově terapeutických techniky.

Odborné, kvalitní a svědomité vedení výcviků by mělo zaručit naplňování výše vyjmenovaných cílů a hledisek (Kožnar, 1982).

2.2.1 Osobnost výcvikového vedoucího

Osobnostní vlastnosti a schopnosti vedoucího výcviku mají přímý vliv na jeho samotnou kvalitu. Pro kvalitní terapeutickou práci jsou kromě odborné erudice esenciální také osobnostní rysy, jako např. inteligence, emoční a sociální zralost, interpersonální schopnosti a schopnost vyhýbání se vlastnímu nevhodnému chování (Kožnar, 1982).

Každý ze směrů různě akcentuje nároky na jednotlivé složky terapeutovy osobnosti. Například na klienta zaměřená (Rogeriánská) terapie se zaměřuje zejména na terapeutovu schopnost empatie, vřelosti a autenticity. Považuje je za esenciální podmínky dosažení pozitivní změny v terapeutickém procesu. Zásadní je taktéž chování terapeuta vůči členům a aplikace výše vyjmenovaných schopností. Porozumění a pozitivní hodnocení vnitřních světů členů skupiny,

jejich bezpodmínečné pozitivní přijímání, autenticita, kongruence, nedirektivní přístup aj. (cit. dle Kožnar, 1982, s. 31).

Dle Janatky je potřeba se zaměřit také na nesespecifické faktory ovlivňující proces terapeutické změny. Doplnuje tak navíc Rogersův výčet o akceptaci osobnosti účastníků, očekávání pozitivní změny, také senzitivitu, pozornost a zájem o své svěřence (cit. dle Kožnar, 1982, s. 31).

V neposlední řadě je pro výcvikového vedoucího nezbytná vysoká úroveň schopnosti verbalizace, aby dokázal svým svěřencům předávat často složité a komplexní informace srozumitelnou formou.

2.3 Skupinová psychoterapie

Dle Kratochvíla je skupinovou terapii možné definovat jako „*léčebný proces, který ke svým účelům využívá skupinovou dynamiku.*“ Do té spadají jak vztahy členů skupiny s psychoterapeuty, tak vzájemné vztahy mezi členy skupiny navzájem. Skupinová dynamika představuje v zásadě souhrn všech dějů probíhajících v rámci skupiny a vychází z jednotlivých interpersonálních vztahů a interakcí mezi jejími členy (Kratochvíl, 2005).

Ideální počet členů skupiny je dle Kratochvíla (2005) 8 až 12, velikost skupiny vychází ale také z jejího zaměření a frekvence setkávání. Ambulantní skupina s pravidelnou a častou frekvencí setkávání bude obvykle menší, než například specializovaná skupina zaměřená na dlouhodobé léčení. (Kratochvíl, 2005).

Obvyklá délka setkání ve skupinové terapii je 90 minut. Dle Kaliny je léčebný efekt možné sledovat až po minimálně 20-ti setkáních. Dle indikace mohou být skupiny homogenní (např. adolescentní skupina, skupina pro zavislé na alkoholu) nebo heterogenní (např. skupina pro psychotické pacienty, neurotické pacienty aj.) (Kratochvíl, 2005).

Konkrétní zvolený psychoterapeutický směr tak obvykle vychází ze zkušenosti, s jakou účinností působí na danou problematiku a tedy ze složení konkrétní skupiny. Kalina (20013) v obecné rovině dělí tyto různé aplikace do dvou hlavních skupin:

- a) psychoterapie zaměřená na změnu osobnosti a vztahů, osobnostní růst a zrání členů skupiny (např. psychoanalýza, psychodynamická, interpersonální, existenciální a humanistická psychoterapie)
- b) psychoterapie zaměřená na změnu chování či projevů poruchy (např. behaviorální, strukturální a komunikační terapie).

Nejčastěji je skupina vedena dvěma terapeuty. Toto uspořádání má řadu výhod. Osobnosti terapeutů se v ideálním případě vzájemně doplňují, umožňuje jim také zameření se na různé procesy a prvky v různých situacích a v neposlední řadě lépe podchytávat případy vyžadující např. přímou intervenci. Jeden z terapeutů se může například zaměřit na neverbální projevy člena skupiny zatímco druhý sleduje primárně verbální stránku. Dvojice terapeutů také umožňuje genderové vyvážení a může tak sloužit jako rodičovské vzory otce a matky. Rozdílnost ve zkušenosti a osobnosti obou terapeutů pak může skupině přinášet také rozdílnost názorů a pohledů na věc (Kalina, 2013).

3 KOMUNITNĚ SKUPINOVÝ VÝCVIK NA PVŠPS

„Vzdělávání v psychoterapii se skládá z teorie, prožitkové části výcviku a supervize“ (Skála, 1993, s. 5). Součástí samotného studia na Pražské vysoké škole psychosociálních studií je psychoterapeutický výcvik. Podmínkou získání bakalářského titulu je účast na tříleté sebezkušenostní části výcviku. Pokud má po třech letech student zájem pokračovat a výcvikové vedoucí neshledají v tomto žádnou překážku, pokračuje student v druhé části výcviku, zaměřené kromě sebezkušenosti také na získání, osvojení si a prohloubení terapeutických kompetencí a dovedností. V současnosti

je Pražská vysoká škola psychosociálních studií jedinou vysokoškolskou institucí v ČR, která má psychoterapeutický výcvik jako pevnou součást studia. Toto uspořádání vychází z filosofie školy, podle které je pro komplexní přípravu pracovníka tohoto typu pomáhající profese (ať už se jedná o obor psychologie nebo sociální práce) sebezkušenost nedílnou součástí. V rámci vzdělávání se tak škola neomezuje pouze na předávání teoretických znalostí ale klade si za cíl také práci s osobností svých studentů, aby je co nejlépe a zodpovědně vybavila pro budoucí výkon těchto profesí.

Po vzoru doc. Skálou založené Psychoterapeutické fakulty následuje Pražská vysoká škola psychosociálních studií, taktéž založená v roce doc. Skálou, doc. Růžičkou a jejich spolupracovníky v roce 2001, tradici komunitně skupinových výcviků, vycházející z původního dědictví SUR (Skála, 1993).

Narozdíl od jiných výcviků klade PVŠPS důraz na komunitní společenství i v rámci samotné školy a jednotlivých ročníků. Součástí studia jsou tak i hodiny třídních komunit, jejichž obsah do značné míry spoluvytváří samotní studenti. Od roku 2012 byla ustanovena nová kritéria pro úspěšné zakončení terapeutických výcviků a výcvikové komunity již nejsou složeny výlučně z třídního kolektivu jednotlivých ročníků, ale v rámci komunit jsou promícháni studenti z různých oborů v rámci školy.

3.1 Struktura

Z hlediska struktury se může skupinově komunitní výcvik rozdělovat na dva druhy skupin.

3.1.1 Výcviková komunita

„Komunita je přirozené společenství lidí ve výcviku. V ní probíhají společné akce a společný program. Komunita je půdou, ze které

vyrůstá skupinová zkušenost i skupinová práce. Důležitými hodnotami jsou, otevřenost, respekt, přijetí sebe i druhých, péče o důstojnost, čest a toleranci, cílem je získání a osvojení vědomí i praxe lidské vzájemnosti.“ (PVŠPS)

Účelem výcvikové komunity je příprava budoucích odborníků pro tuto profesi. Od klasických terapeutických komunit se odlišuje tím, že se jí účastní duševně zdraví jedinci, budoucí profesionálové na poli psychologie, sociální práce, medicíny aj. Výcviková komunita umožňuje frekventantům zakusení reálné psychoterapie prostřednictvím sebezkušenosti a zároveň vyzkoušení si účinnosti různých psychoterapeutických metod (Růžička, 2011). Komunitní setkání probíhají zpravidla 2x do roka. Zvláštní postavení má v tomto úvodní komunita, při které dochází i k „obřadu“ rozdělení členů komunity do jednotlivých výcvikových skupin, a zejména komunita závěrečná, která představuje slavnostní ukončení celého výcvikového cyklu, standardně trvajícího 5 let.

3.1.2 Výcviková skupina

Sebezkušenostní skupina je určena výhradně pro své členy a komukoliv jinému je zcela uzavřena. Členové skupiny zároveň musí ctít pravidlo naprosté mlčenlivosti. Obvyklý počet členů skupiny je 7-15, pravidelná setkávání tak mají důvěrný charakter.

„Skupinu zpravidla vedou dva výcvikovní psychoterapeuti, ti se mohou přeneseně nazývat rodiči. Stejně jako si členové skupiny říkají bratři a sestry. Důvodem není jen přenosová povaha těchto vztahů, ale i způsob uspořádání společenského života ve skupině. Důležitými aspekty, které s sebou skupina přináší, patří: bezpečí, porozumění, bezpodmínečné přijetí. Výcvikáři v tomto důvěrném vztahu uplatňují starostlivou a pečující lásku. Člověk je ve skupině respektován a přijímán se všemi jeho charakteristikami a má právo říkat a projevovat, co cítí a myslí“ (Růžička, 2011).

S postupem času se členové skupiny sblíží, setkání se stávají intimnější, prouhlubují se, a umožňují členům vzájemné autentické setkávání se, jak mezi jednotlivými členy skupiny navzájem, tak i se sebou samými. Při procesu sestavování skupin musí výcvikové vedoucí věnovat zvláštní pozornost jejich složení, zohlednit věkovou a genderovou vyváženost, ale zároveň i osobnostní charakteristiky každého jedince.

Zvláštní pozornost by měla být podle Janatky věnována specifickým předpokladům každého jedince, jako jsou motivace, osobnostní vlastnosti, úroveň sociální adaptability a absence psychopatologie (cit. dle Kožnar, 1982, s. 93).

3.2 Výcvikové směry

3.2.1 Psychodynamicky orientovaný výcvik

Psychodynamický výcvik je zaměřen na dynamiku komunity a skupinových dějů jak aktuální povahy, tak souvislostí s dětstvím, dospíváním či významnými událostmi života. Pracuje se s jevy, které se nazývají nevědomí, obrany, přenos a protipřenos, což jsou pojmy svojí povahou psychoanalytické. Součástí dějů jsou psychosomatické jevy, sny, krize, psychotraumata, ale také významné události pozitivní a nadějně. Sebezkušenostní část má za úkol:

- a) sebepoznání, náhled a vhled do struktury osobního i rodinného vývoje, jeho potenci i patologie.
- b) zrání a osobní růst
- c) posílení vlastního "já"
- d) hledání kapacit ke zvýšení sociální inteligence
- e) zlepšení komunikačních dovedností
- f) posilování odolnosti v sociální zátěži
- g) konfrontace s vlastními symptomy a poruchami.
- h) náhled do psychosomatických souvislostí
- i) zkušenost s abreakcí, vhledem, učením a dalšími účinnými faktory psychoterapie. (PVŠPS, 2018).

Sebezkušnostní část má různé následující cíle (PVŠPS, 2018):

- a) sebepoznání
- b) náhled a vhléd do osobního a rodinného vývoje
- c) konfrontace s nezdravými projevy a poruchami, náhled do psychosomatických souvislostí
- d) zlepšení komunikačních dovedností
- f) posílení sebepojetí
- g) seberozvoj

Mezi kritéria k absolvování tohoto druhu výcviku patří: skupinová zkušenost (500h.), individuální psychoterapie (100h.), supervize (150h.), praxe (150h.) a teorie v celkovém rozsahu 560 hodin (PVŠPS, 2018). Teorie a praxe je pro studenty PVŠPS zakomponována v rámci studia.

3.2.2 Daseinsanalyticky orientovaný výcvik

V tomto druhu výcviku se klade důraz na rozvíjení možnosti každého účastníka být sám sebou. Zakusit si autentickou zkušenost být sám sebou a přitom neztratit druhé. Tento přístup vychází ze švýcarské daseinsanalytické tradice. Fenomenologický přístup výcvikové psychoterapie je charakteristický hermeneutismem – základními momenty jsou zde smysl, porozumění a výklad. Způsob výcvikového rozhovoru není direktivní, přesto se snaží proniknout do hlubších témat lidského života, hodnot, včetně svobody člověka a jeho odpovědnosti. Daseinsanalytický výcvik na PVŠPS se zaměřuje na bezprostřední vztahy, pocity a na bytí teď a tady. Klade důraz spíše na dialog, než na použití psychoterapeutických technik. Respektuje jedinečnost každého jedince a snaží se mu otevřeně porozumět (PVŠPS, 2018).

Fenomenologicky orientované skupiny mají za cíle (PVŠPS, 2018):

- a) otevírání možností smysluplné života a jejich rozvoj
- b) otevírání se vztahům a sobě v rámci skupinového procesu
- c) redefinice životních hodnot
- d) rozvoj sebe a svých schopností a vztahového potenciálu
- e) podnícení motivace a odvahy ke změně, vzdání se iluzí a sebeklamů.

Mezi kritéria absolvování tohoto výcviku, která jsou v platnosti od roku 2013, patří: individuální psychoterapie (500h.) nebo komunitně skupinová zkušenost (500h.) nebo kombinovaná zkušenost (možnost aplikace individuální i skupinové psychoterapie společně). Dále je zapotřebí si osvojit základy teorie obecné (600h.), speciálně komplementární (200h.) a psychoterapie obecné a speciální (200h. + 180h.). Jako třetí kritérium je nutné splnit předem určené pensum supervize v rozsahu 150 hodin a praxe taktéž 150 hodin (PVŠPS, 2018).

4 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1 Cíl výzkumu

Cílem následujícího výzkumu je pochopení, jak vnímají frekventanti psychoterapeutických výcviků na PVŠPS důvěru k terapeutům. Výzkum se zaměřuje na osoby, které vnímali důvěru k terapeutům během výcviků jako problém, nebo to pro ně byla otázka, kterou po dobu výcviku řešili. Výzkum si klade za cíl prozkoumání fenoménu důvěry k terapeutům, snahu o pochopení a přiblížení odborné i široké veřejnosti.

Výzkumná otázka:

Jak vnímají frekventanti psychoterapeutických výcviků na PVŠPS důvěru k terapeutům?

4.2 Metodologie výzkumu

4.2.1 Výzkumný design

Pro výzkumnou práci zvolil autor formu kvalitativního výzkumu. „*Hlavní odlišností kvalitativního výzkumu od kvantitativního představují výsledky výzkumné činnosti. Ty u kvalitativního přístupu ve výzkumu spatřuje ve vytváření nových hypotéz, nového porozumění a vytváření teorie*“ (Miovský, 2006). Obecná charakteristika kvalitativního výzkumu dle Miovského (2006) je taková, že se jedná analýzu nekvantifikovatelných nebo nekvantifikovaných charakteristik zkoumaných fenoménů pomocí kvalitativních metod. Kvalitativní přístup je taktéž možno označit za idiografický, na základě zkoumání jedinečných a neopakovatelných jevů. Hlavní předností zvolené metody je nerezignování na výzkum fenoménů výše zmíněných charakteristik a připouštění jejich odlišné vnímání na základě individuálních kvalit a rovin.

Z kvalitativních přístupů byla konkrétně zvolena metoda interpretativní fenomenologické analýzy (IPA). Tato metoda se zaměřuje na konkrétní individuální žitou zkušenost (lived experience). Metoda IPA se skládá ze třech hlavních základních kamenů:

1. Fenomenologie – filosofický přístup primární zaměřením na lidskou individuální živou zkušenost, které dává přednost před předpřipraveným kategorizačním systémem. V psychologii toto umožňuje uzávorkování vlastních preconcepceí a ponechání vyjevení fenoménu ze sebe samých. Důležité je také snaha zachování kontextu, ve kterých se jednotlivé fenomény vyjevují. Jedná se o holistický přístup k výzkumu lidské zkušenosti.
2. Hermenautika – druhý ze základních kamenů představuje hermenautika, proces zapojení a interpretace na straně výzkumníka. Vzhledem k tomu, že lidskou zkušenost není možno neporušeně extrahovat, je na straně výzkumníka

nevyhnutelný proces interpretace a přímého spolupodílení se na této interpretaci. Smith a Osbour (cit. dle Smith, 2012) popisují proces tzv. dvojí hermeneutiky (double hermeneutics). Účastník výzkumu sám interpretuje vlastní zkušenost a výzkumník následně interpretuje způsob této interpretace. Tato technika nabízí unikátní vhled a pochopení do způsobu extrakce a nakládání se zkušeností zkoumané osoby.

3. Idiografie – metoda IPA nachází esenciální zaměření na individuální zkušenost jedince. Nepředstavuje tedy naprostou rezignaci na snahu o zobecnění, toto by ale mělo být prováděno s nejvyšší obezřetností a po zvážení všech aspektů zkoumaného fenoménu. Zobecnění ale není primárním cílem této metody, která se nabízí výhody zejména hloubkového prozkoumání, pochopení a citlivou interpretací jednotlivých individuálních zkušeností (Smith, 2012).

Fenomenologický přístup zapojuje samotnou osobu výzkumníka do procesu interpretace a připouští jeho vliv, jelikož jej není možné nikdy zcela odstranit. Výzkumník sám vstupuje do tohoto procesu. Prvotním krokem je zvědomění a snaha o uzávorkování vlastních prekonceptů. V rámci analýzy jsou bohatě využívány přímé citace z výzkumných rozhovorů, čímž je zajištěno minimální pozměnění původního vyjádření zkoumané osoby. Následná kodifikace probíhá metodou otevřeného kódování.

4.2.2 Metoda sběru dat

Ke sběru dat byla zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru. Tento typ rozhovoru se jeví pro zvolenou metodologii zkoumání jako nejvhodnější. Umožňuje pokládání otevřených otázek, na které má respondent možnost se volně rozprávět a odhalit tak co nejzvrubnější obraz vlastní zkušenosti se zkoumaným fenoménem. Rozhovor navíc dává výzkumníkovi volnost, následovat otázkami

v rozhovoru respondenta a umožnit tak vyjevení zkoumaného fenoménu v co největší přirozenosti.

Pro polostrukturovaný rozhovor byly stanoveny 4 okruhy obsažené ve 4 otázkách, každá zaměřená na jiný aspekt fenoménu důvěry vůči terapeutům v psychoterapeutickém výcviku. Rozhovor předcházel vždy neformální rozhovor na navození uvolněné atmosféry a snížení respondentovy případné úzkosti, byl také prostor pro zodpovězení respondentových případných otázek. Každý z respondentů byl předem informován o účelu a formě rozhovoru. Každý z respondentů byl také informován o možnosti kdykoliv rozhovor přerušit nebo zcela ukončit.

Zahájení proběhlo u každého z dotazovaných položením první otázky. Další otázky již byly pokládány na přeskáčku, případně nebyly položeny vůbec a výzkumník následoval vývoj dialogu na základě individuálních odpovědí každého účastníka a následoval otázkami jednotlivá témata tak, jak se sama otvírala v průběhu rozhovoru. Celý rozhovor byl zaznamenán na audiozáznam pomocí diktafonu v mobilním telefonu. K tomuto udělil každý z účastníků informovaný souhlas a taktéž uvedl souhlas na začátku nahrávky.

Témata rozhovoru:

1. Jaká byla Vaše očekávání spojená se vstupem do výcviku?
2. Co způsobilo oslabení nebo trhliny důvěry?
3. Jak se následně změnil Váš postoj k terapeutům a skupině?
4. Co pozitivně ovlivnilo nebo pomohlo Vaší důvěře k terapeutům?

4.2.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl vybrán prostřednictvím záměrného výběru. Pro možnost zkoumání fenoménu důvěry prostřednictvím metody IPA byla zásadní reálná individuální zkušenost respondentů se zkoumaným fenoménem. Autor práce oslovil svoje bývalé spolužáky a kolegy z výcviku s otázkou, zda pro ně důvěra

představovala otázku, kterou po čas výcviku řešili. S absolventy výcviku, kteří na otázku odpověděli kladně byly následně provedeny rozhovory. Vzájemné přátelské vztahy mezi výzkumníkem a respondenty umožnili navození atmosféry důvěry, která byla nezbytná pro plné otevření se respondentů v rámci tohoto často intimního nebo někdy až bolestivého tématu. Podmínkou pro účast na výzkumu byla dobrovolnost, reálná zkušenost se zkoumaným tématem a úspěšné dokončení celých 5-ti let (sebezkušenost+navazující část) psychoterapeutického výcviku na PVŠPS v rámci studia psychologie. V rámci výzkumu byly uskutečněny čtyři kompletní rozhovory, se třemi muži a jednou ženou. Dle Smithe (2012) je ideální počet respondentů pro účel diplomové práce 3-6. Pro metodu IPA je spíše než absolutní počet rozhovorů podstatná jakých hloubka a nasycenost dat v kontextu jednotlivých případů.

4.2.4 Zpracování dat

„Cílem analýzy v IPA je formulování témat, která zachycují esenci fenoménu, jenž je předmětem výzkumu“ (Willig, 2001 cit. dle Řiháček, Čermák, & Hytych, 2013). Výzkumník je podporován v kreativité a vlastní invenci v rámci analýzy prostřednictvím vlastní interpretace. Pro dodržení formátu a náležitostí analýzy metodou IPA postupoval autor dle bodů doporučených odbornou literaturou – konkrétně publikace Kvalitativní textů: čtyři přístupy od Řiháček, Čermák, & Hytych (2013). Prvním krokem byl doslovný přepis všech audionahrávek rozhovorů a následnou autorizací přepisů ze strany respondentů. Autor dále následoval doporučený postup.

0. Reflexe vlastní zkušenosti s tématem – úvodním krokem analýzy byla reflexe a získání náhledu na vlastní zkušenost se zkoumanou problematikou. V rámci reflexe jsem se rozhodl pro rozhovor se svým vedoucím práce, který mi pomohl ke zvědomění vlastních prekonceptů k tématu a omezení případných tendencí ovlivnění

respondentů nebo pokládání sugestivních otázek, které by negativně ovlivnily průběh rozhovoru. S vedoucím práce jsem v průběhu sběru dat kontrolně poslouchal úryvky rozhovorů.

1. Čtení a opakované čtení – každý z prepisů jsem si na úvod několikrát podrobně prostudoval. Využíval jsem při čtení i simultánní poslech nahrávek, abych byl schopen zachytit v hlasu respondentů cokoli, co bylo ztraceno při prepisu do psaného textu.

2. Počáteční poznámky a komentáře – Přímo do vytištěných rozhovorů jsem si následně začal dopisovat deskriptivní a méně častěji konceptuální poznámky a pracovně pojmovávat vyvstávající témata a fenomény.

3. Rozvíjení vznikajících témat – Na základě poznámek a pracovních pojmenování témat jsem začal jednotlivá témata vypisovat na zvláštní list nejprve chronologicky, tak jak se objevovala v průběhu rozhovoru a následně je nahrubo řadit do souvisejících shluků. Přejmenovávat témata dle potřeby a dále se vyjevujících fenoménů a hledání dalších úryvků sytících jednotlivá témata.

4. Hledání souvislostí napříč tématy – Jednotlivé shluky témat následně vytvořila skupiny podtémat, ze kterých vzešly názvy témat hlavních, snažících se o co nejvýstižnější pojmenování jednotlivých skupin. Následně jsem každému z témat přidělil jednu z barev zvýrazňovače a zpětně zvýrazňoval v textu jednotlivé citace, sytící konkrétní hlavní témata. Tímto způsobem byl nakonec zvýrazněn téměř kompletní prepis, kde jednotlivá vyjádření respondenta zapadla do příslušných hlavních témat. Hlavní témata spolu s podtématy jsem následně zanesl do tabulky, ke každému podtématu doplnil příslušné citace z textu, které jej sytí a doplnil o vlastní komentáře a zhodnocení. Každý z případů byl následně přepsán do narativního popisu doplněného o konkrétní úravky z rozhovoru.

5. Hledání vzorců napříč případy – Hotové analýzy jednotlivých případů byly následně porovnávány mezi sebou se zaměřením na hledání souvislostí a společných témat.

4.2.5 Prezentace výsledků

Každému z respondentů byla věnována vlastní podkapitola s analýzou rozhovoru. V úvodu jsou vypsána všechna hlavní témata a související skupiny podtémat, ve kterých jsou ukotvena. Kompletní tabulky analýz jsou dostupné v přílohách diplomové práce. Každá z analýz je následně doplněna narativním popisem případu a doplněna o přímé citace z rozhovoru.

4.3 Výsledky výzkumu

4.3.1 Rozhovor s Jakubem

Rozhovor s Jakubem (32 let). Délka rozhovoru 49 minut, květen 2018. Rozhovor se odehrává v kavárně blízko Jakubova bydliště.

Přehled hlavních témat, která se během rozhovoru objevila:

- Nedostatek informací (Nedostatek informací před započítáním výcviku, nepochopení metodiky sestavování skupiny, neporozumění dynamice skupiny, chybějící reflexe událostí ve skupině, potřeba pojmenování fenoménů)
- Budování důvěry (Institucionální důvěra při tvorbě skupiny, důvěra v profesionalitu terapeutů, důraz na autentičnost a lidskost terapeuta)
- Trhliny důvěry (Tlak na vyváženost výcvikových skupin, absence spolupodílení se na rozhodování, konflikt autentičnosti terapeutů versus jejich terapeutické role, nedostatečné zastání ze strany terapeutů, oscilace důvěry bránila jejímu prohlubování)

- Osoba terapeuta (rozdílné chování ve skupinách a mimo ně, filtrování emocí terapeutů a jejich vliv na skupinu, chybějící podpora terapeutů)
- Mužsko-ženská otázka (pocity tlaku na genderovou vyváženost, mužská osamocení v důsledku slabého zastoupení mužů ve skupině, náročnost mužské role, oslabené postavení v převážně ženském kolektivu, touha po rovnováze, chybějící mužská koalice)
- Pocity a chování ve skupině (pocity nejistoty a ohrožení, pocity osamění, vystupování z komfortní zóny, pocity přehlížení, autocenzura ve skupině, problémy se zapojením se, pocity nevyváženosti)
- Dynamika skupiny (specifika psychodynamických výcviků, pocity honu na lišku, málo naplněná potřeba opečování)

Narativní popis respondenta:

Jakub, 32 let. Studium jednooborové psychologie nedokončil, v současnosti na rodičovské dovolené. Ke studiu humanitních věd se dostal až v průběhu vysokoškolského studia technického směru. Do psychoterapeutického výcviku nastoupil souběžně se začátkem svého studia psychologie v pětadvaceti letech. Změnu svého studijního zaměření vnímal entusiasticky a bez předsudků. „Nezjišťoval jsem si o tom žádné informace, nechával jsem si to otevřený.“ (1.8).

Během rozhovoru se jako jeho ústřední téma objevuje a opakuje obecný nedostatek mužů v psychoterapii. Najdeme ho v počátcích tvorby skupin. „Myslím si, že se tam ten člověk dostal jenom proto, protože se škola snaží vyvážit počet mužů a žen ve výcviku,“ (2.14) graduující až do podezření na protlačování mužů do výcviku i přes jejich nevyhovující dispozice. „Škola hrozným způsobem tlačí na nějakou genderovou vyváženost.“ (1.12). Zároveň

si ale Jakub uvědomuje slabé mužské zastoupení ve výcvikové skupině a jeho důsledky. „Účel trošku přerostl přes hlavu jako nějakým hranicím, který to mělo mít,“ (2.14) dodává.

Mužsko-ženská otázka se objevuje jak v Jakubově vnímání skupinové dynamiky, tak ve zvýšené touze a potřebě po pozornosti a péči terapeutů. „Jsem cejtíl i nerovnováhu vůči mě, že jsem tam osamocenej v rámci svého pohlaví a věku, že tam vlastně nemám nikoho k sobě blízkyho a že možná to byl jeden z důvodů, proč ty moje názory byly, dejme tomu míň uznávaný nebo radikální,“ (7.83) popisuje své postavení ve skupině.

„V mé věkové skupině tam nebyl žádný chlap a já jsem měl jako velmi těžkou pozici v tom, že jsem si jako nemohl vytvářet nějaký velký koalice takže ta moje pozice byla dost často jako obranná a dost často taková jako osamocená,“ (7.81) vysvětluje dál Jakub. „Si myslím, že tam bylo nějaký z mé strany jako volání po nějaký, po nějaký alespoň částečný koalici nebo podpoře ze strany těch jako terapeutů, která jako nikdy nepřišla a byť rozumím tomu, že je správná, že nepřišla, nebo že je správně, že nepřišla, protože by to bylo jako nevyvážený vůči té skupině, tak...tak mi tam jako chyběla.“ (7.81).

V osobě mužského terapeuta se Jakub v průběhu výcviku pokoušel hledat spojence, který by jeho osamocenou roli ulehčoval. „Nějaký zastání nebo nějakou pozornost, že ten můj názor vnímá.“ (5.56) Svou mužskou pozici ve skupině vnímá jako upozaděnou a vnímal upozaděnost terapeutů a chybějící podporu v těchto otázkách. „Ujistění, že ten můj pohled na věci není jako úplně mimo ale třeba že je jenom, je v jiným kontextu, jinak uzávorkovanej a vlastně u mě může fungovat jinak.“ (5.48). Zároveň ale reflektuje, že by výraznější podpora ze strany terapeuta vytvářela nerovnováhu. „Chápu, že by to jako vyžadovalo ze strany terapeuta nějaký tříštění pozornosti a že, jak by někdo řekl, nebyla to moje skupina.“ (5.48).

V průběhu rozhovoru a postupném retrospektivním posouvání se po časové ose výcviku odkrývá také rozvíjející se nedůvěru v otázkách nad terapeutickou rolí a důvěrou v terapeuty.

„Psychodynamickéj výcvik je dost specifickéj v tom, že se vobčas jako hraje nějaká hra, ze který potom jako něco vystoupí. A ta fáze tý hry je vlastně jako nejistá pro mě nebo já ji vnímám jako nejistotu, protože si myslim, že v tu chvíli ten terapeut trošku narušuje ty hranice toho bezpodmínečného přijetí a trošku jako provokuje,“ (3.24) popisuje.

Rozkrývá také svou frustraci nad nekongruencí v chování terapeutů i mimo skupinu. „Člověk kterej je jako velmi autentickej velmi přirozenej a naladěnej v momentě kdy je skupina, tak je schopnej jako lehce vylítnout při pozdním příchodu,“ (4.36) vysvětluje Jakub své obtíže s chápáním terapeutů. „Jako kolikrát se to stalo, že já jsem měl jako z průběhu výcviku dobrej pocit a v rámci nějaký komunity, ranní nebo večerní, tak se projevovala nějaká frustrace ze strany terapeutů na to jakym způsobem pracujou lidi třeba mimo ty skupiny.“ (4.36).

Jako další vnímá také nedostatek zpětné vazby a nejistotu plynoucí z nepochopení skupinové dynamiky. „Vznikaly situace, který ve mě vyvolávaly nějaký pocit jako přehlížení a nebo až takový jako odstrkování a zároveň mi přišlo, že se k těm tématům jako v podstatě málo vrací,“ (6.62) popisuje. Jako důsledek pak ve svém chování přiznává autocenzuru. „Určitě to vedlo k nějakýmu jako stažení se.“ (6.71).

4.3.2 Analýza rozhovoru s Michalem

Rozhovor s Michalem (30 let). Délka rozhovoru 45 minut, květen 2018. Rozhovor se odehrává na zahradě Michalova domu, přesto působí upraveně.

Přehled hlavních témat, která se během rozhovoru objevila:

- Představy a očekávání (Nekonkrétní představy o psychoterapii, počáteční zvědavost, povědomí o výcviku pouze rámcové)
- Nahlížení na skupinu (Téma kvaziterapie, potřeba zůstat u sebe, pocity stagnace a „plácání po zádech“)
- Pobyť ve skupině (Vývoj autenticity, plnění chybných očekávání, nepochopení sebezkušenosti, zdroje frustrace, konflikt vlastní upřímnosti)
- Propast důvěry (náraz vlastní upřímnosti, průběh propasti nedůvěry, nesouhlas s terapeuty, pocit osamocení)
- Konflikt s terapeutem (vyjádření nedůvěry, střet s reakcí terapeutů, pravidlo STOP ve skupině, vlastní agrese)
- Období po konfliktu (pobyť bez důvěry, otázky sebehodnoty, rezignace a odloučení, strach z opětovné důvěry, návrat do skupiny, role „hodného kluka“ a pokračující nedůvěra ve skupinu)

Narativní popis respondenta:

Michal, 30 let. Bakalářské i magisterské studium jednooborové psychologie dokončil s vyznamenáním. Oboru se přímo nevěnuje, v současnosti hledá pracovní pozici v personalistice. Do psychoterapeutického výcviku nastoupil v pětadvaceti letech, ihned po dokončení studia.

Michal se podobně jako většina jeho kolegů nevěnoval hlubšímu zjišťování informací před začátkem psychoterapeutického výcviku. „Byl jsem zvědav jak na tu samotnou zkušenost i na to, co mi to případně může dát nebo přinést,“ (1.4) neskrývá své počáteční nadšení. „Chápal jsem to nejenom tak, že to bude jakoby příprava nás jakožto terapeutů, odborná, ale že to bude i ta sebezkušenost, ta práce na sobě.“ (1.6).

Brzy však odkrývá první pochybnosti o fungování skupiny a autentičnosti jejích členů. „Možná mi to přijde až jako komický, protože to bylo takový jako jak jsme si představovali, že bysme měli reagovat, takže jsme pokládali vzájemně si ty terapeutické otázky a že jsme v tom vlastně nebyli moc přirozený,“ (1.8) vysvětluje. Svou roli ale v chování skupiny nepopírá. „když jsem mluvil o nějakém svém tématu a měl jsem vlastně tendenci z něj trošku jako vystupovat a už během toho, co jsem mluvil, tak ho tak nějak jako terapeuticky analyzovat.“ (2.12) Chování popisuje jako kvaziterapeutické a připouští také jeho přirozenost v počátcích výcviku.

Kvaziterapeutickou roli označuje také za bezpečné prostředí. „Samozřejmě pro mě byla jakoby bezpečnější, byla to nějaká, byť jsem si to v té chvíli neuvědomoval, ten náhled jsem na to neměl, tak samozřejmě jsem si tím udržoval nějaký odstup od ostatních, ale hlavně třeba sám od sebe,“ (2.20) přiznává. Zlom podle Michalových slov nastal zhruba po dvou letech výcviku, kdy svůj přístup začíná označovat za autentický. Zároveň však přichází konflikt se skupinou. „Mám pocit, že jsem na to pak jako doplatil, že vlastně jsem jako jednal s dobrým úmyslem bejt opravdu upřímný a reagovat opravdu autenticky a pak ty moje autentický a upřímný reakce byly nakonec poměrně velmi negativně přijímaný.“ (3.22).

Od přechodu k autenticitě popisuje Michal svou stupňující se frustraci. „Mi třeba přišlo že spousta lidí pořád zůstává v té kvaziterapeutický rovině, která mi najednou přišla za A totálně povrchní, plytká a za B naprosto jako nepřínosná,“ vysvětluje a navazuje důrazem na výkon v práci ve skupině. „Frustrovalo mě to, protože jsem pak měl u spousty lidí pocit, že se už jako leta plácaj na místě, že maj třeba furt to jedno téma, [...] ve kterým se plácaj.“ (4.28).

V souvislosti s kvaziterapeutickým přístupem skupiny otvírá i téma výcvikových terapeutů. „To byl právě pro mě velká neznámá, že jsem jako měl v sobě silnej pocit toho, že to není správně a

nechápal jsem ty terapeutů, že s tím nic nedělaj, že to tak nechávaj a byl jsem pak jako na velkejch pochybách, jak to teda má bejt, ale fakt jsem jako vnitřně cejtil, že to není dobře,“ (4.32) popisuje svůj vznikající vnitřní konflikt. Následný vývoj výcvikové skupiny ho utvrdil v závěrech, že terapeutizování nepřináší vývoj jejích členů.

Zlomový byl podle Michala přechod ze sebezkušenostní do výcvikové skupiny. „Tam pro mě tenkrát nastal naprosto zásadní moment, kdy já ve snaze tý svý debilní upřímnosti sem chtěl upřímně vyjádřit to, jak to vnímám a protože jsem v té době už měl velký pochyby o tom výcviku a vlastně o těch terapeutech,“ (4.32). Reakce, která následovala po tomto přiznání byla podle Michala prudká „Já jsem nechápal, odkud se to bere, protože jsem neměl pocit, že jsem řek něco špatně, takže jsem jakoby se snažil to vysvětlovat a hájit ten svůj postoj, že jsem to nemyslel zle.“ (5.32).

Následovalo jeho zhroucení a vyjádření zklamání ze strany výcvikových terapeutů. Změny ve vztahu k terapeutům popisuje Michal jako nevratné. „Cítil jsem se zrazenej, nepochopenej, přišlo mi to z jeho strany jako naprostý profesionální selhání. Strašně jsem litoval toho, že jsem to řek, ale zároveň vím, že to prostě byla pravda, takže jsem vlastně litoval jsem toho, že jsem řekl, jak věci skutečně cítím,“ (5.34) vysvětluje. Podle svých slov byl označen za agresivního vůči terapeutům i členům skupiny a vnímal prohlubující se nepochopení. „Já jsem se s ním ani jako nechtěl rozloučit a on mě tak jako na rozloučenou chlapácky objal a vím, že mi to bylo jako fyzicky strašně nepříjemný, že se mi z toho dělalo jako úplně špatně.“ (6.38).

Další fungování skupiny bylo poznamenáno odchodem velké části jejích členů. Michal sám sebe označuje za osobu, která převzala roli opovrhovaného člena. „Prostě jsem měl pocit, že ta skupina na mě nereaguje dobře, že mi lidi nerozuměj, že nemaj ani touhu, snahu mi porozumět.“ (6.44). Snahy o vlastní odtržení od skupiny však nevydržely dlouho a do své autentické role se nadále vracel. „Opakovaně tam nastávaly situace, ze kterejch jsem odcházal

zraněnej. Ten vztah s tím terapeutem se časem nějak jako normalizoval, byť už se nikdy úplně nespravil,“ (6.44) připouští.

Dlouhodobé odmítání vedlo Michala k otázkám o sobě samém. „Já jako vím, že ty další dva roky tý terapie pro mě už byly pak jako velký utrpení, že jsem častokrát jako plakal, téměř na každým výcviku, téměř při každým svým tématu. Hodně to ve mně probouzelo otázky o mně samým, jestli jsem vlastně..., jestli třeba nejsem jako špatnej člověk a docházel jsem jako k závěrům, že asi jo.“ (7.44). Vnímá agresivitu skupiny vůči své osobě, byť se mu ve zpětné vazbě dostávaly opačné informace. „ty reakce byly, že to tak vůbec není, že to vnímám naprosto špatně, třeba, když jsem cejtil, že tu holku jakoby dráždím celou dobu, tak mi řekla, že vůbec a já jsem jí to prostě nevěřil.“ (7.46)

Hlavní motivaci pokračovat ve výcviku vnímá Michal ve snaze kurz dokončit. „Jsem si pořád říkal, jako jako že nic neřeknu a zavřu se a nebo jak jako vstoupím zpátky prostě do těch zdvořilostních fází a budu říkat to, co si myslím, že se ode mě chce slyšet, abysem byl za toho hodných kluka...“ (8.58). Přiznává i svou vlastní neautenticitu. „Já sem se třeba pak bál, že když budu jako otevřeně prostě mluvit, tak že mě třeba ten výcvik nenechaj dodělat, že mi na konci řeknou, že mi ten certifikát nedaj.“ (7.44).

4.3.3 Analýza rozhovoru s Janem

Rozhovor s Janem (48 let). Délka rozhovoru 26 minut, květen 2018. Rozhovor se odehrává v zahradní restauraci blízko Janova domu.

Přehled hlavních témat, která se během rozhovoru objevila:

- Představy a očekávání (Získávání náhledu, zvědavost a natěšení, zkušenost z terapie)

- Otázka věku (rozdíl věku vůči členům skupiny, vyšší věk než výcvikovní terapeuti, ostých terapeutů, atypická témata)

- Budování důvěry (sebedůvěra v kolektivu, odhodlání v důvěru, její chápání a racionalizace, osoby důležité pro vznik důvěry, sebeodhalení a víra v posun)

- Omezení důvěry (Hranice důvěry, omezení daná skupinou, původní důvěra, aspekty oslabující důvěru)

Narativní popis respondenta:

Jan, 48 let. Studiu psychologie se začal věnovat ze zvědavosti a touhy po vlastním rozvoji. Ukončil bakalářské studium a připravuje se na státní závěrečné zkoušky navazujícího magisterského studia. S psychoterapií má osobní zkušenost z dřívějších hospitalizací. „Vždycky když jsem, když jsem se účastnil nějakých skupin, tak jsem se jich účastnil jako pacient a tak jsem si říkal, tohle bude něco jinýho,“ přiznává v úvodu rozhovoru.

Výrazným tématem Janova působení ve skupině byl od začátku věkový odstup od ostatních členů. Již od vstupního pohovoru reflektoval také obtížnou roli terapeutů jako mladších osob. Do výcviku nastupoval s očekáváním, že se bude lišit od předchozích zkušeností s terapií. „Vlastně jsem si myslel, že to bude vypadat trošičku jinak než ty psychoterapeutický skupiny a nevěděl jsem jak, protože to jsem nezažil, jako ty sebezpoznavací, ale vlastně nakonec jako musím říct, že to bylo velmi jako srovnatelný, že se to příliš nelišilo. Takže vlastně jsem šel do vody kterou jsem znal.“ (1.8).

Ve svém přemítání nad věkovými rozdíly naráží i na vztah s terapeutu. Projevuje obavu, že mohli být k jeho osobě shovívavější. „Jsem si někdy říkal, jestli, tím že jsem jim třeba věkově blízko, tak jestli jsou na mě dostatečně, ke mě dostatečně jako kritický je takový blbý, jako jestli do mě jdou,“ (3.30) přiznává. „Že mě jakoby šetřej,

takže tam byla nějaká pochybnost. Asi to ale dělaj tak, jak je to správně, tak jsem se musel jako uklidňovat. Protože jsem měl pocit, že se do mě moc jako nevopíraj.“ (3.36).

Jan začal se svým budováním důvěry již v předchozích terapeutických skupinách a individuálních sezeních. „Já, když jsem začal chodit na nějakou terapii úplně, tak jsem se taky bránil, prostě jsem říkal, nebudu chodit na žádnou terapii, co to je a tak, takže jsem si nějakým jako tou nedůvěrou prošel.“ (2.18). Důvěru podle svých slov vnímá ve dvou rovinách. „Jedna je důvěra jako že, takovej ten jako pocit bezpečí a důvěřovat, že to někdo nějak nezneužije a druhá důvěra je v to, že mi to k něčemu bude. Že se mnou někdo pracuje kompetentně a že ten výcvik k něčemu bude, to jsou jako dvě různé věci pro mě, jako dvě důvěry se kterejma nějak se k nim vztahuju,“ (2.18) vysvětluje.

Za klíčové pro důvěru ve skupině označuje Jan autentické sdílení. „Že tam prostě byli lidi, který tu důvěru budovali, budovali to svym jakoby sebeodhalením, ale prostě tím, že byly upřímný, že dokázali říct věci, který byly jako závažný v jejich životě a asi to moc lidem jako neřekli. A tohle se postupně v tý naší skupině jako hezky budovalo.“ (5.38). Svůj podíl popisuje v další otázce. „Tim jak jsem prošel tou nějakou terapií, tak me to asi mimojiný dalo to, že se toho tolik bát nemusim, že o tom můžu mluvit, že můžu plakat, že vim, že je to pro mě zraňující a že možná jako, já nevim, to nepatří plácnu do práce, že to nejsem schopnej dodneška to projevit v rodině, ale některejm lidem jo.“ (6.40).

Svou roli ve skupině vnímal zatíženou odlišností svých životních témat. „Tam probíhaly často témata, který mě byly vlastní a ještě v jiný době jo, ale stejně tak si myslim, že to bylo pro ty terapeutu a byl to úkol pro ně tohleto jako uhlídat nebo terapeutu ty výcvikový vedoucí,“ (5.38) vysvětluje. „Já jsem to spíš bral ne jako důvěru, ale jako omezení tý skupiny, že prostě když jsou ty lidi mladší, tak maj svoje témata a když to nezažili, to co já jsem, to co já zažívám třeba nebo zažívám až teď, třeba to začínalo, tak je to těžký o tom mluvit.“ (5.38).

4.3.4 Analýza rozhovoru s Markétou

Rozhovor s Markétou (39 let). Délka rozhovoru 32 minut, květen 2018. Rozhovor se odehrává u Markéty doma.

Přehled hlavních témat, která se během rozhovoru objevila:

- Představy a očekávání (Chybí očekávání i informace, projevuje zvědavost a těšení se, na výcvik)
- Pobyť ve skupině (Odhodlání, nasazení a otevřenost, pocity osamocení a nezapadání do skupiny, zklamání ze skupiny, napojování se na skupinu, zaměření na vlastní rozvoj, touha po sebezpoznání, důležitost vyváženosti skupin)
- Vztah s muži (otcovská role terapeuta, citlivost mužů a nedůvěra v ně)
- Trhlina důvěry (ztráta důvěry, pocity zranění a zrady, omluva a odpuštění, ostražitost a nedůvěra)

Narativní popis respondenta:

Markéta, 39 let. Studiu psychologie se začala věnovat nezávisle na svém předchozím studiu. Dokončuje magisterské studium a pracuje na živnostenský list jako kadeřnice. Do psychoterapeutického výcviku vstupovala bez očekávání, s některými technikami se setkala na přípravném kurzu. „Dávala nám ochutnávat i takový trošku výcvikový záležitosti,“ (1.4) vzpomíná Markéta. „Když jsem nastoupila do školy a viděla jsem všude ty nápisy komunita a takový ty komunitní pravidla, tak jsem byla docela z toho vyděšená, kam jsem se to dostala, jsem měla pocit, že jsem v nějaké sektě.“ (1.4).

Při nástupu začala Markéta vnímat zábrany v zapojení se a identifikaci se se vznikajícími skupinkami. „já vím, já si pamatuju, že jsem měla pocit, že nepatřím vůbec do žádné z těch skupin. Jsem se tam cítila docela jako osamocená taková.“ (2.10) Zklamání popisuje i ze svého prvního kontaktu s novou výcvikovou skupinou. „To jsem byla docela zklamaná, já jsem asi chtěla bejt s jinejma lidma, no. [...] Nějak jsem prostě tam viděla ty lidi a vlastně jsem tam v té skupině bejt nechtěla,“ (2.12)

„Všichni tam děsně jásalí, jak super skupina a já jsem se vůbec necejtila spokojená s tím. Nebo ani, zase jsem se necejtila vůbec začleněná do toho,“ (2.16) vzpomíná. Napojení na skupinu přišlo podle jejích slov až zhruba po třech letech výcviku. „Nemůžu říct, že bych na tý skupině nebyla otevřená, to jsem byla, ale prostě jela jsem si spíš jakoby nějaký svoje sólo.“ (2.24)

První část výcviku byla poznamenána Markétinou silnou touhou po sebepoznání. „Mně to přišlo dobrý, že máš možnost si zpracovat nějaký svoje věci a vlastně něco si tam zjistit. Takže já jsem hodně od začátku fakt do toho šla, hodně jsem se snažila bejt otevřená a nějakým způsobem o sobě hodně mluvit, taky jsem byla jedna z těch mluvících u nás ve skupině,“ (3.26) popisuje. Nepropojení se skupinou se projevovalo i v práci a skupinové dynamice. „Nemůžu říct, že bych s těma lidma nekomunikovala, nebo... Ale možná to je, že jsem si jich moc až tak nevšímala, že jsem si jela prostě... Že jsem chtěla já z toho co nejvíc vyzískat a v podstatě ty ostatní lidi mě až tak nezajímali.“ (3.32).

Silnou roli ať už jako osobnost, nebo jako otcovská postava ztělesňoval pro Markétu výcvikový vedoucí skupiny. „Pro mě strašně znamenalo to, že jsem začínala chápat, jako ne chápat, ale víc procítovat ve svém životě, že chlapi mají city. Že tím, že jsem měla tátu, kterej nedával najevo vůbec žádné city a emoce, tak já jsem měla na nevědomé úrovni uložené to, že prostě chlapi je nemaj,“ (3.38). Velkým a dlouhodobým poškozením terapeutického vztahu byla pro Markétu situace, kdy na ni výcvikový terapeut poprvé nezareagoval přijímově. „To musím teda říct, že bylo fakt

jako hodně zlý a že vlastně do konce toho výcviku, už to pro mě, já si myslím, že už to bylo tak rok a půl před koncem nebo rok možná, že tam ten vztah už nenavázal, že taková ta důvěra, která tam fakt byla jako hluboká v něj, tak se tím narušila, no.“ (4.38).

K obnovení Markétiny důvěry nestačila omluva ani sebereflexe terapeuta. „Ve chvíli, kdy tohleto se stalo, tak jsem najednou říkala já mu tak věřila, pro mě byl tak dokonalej a vlastně najednou není. Ráda jsem ho měla pořád, no. Ale už jako kdyby s nějakou nejistotou. Což ale neznamenal, že bych to nedokázala jako odpojit od té práce nějak na té skupině, jakoby myslím si, že ta probíhala úplně jako v pohodě dál.“ (7.68) Paradoxně ve stejné době ale začala přicházet větší důvěra v kolektiv skupiny. „Já jsem se v té skupině jako cítila čím dál tím líp, my jsme si tam navázali pak fakt hluboký vztahy, obzvlášť s holkama, bylo to moc hezký. No prostě většina těch holek, jsem k nim měla hodně blízký a fakt takovej mateřskej vztah.“ (6.56). Reflektuje také obtížné postavení mužů v převážně ženském kolektivu. „Já si myslím, že je to důležitý aby jich tam bylo víc. Protože, myslím si, že když tam bude jeden, tak to má fakt blbý hodně.“ (6.58).

Ve vztahu k výcvikovému terapeutovi se objevuje téma nedůvěry v autenticitu. „Už jsem si pak říkala jo jasně, tak on vlastně mě vlastně rád nemá a celou dobu to tady hrál,“ (6.64) přiznává. Ohrožen však byl podle Markétiných slov především její obraz dokonalého otcovského a mužského vzoru. „Už jsem ho nebrala až tak jako, bezp... Já nevím, tak jako dokonalýho, pro mě prostě do té doby jako dokonalej chlap. Jako dokonalej chlap, dokonalej táta.“ (7.66) Předchozí hloubku vztahu však prožívala až zpětně. Reflektuje také svou silnou asociaci mezi terapeutickým vztahem a ne úplně ideálním vztahem k vlastnímu otci. V závěru rozhovoru se Markéta věnuje tématu odpuštění, které nebyla schopna prožít v průběhu výcviku. „Možná asi kdyby tam byl kdokoli jinej, tak by to pro mě tolik neznamenal, protože v tomhleto mám nějakou jistotu. A ten chlap tam pro mě fakt důležitý byl.“ (8.72). Téma je

pro respondentku stále velmi aktuální a rozhovor byl proto v této části ukončen

4.3.5 Analýza společných témat

Ačkoliv odlišnost respondentů přináší pohled na jednotlivá témata z nejrůznějších směrů, střetávají se v ústředních bodech kopírujících přípravu a průběh psychoterapeutického výcviku. Ze souhrnné analýzy všech čtyř rozhovorů vyplynulo pět ústředních témat společných pro všechny respondenty.

Společná témata:

- nedostatek informací (neinformovanost a institucionální důvěra, absence znalosti dynamiky výcvikových skupin)
- počáteční nasazení (zaměření na autentičnost a udržení skupinové dynamiky, nepochopení ze strany skupiny)
- odhodlání v důvěru (osobní přesvědčení, institucionální důvěra, zápal)
- pocity vyloučení (odlišnost od členů skupiny, nepochopení, odloučení)
- problém důvěry (otázka autentičnosti, obnovování vztahů a jejich dynamika)

Úvodní společné téma nedostatku informací nacházíme neskrytě u všech zúčastněných. Jakub uvádí jako důvod, že „vycházel jsem z nějaký prvnotní důvěry v to, že výběrový řízení, teda výběr studentů do studia a do výcviku mi přišel poměrně důkladnej.“ (1.8). Nepřípravenost uvádí i Michal: „: No, představy jsem neměl příliš konkrétní, já jsem si o tom dopředu moc nezjišťoval.“ (1.4). Pro Markétu přišel první kontakt s psychoterpií v přípravném kurzu. „No a vlastně nějaký představy jsem moc tom neměla, možná jako tím, že jsem to ochutnala tam... Asi jsem jako neočekávala nic úplně.“

Byla jsem na to zvědavá.“ (1.4). Jediný, kdo měl předchozí zkušenost s psychoterapií byl Jan, ani ten však neměl konkrétní představu o výcvikové skupině. „Já jsem vlastně jsem si myslel, že to bude vypadat trošičku jinak než ty psychoterapeutické skupiny a nevěděl jsem jak, protože to jsem nezažil, jako ty sebezpoznávací, ale vlastně nakonec jako musím říct, že to bylo velmi jako srovnatelný.“ (1.8).

U všech respondentů nacházíme odhodlání a zápal pro vlastní rozvoj a práci ve skupině. „ve chvíli, kdy jsem šel do toho výcviku, tak už jsem měl to v sobě nastavený tak, že je jako důležitý jako důvěřovat, nebo že jsem chtěl důvěřovat a že to šlo,“ (2.18) uvádí Jan. „Byl jsem zvědavý jak na tu samotnou zkušenost i na to, co mi to případně může dát nebo přinést. Jako pamatuju si, že jsem se fakt těšil, že jsem byl hodně zvědavý, že to pro mě bylo něco úplně nového,“ priznává v začátku svého rozhovoru Michal. Nasazení Markéty reflektovalo i okolí: „ten první výcvik úplně, já jsem do toho hrozně šla. Víím, že mi i lidi potom říkali, že mě obdivovali v tom, že jsem do toho tak šla, že jsem byla hodně otevřená.“ (1.6).

Z analýz lze vyčíst poměrně silnou počáteční důvěru. „Že se mnou někdo pracuje kompetentně a že ten výcvik k něčemu bude, to jsou jako dvě různé věci pro mě, jako dvě důvěry se kterejma nějak se k nim vztahuju,“ (2.18). Michal pojmenovává důvěru ve zkušenosti terapeutů: „uvědomuju si, že nás ty výcvikáři, že to byl postupnej proces, že nás postupně korigovali k tomu, hodně používali větu „Zůstaň u sebe“, třeba když jsme mluvili o nějakém svém tématu...“ (2.12). Markéta popisuje svou důvěru ve skupinová pravidla i kerfektní práci svého terapeuta. „Já jsem neměla nedůvěru v to, že by někdo třeba prozradil to co říkám. [...] Zároveň hodně pro mě hodně znamenal Dano, ke kterému jsem měla fakt nějaký takovej vztah jako k otci, nebo přišel mi tam opravdu jako taková otcovská postava.“ (4.38). Ztrátu prvotní silné institucionální důvěry popisuje Jakub: „Vlastně hnedka ze začátku byl trošku propad v tom, že v mé výcvikové skupině byl člověk, kterej tam podle mě jako

neměl co dělat. Troufám si tvrdit, že jsme to poznali všichni i jako amatéři.“ (1.12).

Pocity odloučení od skupiny nacházíme u všech respondentů, jejich příčiny jsou však velmi individuální. „Všichni tam děsně jákali, jak super skupina a já jsem se vůbec necejtila spokojená s tím. Nebo ani, zase jsem se necejtila vůbec začleněná,“ (2.16) přiznává Markéta. Pro Jana byla otázka začlenění již součástí vstupu do výcviku: „Jaký to pro Vás bude tam bejt s těma dvacetiletějma a řešit jejich problémy? Tak tehdá, do tý doby jsem, vůbec mě to jako nenapadlo.“ (1.6). V případě Michala se přijetí stalo jedním z ústředních témat. „Prostě jsem měl pocit, že ta skupina na mě nereaguje dobře, že mi lidi nerozuměj, že nemaj ani touhu, snahu mi porozumět,“ (6.44) popisuje. Jakub původ svého odloučení vnímá skrze svou genderovou a věkovou osamocenost: „V mý věkovú skupině tam nebyl žádněj chlap a já jsem měl jako velmi těžkou pozici v tom, že jsem si jako nemohl vytvářet nějaký velký koalice takže ta moje pozice byla dost často jako obranná a dost často taková jako osamocená.“ (7.81).

Problém důvěry ukazuje u respondentů dva různé zdroje příčin. Jakub a Jan pochybují nad autentičností výcvikových terapeutů „: Myslim si, že jsem jako boojval s důvěrou v terapeuty v tom rozměru, [...] kdy jako rozumim terapeutický roli,“ (3.32) a Janovo „mě to napadalo, jako že to může bejt problém, že jsou věkově se mnou srovnatelný a že určitý věci, že mě jakoby šetřej, takže tam byla nějaká pochybnost.“ (4.36). U Michala a Markéty nacházíme propad důvěry v individuálním selhání terapeutů. „Už nevím, za jak dlouho, ale docela rychle potom to tam řekl, že to tak bere, že prostě selhal, že to bere jako svoje profesní selhání. Já to tak беру taky, protože si myslím, že by se tohleto nemělo stát. Obzvlášť, když máš prostě narušenej vztah k chlapům a tohleto ti udělá terapeut, tak je to podle mě hodně zlý,“ (5.44) popisuje v rozhovoru Markéta. „Jsem to vyjádřil slovy, že jim důvěřuju lidsky, ale že mám problém jim důvěřovat profesionálně. No a vůbec mě nenapadlo, co tadyto vyjádření způsobí. No a vím, že pak na mě reagoval výcvikář

a ta jeho reakce mě hodně jako zaskočila, že reagoval hodně podrážděně, že se do mě poměrně pustil,“ (5.32) vzpomíná Michal.

Diskuze

Realizovaný výzkum v rámci diplomové práce se zaměřil na to, jak frekventanti psychoterapeutických výcviků na PVŠPS vnímají důvěru ve výcvikové terapeutky. Výzkum se zaneřuje specificky na účastníky, kteří téma důvěra po čas výcviku řešili, byla pro ně nějakým způsobem ztížená, snižená nebo nastala u nich po čas výcviku dokonce krize důvěry.

Výzkum si kladl za cíl prohloubit poznání a pochopení vnitřní dynamiky a prožívání účastníku výcviků pořádaných v rámci studia na PVŠPS. Závěry výzkumu mohou posloužit jako studijní materiál pro výcvikové vedoucí, studenty psychologie a příbuzných oborů, ale i samy účastníky výcviků, ať už se s tématem sami setkali či nikoli. Speciální význam může mít výzkum pro účastníky výcviků, kteří sami zažívali nebo zažívají ve výcviku oslabení, omezení nebo krizi důvěry vůči terapeutům ale i výcvikové skupině. V jejich případě může přispět k prohloubení pochopení, získání náhledu nebo alespoň informace, že se svým problémem nejsou sami.

Výcvikovým vedoucím může realizovaný výzkum posloužit jako studijní materiál, jak s tímto fenoménem pracovat, čeho se jako vedoucí výcvikové skupiny vyvarovat, na co si dát pozor, případně jako možný návod nebo inspirace co dělat, pokud již zmíněnou situaci s některým ze svých frekventantů zažívá. Nabízí také co nejhlubší a nejkomplexnější vhlad do vnitřního prožívání lidí, kteří se v podobné situaci při výcviku ocitli.

Výzkum byl realizován na vzorku čtyř respondentů, tři mužů a jedné ženy, kteří všichni absolvovali a úspěšně dokončili psychoterapeutický výcvik na PVŠPS.

Z velikosti vzorku vyplývají zřejmá omezení. Výsledek není možné zásadním způsobem zobecňovat, to ale nebylo záměr výzkumu. Zvolená metoda byla vybrána za účelem co nejhlubšího prozkoumání individuálních zkušeností jednotlivých případů a má

podat co nejkomplexnější a nejbohatší obraz o jednotlivých případech.

Možné slabiny výzkumu vidí autor kromě malého vzorku i v osobních vztazích s respondenty, které sice mohli pozitivně ovlivnit ochotu a otevřenost respondentů, mohlo ale jejím působením dojít také ke zkreslení výsledků, kdy respondenti mohli svoje odpovědi filtrovat a upravovat v závislosti na vztahu s výzkumníkem.

Výzkum se zaměřoval na úzkou a specifickou skupinu výcviků (pořádaných v rámci PVŠPS) a proto není možné bez dalšího a hlubšího zkoumání aplikovat jeho výsledky na psychoterapeutické výcviky obecně.

Autor výzkumu se snažil v rámci nejlepšího vědomí a svědomí o dodržení všech náležitých postupů. Každý krok podrobně mapoval a zaznamenával do předkládané práce. Replikovatelnost výzkumu je tedy možná. V rámci zvolené metody je však třeba počítat se neodělitelným vlivem osoby výzkumníka na výsledky výzkumu, protože závěry jsou dosaženy prostřednictvím individuální interpretace výzkumníka. Byť jsou v rámci výzkumu všechny interpretace podloženy příslušnými citacemi úryvků rozhovorů, vlivu osoby výzkumníka není v rámci zvolené metody možné zcela zabránit.

Kromě individuálního hloubkového rozboru jednotlivých případů představuje práce i souhrn společných témat, procházející napříč jednotlivými případy. V rámci výzkumu byla identifikována následující společná témata: **nedostatek informací, počáteční nasazení, odhodlání v důvěru, pocity vyloučení a problém důvěry.**

Závěr

Cílem této práce bylo prohloubení porozumění a vědomostech fenoménu důvěry frekventantů výcviku PVŠPS k výcvikovým terapeutům.

V teoretické části práce se autor nejdříve zaměřuje na definici, vymezení a podrobné popsání forem, typologie a druhů důvěry. V navazující kapitole se autor práce věnuje pojednání o psychoterapeutických výcvicích obecně, jejich historickému vývoji, cílům a specifikům jednotlivých druhů výcviků. V další kapitole autor předkládá teoretické poznatky o komunitně skupinových výcvicích na PVŠPS, vymezení rozdílů a funkcí výcvikové komunity a skupiny a stručné charakteristice jednotlivých výcvikových směrů uplatňovaných v rámci studia na PVŠPS.

V praktické části práce autor pomocí metody IPA provádí výzkum a hloubkovou analýzu individuální zkušenosti čtyř bývalých frekventantů výcviků na PVŠPS, kteří téma důvěry v terapeuty, jejího oslabení, omezení či krize v průběhu výcviků řešili. Analýzou společných témat byla nalezeno pět témat, a to konkrétně: nedostatek informací, počáteční nasazení, odhodlání v důvěru, pocity vyloučení a problém důvěry. Jedná se o autorovu první zkušenost se zvolenou metodou, případné nedostatky tedy spíše než umyslem mohou být způsobeny chybou či neznalostí. Výzkum byl realizovaný v rámci širšího dlouhodobého výzkumu výcviků na PVŠPS.

Seznam použité literatury

- BECKER, L. C. (1996). Trust as Noncognitive Security about Motives, Ethics, The University of Chicago, Oct1996, Vol. 107 Issue 1, p. 43-61.
- BOUCHARD Jr., T. J., LOEHLIN, J. C. (2001). Genes, Evolution, and Personality, Behavior Genetics. Vol. 31, May2001, Issue 3, p. 243 - 273
- BOWLBY, J. (2010). Vazba. Praha: Portál.
- COUCH, L. L., JONES, W. H. (1997). Measuring Levels of Trust, Journal of Research in Personality, Vol. 31(3), Sep1997, p. 319-336.
- DEUTSCH, M. *The Resolution of Conflict: Constructive and Destructive Processes*. Yale University Press, 1973. 420 s. ISBN 9780300016833.
- DIRKS, K. T., FERIN, D. L. (2002). Trust in leadership: Meta-analytic findings and implications for organizational research. Journal of Applied Psychology, Vol. 87, p. 611 - 628. Získáno dne 18. 7. 2013 z http://mario.gsia.cmu.edu/micro_2007/readings.
- DUNN, J., RUEDY, N. E., SCHWEITZER M. E. (2012). It hurts both ways: How social comparisons harm affective and cognitive trust, Organizational Behavior and Human Decision Processes. 117, p. 2 - 14. Získáno dne 30. 6. 2013 z databáze Science Direct.
- Encyklopedia of Religion and Ethics 2009*
- ERIKSON, E. *Dětství a společnost*. Praha: Argo, 2002. ISBN 80-7203-380-8.
- FUKUYAMA, F. (2006). Velký rozvrat. Praha: Academia.
- GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. 3. vyd. Přeložil Karel MÜLLER. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. Post (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-035-3.
- GLANVILLE, J. L., PAXTON, P. (2007). How do we learn to trust? A confirmatory tetrad analysis of the sources of generalized trust, Social Psychology Quarterly, Vol. 70(3), Sep2007, p. 230 - 242.
- HARTL, P. a HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 776 s. ISBN 978-80-7367-569-1.
- HOOGHE, M., MARIEN, S., de VROOME, T. (2012). The cognitive basis of trust. The

relation between education, cognitive ability, and generalized and political trust, *Intelligence*, November 2012, No 40/6, p. 604 – 613.

JOHNSON, W. (2007). Genetic and Environmental Influences on Behavior: Capturing All the Interplay, *Psychological Review* Vol. 114 Issue 2, Apr 2007, p. 423-440. Získáno dne 30. 9. 2013 z databáze Academic Search Complete.

KALINA, K. *Psychoterapeutické systémy a jejich uplatnění v adiktologii*. Praha: Grada, 2013. 528 s. ISBN 978-80-247-4361-5.

KRAMER, R. M. (1999). Trust and distrust in organizations: Emerging Perspectives, Enduring Questions, *Annual Review of Psychology*, 1999, Vol. 50 Issue 1, p. 569 - 598.

KOŽNAR, J. *Výcvik ve skupinové psychoterapii: východiska, koncepce, principy*. Praha: Odbor NVČ správy SNV ČSR, Katedra penologie VŠ SNB, 1982. 123 s.

KRATOCHVÍL, S. *Skupinová psychoterapie v praxi*. 3., dopl. vyd. Praha: Galén, 2005. 297 s. ISBN 80-7262-347-8.

KRATOCHVÍL, S. *Základy psychoterapie*. 5. vyd. Praha: Portál, 2006. 384 s. ISBN 80-7367-122-0.

(LASCAUX, A. (2008). Marriage, Trust and the Hazy Foundations of Placing Confidence in Social Systems. In Conference Papers -- American Sociological Association, 16p.

LEWIS, D., WEIGERT, A. Trust as a Social Reality *Social Forces*, Volume 63, Issue 4, 1 June 1985, Pages 967–985,

MARSHALL, M. J., STOLLE D. (2004). Race and the City: Neighborhood Context and the Development of Generalized Trust, *Political Behavior* Vol. 26(2), Jun 2004, p. 125-153.

MAYER, R. C., DAVIS, J. H., SCHOONMAN, F. D. (1995). An integrative model of organizational trust. *Academy of Management Review* Jul 1995, Vol. 20 Issue 3, p. 709-734. Získáno dne 18. 9. 2013 z databáze Business Source Complete.

MURRAY, S. L., PINKUS, R. T., HOLMES, J. G., HARRIS, B., GOMILLION, S., ALONI, M., ...Leder, S. (2011). Signaling When (and When Not) to Be Cautious and Self-Protective: Impulsive and Reflective Trust in Close Relationships, *Journal of Personality & Social Psychology*, Sep 2011, Vol. 101 Issue 3, p. 485-502.

Pražská vysoká škola psychosociálních studií. Komunita. In: pvspcs.cz [on-line]. [cit. 2018-7-22]. Dostupné z: <http://www.pvspcs.cz/chci-studovat/proc-studovat-pvspcs/>

Pražská vysoká škola psychosociálních studií. Psychodynamický výcvik. In: pvspcs.cz [on-line]. [cit. 2018-7-22]. Dostupné z: <http://www.pvspcs.cz/verejnost/psychoterapeuticky-vycvik/daseinsanalyticky-vycvik/>
Pražská vysoká škola psychosociálních studií. Daseinsanalytický výcvik. In: pvspcs.cz [on-line]. [cit. 2018-7-25]. Dostupné z: <http://www.pvspcs.cz/verejnost/psychoterapeuticky-vycvik/daseinsanalyticky-vycvik/>

Pražská vysoká škola psychosociálních studií. Training in Client-Centred Psychotherapy (CCP). In: pvspcs.cz [on-line]. [cit. 2018-7-27]. Dostupné z: <http://www.pvspcs.cz/verejnost/psychoterapeuticky-vycvik/daseinsanalyticky-vycvik/>

REMPEL, J. K., HOLMES J. G., ZANNA M. P. (1985). Trust in Close Relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 49. No. 1, p. 95-112.

Sandra L. Robinson. *Administrative Science Quarterly* Vol. 41, No. 4 (Dec., 1996), pp. 574-599

ROTTER, J. B. (1980). Interpersonal trust, trustworthiness, and gullibility. *American Psychologist*, Jan1980, Vol 35(1), p. 1-7.

ROTTER, J. B. (1971). Generalized expectancies for interpersonal trust, *American Psychologist*, May1971, Vol 26(5), p. 443-452.

RŮŽIČKA, J. *Komunitní a skupinová psychoterapie v české perspektivě*. Praha: Triton, 2011. 341 s. ISBN 978-80-7387-467-4

ŘÍČAN, P. Pojmy v psychologii Já. *Československá psychologie: časopis pro psychologickou praxi*. 1970, 16 (3), 209-229. ISSN 0009-062X.

SEDLÁČKOVÁ, M. *Důvěra a demokracie: přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevillova po transformaci v postkomunistických zemích*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-058-2.

SKÁLA, J. Co je pražská psychoterapeutická fakulta. In: SKÁLA, J. *Psychoterapie II. Sborník přednášek*. Praha: Triton, 1993. 224 s. ISBN 80-901521-7-1.

SKÁLA, J. Vzdělávání v psychoterapii. In: SKÁLA, J. *Psychoterapie II. Sborník přednášek*. Praha: Triton. 1993, 224 s. ISBN 80-901521-7-1.

STAJKOVIC, A. D. (2006). Development of a Core Confidence - Higher Order Construct, *Journal of Applied Psychology*, Nov2006, Vol. 91(6), p. 1208-1224.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha: Karolinum. 2010, 467 s. ISBN 978-80-246-1832-6.

Yamagishi, 1999 Yamagishi, T., Kikuchi, M., Kosugi M. (1999). Trust, gullibility, and social intelligence. *Asian Journal of Social Psychology*, April 1999, Vol. 2, Issue 1., p. 145-

161 Získáno dne 18. 12. 2013 z databáze SocINDEX with Full Text.

Seznam příloh

- Příloha č. 1 – Tabulky hlavních témat rozhovoru s Jakubem
- Příloha č. 2 – Tabulky hlavních témat rozhovoru s Michalem
- Příloha č. 3 – Tabulky hlavních témat rozhovoru s Janem
- Příloha č. 4 – Tabulky hlavních témat rozhovoru s Markétou

Tabulka A1: Nedostatek informací

Témata	Komentář autora	Citace
Nedostatek informací před započítím výcviku	Neměl žádná očekávání ani představy, jak bude výcvik probíhat	„Prakticky žádný (smích)“ (1.6) „Neměl jsem žádnou představu, jak ten výcvik bude probíhat. Nezjišťoval jsem si o tom žádné informace, nechával jsem si to otevřený.“ (1.8) „takže nevěděl jsem o výcviku nic, představy jsem neměl žádný.“ (1.10)
Metodika sestavování skupiny	Nechápal, proč je ve skupině člověk, který tam podle něj nepatří	„Nejsme výcvikovej terapeut, takže ten proces nebo ta dynamika toho výběru, nebo jakým způsobem jsou ty lidi schopný se začlenit nebo nejsou schopný se začlenit, tak do toho jako nevidím.“ (2.18)
Neporozumění dynamice skupiny	Ve skupině docházelo k situacím, které vnímal jako ohrožující, protože je nechápa, neměl dostatek informací	„Myslím si že jako člověk, kterej ve výcviku v tu chvíli byl vlastně po jednom setkání výjezdním, tak si myslím, že sem vůbec neměl šajnu, co se děje a proč se to děje, ani sem neměl šanci jako tomu porozumět.“ (2.20) „V: Ale třeba nějakým způsobem od těch terapeutů teda vysvětlený třeba nějakým způsobem líp to rozhodnutí? R: V podstatě.“ (2.21; 3.22) „Já jsem ho vnímal jako ohrožující, protože pro mě bylo nečitelný. Možná to byla moje chyba, jako že jsem neměl dost informací o tom, jakým způsobem ten výcvik jako, jaká je dynamika, na druhou stranu si myslím, že nám bylo jako ze začátku řečeno, že, že si nemáme zjišťovat o výcviku jako ideálně žádný informace a bejt v tom jako autentický...ta role jako není rovnocenná a nedá se úplně jako očekávat, že tydle věci budu jako předjímat nebo nějakým způsobem pochopim.“ (3.28)
Chybějící reflexe	Chyběla mu často reflexe od terapeutů	„Ted' jsme měli sezení toho a toho, dělo se tam to a to a vlastně v tý terapeutický části si myslím, že už mělo jako mít místo poměrně jako pravidelně zapojení nějaký reflexe a nějaký jako hodnocení tý dynamiky nebo alespoň jako vysvětlení tý dynamiky, jako co se v tu chvíli jako dělo.“ (6.62) „...ale nikdy vlastně nedošlo k reflexi tý mé pozice v rámci tý skupinový dynamiky nebo jako pojmenování, nebo jako. Vlastně mě ze strany terapeutů jako někdy chyběla nějaká reflexe toho, jaká je vlastně ta moje pozice v rámci jako skupiny a její dynamiky

		<p>v tomhle poměrně jako vodloučeným postavení.“ (8.87)</p> <p>„V: Chápu to dobře, že si vlastně jakoby vnímal tu osamocenost, ale moc si nechápal, čím je způsobená?</p> <p>R: Nebo co způsobuje, spíš co způsobuje, než že...bylo pro mě těžký najít si jako místo v tý skupině v tomhle postavení.“ (8.88; 8.89)</p>
Pojmenovávání fenoménů	<p>Měl potřebu pojmenovávání fenoménů terapeutů, aby se v situacích lépe zorientoval, ta byla ale často nenaplněná. Někdy suplováno rozhovorem s terapeutem mimo skupiny</p>	<p>„...ale tím, že jsme se někde v rámci nějaký procházky nebo něčeho, tak jsme se někde jako potkali a tohle téma nějak jako pojmenovali.“ (7.79)</p> <p>„Já jsem asi nepotřeboval, aby někdo, aby třeba ten terapeut zastával stejnej názor, jako mám já, ale spíš aby alespoň refleктоval a pojmenoval tuhle, jako tohleto hraniční postavení v tý skupině.“ (9.101)</p>

Tabulka A2: Budování důvěry

Témata	Komentář autora	Citace
Institucionální důvěra	Důslednost výběrového řízení v něm budila důvěru ve výcviky, posilovala pocit bezpečí	„...vycházel jsem z nějaký prvnotní důvěry v to, že výběrový řízení, teda výběr studentů do studia a do výcviku mi přišel poměrně důkladnej a takže jako tam vznikla nějaká bazální důvěra v to že ty lidi vědí cio dělaj a vyvolávalo to vě mě pocit že to prostředí samo o sobě je jako bezpečný díky tomu, jaký opatření jsou postavený nebo udělaný pro to, aby se vybrali jako správný lidi do toho výcviku.“ (1.8)
Důvěra v profesionalitu	Přístup terapeutů k životopisům v něm vyvolávat pocit profesionality a posiloval důvěru	„Tak pamatuju si, že životopis byl poměrně rozsáhlej, pohovor pro přijetí do školy a tím pádem i do výcviku byl poměrně dlouhej, vim že byl psychicky náročněj, takže to nebylo jako formalita a ty lidi se projevovali tak, že bylo znát, že ten životopis maj nějakym způsobem nastudovanej a že tomu věnovali ten čas ...pocit jsem měl v podstatě nějaký důvěry v profesionalitu.“ (1.10)
Autentičnost/lidskost terapeuta	Autentičnost terapeuta, schopnost vystoupit z role mu ukazovala terapeutovu lidskost a	„teď jako v individuální terapii vidim obrovskej přínos v tý autenticitě i lidský v tom, že přijdu na sezení a terapeut je mi schopnej říct „hele, ja jsem byl včera na pivu, skončil jsem na deseti, když se mi to stalo s posledním klientem, tak to bylo skvělý sezení, protože to prostě jelo a to je jako autenticity asi nad úroveň tý terapeutický, ale zároveň jako

	posilovala jeho důvěru	obrovským způsobem posilující tu důvěru v terapeuta, jako v osobu.“ (5.46)
--	------------------------	--

Tabulka A3: Trhliny důvěry

Témata	Komentář autora	Citace
Tlak na vyváženost skupin	Cítil, že z důvodu nedostatku mužů ve výcviku vznikaly nezdravé tlaky na to, může do výcviku dostat a udržet je tam kvůli vyváženosti	„...myslím si, že se tam ten člověk dostal jenom proto, protože se škola snaží vyvážit počet mužů a žen ve výcviku, takže tohleto mně trochu see...ubralo v důvěře nějakou jako profesionalitu, co se týče stavby těch skupin, že tam jako účel trochu přerostl přes hlavu, jako nějakem hranicím, který to mělo mít, si myslím.“ (2.14)
Podílení se na rozhodování	Chyběla mu možnost spolupodílení se na rozhodnutích ohledně složení skupiny	„Ale v zásadě do nějakých jako terapeutických rozhodnutí si myslím že jsme nebyli přizvaný jako skupina.“ (2.18) „... vlastně dost podobnej scénář se opakoval v momentě, kdy se měnil, nebo kdy přecházel výcvik ze sebezkušenostního do psychoterapeutického a tam si myslím, že ...už ta skupina mohla bejt jako přizvaná víc, nebo jako víc pracovat s těma tématama, jako jestli ten člověk je vhodnej, v čem není vhodnej, minimálně v rámci nějakýho poradního hlasu, ne úplně jako samozřejmě nemyslím, že jsme měli rozhodovat o tom, kdo by mohl bejt terapeut a kdo ne ale...“ (2.20)
Autentičnost terapeutů	Rozdílné chování terapeutů při skupinách a mimo ně v něm vyvolávalo otázky po autenticitě	„Myslím si, že jsem jako bojoval s důvěrou v terapeuty v tom rozměru, teda ze začátku především, jako v tom rozměru, kdy jako rozumím terapeutický roli, ve smyslu toho, že ten člověk plně autentickéj v rámci té situace, která jako je, na druhou stranu si myslím, že... působí poměrně zmatečně moment, kdy se ten terapeut jako není autentickéj v rámci nějaký jako delší situace nebo jako nějaký delšího časovýho úseku.“ (3.32) „Ne, myslím si, že tam nebyl nedůvěra jako ve smyslu autenticity k tomu danýmu probíranýmu tématu, ale myslím si, že ve chvíli, kdy se mám nějakým způsobem jako odříznout, začátek a konec sezení a to co bylo před ním nebo po něm tak do něj jako nezasahuje, tak to potom vyvolává jako au...ve mě pocit jako nějakýho tázaní se po autenticitě, jako celkový v tom terapeutickym vztahu.“ (4.44)
Zastání ze strany terapeuta	V pocitu osamocení	„V: Hmm a co bys v tu chvíli od toho terapeuta potřeboval?“

	v názoru vyhledával zastání u terapeuta, kterého se mu často nedostávalo	R: No potřeboval...asi nějaký zastání nebo nějakou pozornost, že ten můj názor vníma. V: A co to s tebou tyhle situace dělaly? R: Noo, dá se říct, že moji důvěru dost podkopávaly...“ (5.55-57; 6.58)
Oscilace důvěry	Opakované momenty podkopávání důvěry u něj vyvolávaly oscilaci důvěry. Tato nestabilita důvěry neumožňovala její prohloubení	„...ale myslím si, že v rámci té důvěry, která prochází nějakým prohlubováním v průběhu toho výcviku, tak tak to prohlubování si myslím, že musí jako, že je jako dlouhodobý proces a že v mém případě jako bylo zatížený touhletou jako oscilací vlastně k nedůvěře a zase zpátky... kdyby ta důvěra jako byla delší čas konzistentní, tak si myslím, že se mohla prohlubovat“ (9.107)

Tabulka A4: Osoba terapeuta

Témata	Komentář autora	Citace
Autentičnost terapeutů	Opakovaně vznikaly situace, které v něm vyvolávaly otázku po autentičnosti terapeutů, zejména rozdíly v chování na skupině a mimo ni	„Na konkrétním případě...člověk, kterej je jako velmi autentickéj, velmi přirozenéj a naladěnej v momentě kdy je skupina, tak je schopnej jako lehce vylítnout při pozdním příchodu s tím, že ho to jako dráždí a že je to jako něco, co se opakuje jako dlouhodobě, což si myslím, že ta podrážděnost je jako pocit, kterej v tom člověku nějakým způsobem je a je dobře, že ho dokáže jako odfiltrovat ve smyslu neprojekovat ho do toho dění v té skupině, ale na druhou stranu si myslím, že je potřeba ji jako reflektovat. Jako kolikrát se to stalo, že já jsem měl jako z průběhu výcviku dobřej pocit a v rámci nějaký komunity, ranní nebo večerní, tak se projevovala nějaká frustrace ze strany terapeutů na to, jakým způsobem pracujou lidi třeba mimo ty skupiny.“ (4.36)
Filtrování emocí	Filtrování emocí terapeutů na něj působilo uměle, zpětně ovlivňovalo pocity ze skupin	„Že to bylo dělený, že to na skupinu nepatřilo, patřilo to na komunitu, ale myslím si, že ta emoce se tam jako s člověkem pracuje a dělá ho to v mejch očích jako nečitelným.“ (4.38) „Teď děláme rozhovor a všechno je jako fajn a kdybys mi po tom rozhovoru řekl, že seš vlastně naštvanej, protože si přišel a ještě mi nespalo dítě a pět minut jsem tady chodil s kočárkem, tak vnímám, že to vlastně zpětně ovlivňovalo celej ten rozhovor, byť si to v něm jako v prvnotní chvíli jako nebylo.“ (4.40) „V: Jo, že to na tebe působilo nepřirozeně nebo třeba uměle teda.“

		R: Eee tak, spíš uměle, jako že rozumím tomu, že člověk se tomu může naučit a jemu přirozený tohleto jako filtrovat...“ (5.45-46)
Podpora od terapeutů	Ve své osamocené pozici opakovaně potřeboval podporu ze strany terapeutů, zejména terapeuta muže, které se mu většinou nedostávalo	<p>„...to byl jako moment, kdy jsem měl pocit, že ta podpora toho terapeuta by se neměla jako koncentrovat na toho jednoho člověka, kterej jako měl, kterej zrovna tu skupinu má.</p> <p>V podstatě, že bych jako očekával reakci, nebo alespoň jako ujištění, že ten můj pohled na věci není jako úplně mimo, ale třeba že je jenom, je v jiným kontextu, jinak uzávorkovanej a vlastně u mě může fungovat jinak.“ (5.48)</p> <p>„V: Hmm a co bys v tu chvíli od toho terapeuta potřeboval?</p> <p>R: No potřeboval...asi nějaký zastání nebo nějakou pozornost, že ten můj názor vnímá.“ (5.55-56)</p> <p>„Ta moje pozice byla dost často jako obranná a dost často taková jako osamocená a i jsem jako, a i si myslím, že tam bylo nějaký z mé strany jako volání po nějaký, po nějaký alespoň částečný koalici nebo podpoře ze strany těch jako terapeutů, která jako nikdy nepřišla a byť rozumím tomu, že je správná, že nepřišla, nebo že je správně, že nepřišla, protože by to bylo jako nevyvážený vůči tý skupině, tak...tak mi tam jako chyběla, pocitově.“ (7.81)</p> <p>„Pocitově v tom asi bylo nějaký volání po nějaký privilegovanosti nebo nějakým jako jiným zacházení nebo nějakýmu jako vyhovění tý potřeby.“ (8.91)</p>

Tabulka A5: Mužsko-ženská otázka

Témata	Komentář autora	Citace
Tlak na genderovou vyváženost	Cítil nepřirozené tlaky na složení skupiny z důvodu genderové vyváženosti	<p>„Troufám si tvrdit, že jsme to poznali všichni i jako amatéři a lidi psychologii nepolíbený a myslím si, že to byl výsledek, myslím si že to byl výsledek toho, že ... ta škola hrozným způsobem tlačí na nějakou genderovou vyváženost těch skupin.“ (1.12)</p> <p>„...myslím si, že se tam ten člověk dostal jenom proto, protože se škola snaží vyvážit počet mužů a žen ve výcviku.“ (2.14)</p> <p>„Myslím si, že tam byla snaha těch terapeutů tam toho člověka udržet v rámci nějaký vyváženosti tý skupiny“ (2.18)</p>
Mužská osamocenosť	Byl jediný muž ve své věkové skupině ve	„Já si myslím, že v mým případě tam ty pocity byly hodně podpořeny, nebo ta situace byla hodně ovlivněná tím, že v mé věkové skupině

	skupině, to mu často přinášelo pocit osamocení	tam nebyl žádný chlap a já jsem měl jako velmi těžkou pozici v tom, že jsem si jako nemohl vytvářet nějaký velký koalici, takže ta moje pozice byla dost často jako obranná a dost často taková jako osamocená“ (7.81) „Tak na druhou stranu v té dané situaci, ve které jsem byl, tak jsem cejtíl i nerovnováhu vůči mě, že jsem tam osamocenej v rámci svého pohlaví a věku, že tam vlastně nemám nikoho k sobě blízkýho...(7.83)
Mužský pohled	Cítil, že je často ve svých názorech osamocenej a že vyčnívají, protože se jednalo o názory muže	„...a že možná to byl jeden z důvodů, proč ty moje názory byly, dejme tomu míň uznávané nebo radikální, nebo...“ (7.83) „Koterapeuta, jako chlapa, že reprezentoval, vono to bude znít stereotypně, ale jako takovej ten mužskej náhled na věc, nebo jako že jsme jako vytvořili v rámci toho sezení nějakou jako krátkodobou koalici, kdy mi pomáhal vobhajovat ty moje jako názory ale myslím si, že v rámci jako dynamiky i v rámci toho terapeutickýho vztahu to bylo něco, co jsem potřeboval častěj.“ (8.95)
Náročnost mužské role	Svoje postavení ve skupině bylo pro něj velmi náročné	„...pokud mam jako reprezentovat nějaký, nějakou když to řeknu demografickou skupinu, jak asi jako přemejšlí pětadvacetiletý chlap, tak když je tam jedinej pětadvacetiletý chlap, nebo... tak tak...tak se mu dost těžko oponuje proti dvanácti ženským.“ (8.91)
Touha po vyváženosti	Cítil silnou nevyváženost svého postavení a toužil po narovnání	„No spíš možná jako korekci, tak spíš to byla touha po nějaký vyváženosti, měl jsem pocit, že ten stav je nevyvážen.“ (8.93)
Koalice mužů	Hledal zastání a názorovou koalici u mužské postavy terapeuta, většinou se mu ji nedostávalo.	„R: Jasně to umel tu chlapeckou roli, ale do ty pozice nerad chodil. V: Proč myslíš? R: No v rámci nějaký vyváženosti...myslím si že jo, že ten chlap jako terapeut nemůže pokaždý přejít jako na stranu toho jednoho člena té skupiny do nějaký jako částečný opozice oproti tomu, jakoby estrogenovému prostředí V: I kdyžby takový názor autenticky měl, tak ho má v rámci vyváženosti potlačit? R: To neříkám, ale myslím si, že ne pokaždý, když dva lidi maj jako stejnej názor, tak že ho, takže jako to vede k tomu, že v rámci té debaty jako vznikne nějaká koalice nebo nějaký pocit, že ten člověk vlastně stojí za tebou.“ (9.109-113)

--	--	--

Tabulka A6: Pocity a chování ve skupině

Témata	Komentář autora	Citace
Pocit nejistoty a ohrožení	Dynamika psychodynamických skupin u něj vyvolávala pocity nejistoty a ohrožení	<p>„...myslim si, že psychodynamickej výcvik je dost specifickej v tom, že se vobčas jako hraje nějaká hra, ze který potom jako něčo vystoupí. A ta fáze tý hry je vlastně jako nejistá pro mě nebo já ji vnímám jako nejistotu, protože si myslim, že v tu chvíli ten terapeut trošku narušuje ty hranice toho bezpodmínečného přijetí a trošku jako provokuje.“ (3.24)</p> <p>„V: Zkus mi vysvětlit, co myslíš tou hrou? R: Třeba momenty, kdy terapeut vlastně přejde do opozice s cílem vyvolat nějakěj, nějakěj konflikt, ze kterýho potom začnou vystupovat ty témata, který tam jsou vlastně směrodatný.,, (3.25-26)</p> <p>„Já jsem ho vnímal jako ohrožující, protože pro mě bylo nečitelný.“ (3.28)</p>
Pocit osamění	Kvůli absenci dalšího člena skupiny mužského pohlaví a věku cítil silné pocity osamění	<p>„V: ... proč ses autocenzuroval? R: Já si myslím, že v mym případě tam ty pocity byly hodně podpořeny, nebo ta situace byla hodně ovlivněná tím, že v mý věkový skupině tam nebyl žádněj chlap a já jsem měl jako velmi těžkou pozici v tom, že jsem si jako nemohl vytvářet nějaký velký koalice, takže ta moje pozice byla dost často jako obranná a dost často taková jako osamocená.“ (7.80-81)</p> <p>„...že jsem tam osamocenej v rámci svýho pohlaví a věku, že tam vlastně nemám nikoho k sobě blízkýho.“ (7.83)</p> <p>„...nejsem schopnej říct nakolik, nakolik tohle vlastně dokázala reflektovat a vnímat ta skupina a nakolik přišla vlastně pomoc ze strany těch terapeutů v tom to postavení v tý skupině jakoby objasnit.“ (9.103)</p>
Vystoupení z komfortní zóny	Dynamika skupin mu umožňovala vystoupit z komfortní zóny a otvírat témata	<p>„...psychodynamika jako psychoterapeutickej směr, mimo jiné, pracuje jako s tím, že ten člověk vystupuje z komfortní zóny, protože to je ten moment, kdy dojde k nějakýmu oslabení těch obran a kdy začnou vystupovat jako ty klíčový témata.“ (3.30)</p>
Pocit přehlížení a odstrčení	Kvůli odlišnosti svých názorů, protože byl muž v převážně ženské skupině, pocíťoval	<p>„V: Že si měl pocit, že máš často jakoby jinej názor? R: Nebo přehlíženéj pohled na věc, že muj pohled nemá takovou váhu. V: Že tvůj pohled je přehlíženéj.</p>

	pocity přehlížení a odstrčení	R: Nebo nebo jako nesměřuje tím správným směrem.“ (5.51-54) „...ty dva terapeuti vlastně jako věnujou nějakému jednomu člověku, tak si myslím, že tam spoustkrát vznikaj nebo třeba u mě vznikaly situace, který ve mě vyvolávaly nějaký pocit jako přehlížení a nebo až takový jako odstrkování...“ (6.62)
Autocenzura a stažení se	Reakce na pocity odstrčení a přehlížení	„Tak určitě to vedlo k nějaký autocenzuře, určitě to vedlo k nějaký mu jako stažení se...“ (6.71)
Problémy se zapojením se	Opakované odlišné názory mu dlouhodobě ztěžovaly zapojení do skupiny	„...že nějakým způsobem jako mám problém se so tý skupiny zapojit a že to je jako výsledek toho nějaký jako předchozí, nějakých předchozích skupin, kdy k tomu jako došlo...“ (7.73)
Pocit nerovnováhy a nevyváženosti	Kvůli svému pohlaví a věku a převahy žen ve skupině cítil silnou nerovnováhu	„Tak na druhou stranu v tý daný situaci, ve který jsem byl, tak jsem cejtil i nerovnováhu vůči mě, že jsem tam osamocenej.“ (7.83) „...jaká je vlastně ta moje pozice v rámci jako skupiny a její dynamiky v tomhle tom poměrně jako vodloučeným postavení.“ (8.87)

Tabulka A7: Dynamika skupiny

Témata	Komentář autora	Citace
Hra	Technika psychodynamických výcviků, kdy terapeut hraje hru, např. opozice, aby vystoupila nějaká témata, vnímal jako ohrožující ale účinnou	„Třeba momenty, kdy terapeut vlastně přejde do opozice s cílem vyvolat nějaký, nějaký konflikt, ze kterýho potom začnou vystupovat ty témata, který tam jsou vlastně směrodatný...“ (3.25-26) „Jako krátkodobě tyhle momenty vyvolávaly nějakou nejistotu a nějaký jako pochyby eee. Na druhou stranu z dlouhodobýho hlediska se jako jeví jako účinný, jakože přinášely tu dynamiku, kterou jako přinášet měly.“ (3.28)
Hon na lišku	Odlišný názor, v situacích, kdy skupina vyžadovala jednotu, byl často vnímán jako překážka v dynamice skupiny, dále prohlubující vyčlenění	„... hodně náročný pro mě byly situace, kdy někdo měl skupinu, nějakým způsobem se s tím člověkem jako pracovalo, ty terapeuti šli třeba za nějakým konkrétním cílem nebo za nějakým tématem ... v tý skupinově vznikala taková jako křížová palba, kde jako do sebe jeli, jela nějaká určitá skupina lidí a měl jsem pocit, že, že to je takovej hon na lišku a pokud se do toho člověk přimotával s nějakým názorem, kterej jako nešel úplně tím správným směrem v tom nahánění těch emocí, tak vlastně byl proti tomu, byl proti tý dynamice...“ (5.48)

Opečovávání	Podtřeba zvýšené péče a zastání ze strany terapeutů, většinou nenaplněná	„...racionálně si jako uvědomuju, že to byl nějaký proces, že v té skupině jako nemůže být každý neustále jako slyšet a nemůže být jako každý vopečovávanej a ale na druhou stranu spousta těchle věcí si myslím, že v tom procesu jako zůstala neuzavřená“ (6.60)
-------------	--	--

Příloha č. 2 – Tabulky hlavních témat rozhovoru s Michalem

Tabulka B1: Představy a očekávání

Témata	Komentář autora	Citace
Nekonkrétní představy	Nekonkrétní představy, nic si nezjišťoval	No, představy jsem neměl příliš konkrétní, já jsem si o tom dopředu moc nezjišťoval. (1.4)
Zvědavost a natěšení	Na výcvik se těšil, byl zvědavý, co mu může přinést	Těšil jsem se, hodně mě to zajímalo, byl jsem hodně zvědavý, jaký to bude, ty výcviky. Byl jsem zvědavý jak na tu samotnou zkušenost i na to, co mi to případně může dát nebo přinést. Jako pamatuju si, že jsem se fakt těšil, že jsem byl hodně zvědavý, že to pro mě bylo něco úplně nového a ... tak no. (1.4)
Povědomí o výcviku	Chápání významu sebezkušenosti jako práce na sobě v rámci výcviku	Já jsem věděl, že to bude, že budeme ve skupinách, že to bude skupinová terapie, že tam budeme mít jakoby dva psychoterapeuty, kteří budou naši výcvikové vedoucí a chápal jsem, že to vlastně bude nejenom o tom, že se budeme sami vzdělávat, chápal jsem to nejenom tak, že to bude jakoby příprava nás jakožto terapeutů, odborná, ale že to bude i ta sebezkušenost, ta práce na sobě, na svých tématech a takže to bude jako reálná skupinová terapie. (1.6)

Tabulka B2: Nahlížení na skupinu

Témata	Komentář autora	Citace
Kvaziterapie - hra na terapeuty	Kritika členů skupiny za setrvávání v kvaziterapeutické roli, neutentické reakce, terapeutizování, nepřírozenost.	...,ale že jsme do toho nastoupili tak jako terapeuticky, že ty naše reakce prapůvodně v těch skupinách byly vždycky takový hodně terapeutický a zpětně možná mi to přijde až jako komický, protože to bylo takový jako jak jsme si představovali, že bysme měli reagovat, takže jsme pokládali vzájemně si ty terapeutické otázky a že jsme v tom vlastně nebyli moc přirození. (1.8) „No a že byla na začátku poměrně dlouhá cesta od tadydlenstý kvaziterapie, kvaziterapeutickýho vyjadřování, k tomu autentickému vyjadřování. Měl jsem pocit, že tadytu cestu neušli všichni. Že byli ve skupině lidi, který od začátku do konce zůstali v té roli kvaziterapeutický, málokdy sem z nich měl pocit skutečný autenticity a poměrně mě to i tak jako dost frustrovalo.“ (2.12) „A vnímal jsem to pak i u těch lidí, když třeba mluvili o svých tématech, že zase v nich jako nebyli úplně autentický a přišlo mi, že jsem i vnímal to, jak ty

		<p>kvaziterapeutický reakce na toho jako člověka co třeba měl tu svoji skupinu, tak jak ho vůbec nikam neposouvaj, protože jsou vopravdu jako vyprázdněný.“ (3.24)</p> <p>„...přišlo mi, že výcvikem prošli lidi, který od začátku do konce zůstali jako tou sebezkušeností téměř nepolíbený, že vod začátku do konce zůstali v tý roli toho rádoby terapeuta s těma strašně jako chytřejma poznámkama a vhlledama...“ (4.32)</p> <p>„...takže když mi pak terapeuticky říkala, jak jako je se mnou naprosto v pohodě a jak jí to jako mrzí, že to tak vnímám, ale že to tak vůbec není, tak mě to ještě víc rozčilovalo“ (8.46)</p>
„Zůstaň u sebe“	Terapeuti se snažili korigovat terapeutizování členů skupiny, vraceli je k vlastním prožitkům, neschovávat se za fráze	<p>„...že nás postupně korigovali k tomu, hodně používali větu „Zůstaň u sebe“... když jsem mluvil o nějakém svém tématu a měl jsem vlastně tendenci z něj trošku jako vystupovat a už během toho, co jsem mluvil, tak ho tak nějak jako terapeuticky analyzovat.“ (2.12)</p> <p>„...asi že jsme se to postupně jako naučili, bejt tam postupně díky nějakýmu takovému citlivýmu korigování ze strany těch výcvikářů, fakt jako aby říkali, abysme mluvili za sebe, abysme mluvili ze sebe, abysme říkali jak to cejtíme, nebo abych jí říkal, jak to cejtím. Abych zůstával u sebe a... Říkám, spíš než nějaký vzletný odborný fráze, tak abych prostě to co říkám vycházelo ze mě.“ (2.18)</p>
Pocit stagnace	Z důvodu kvaziterapapeutického přístupu členů skupiny, neautentičnosti, měl pocit stagnace některých členů skupiny	<p>„...měl u spousty lidí pocit, že se už jako leta plácaj na místě, že maj třeba furt to jedno téma, na který pořád jako, mají svoje jedno téma, ve kterým se plácaj a myslím si, že jeden z důvodů, proč se v něm plácali bylo, protože jim nikdo z tý skupiny, nebo téměř nikdo, jim nenabízel nějakou autentickou reakci na to.“ (4.28)</p> <p>„...že třeba dvě holky, z nichž jedna byla třeba ta o který jsem mluvil, že mě hodně frustrovalo, že fakt jí ty lidi, že se jí podle mýho nedostalo autentický reakce a nikam se neposouvala, tak že dvě holky ten výcvik ukončily, v zásadě z ničeho nic ...že třeba jedna vlastně řekla, že jí to nic nepřináší. A měl jsem tendenci na to reagovat jako že to</p>

		chápu, protože si myslím, že jí to nic nepřinášelo.“ (4.32)
Plácání po zádech	Měl pocit, že namísto autentičnosti nabízí skupina některým členům jen prázdné chlácholení, které jim ve výsledku škodí a nikam je neposouvá	„...tam prostě byla holka, která jako dlouhodobě řešila nějaký téma a jediný co, že jako jí lidi celou tu dobu jako terapeuticky ji plácali po zádech, jak to má fakt jako těžký a jak je statečná a bylo to jako, a měli asi ze sebe hrozně dobrou pocit, jak jsou jako podporující, ale já jsem jako pak získával pocit, že to jako tomu člověku nepomáhá, že mu to možná dokonce škodí.“ (4.28) „Protože si myslím, že ty, jak říkám, to prázdný rádoby terapeutický poplácávání po zádech bylo úplně k hovnu.“ (4.32)

Tabulka B3: Pobyť ve skupině

Témata	Komentář autora	Citace
Vývoj autenticity	Původně setrval také v terapeutické roli namísto autentičnosti, ochrana, držení si odstup od ostatních a od sebe sama. Postupně přechod k až přehnané otevřenosti, snaha o absolutní autentičnost	„Já si pamatuju za sebe, když ty výcviky začly, na ty první skupiny, že jsem se tam cítil jako dobře, ale že jsem v tom asi nebyl úplně autentický.“ (1.8) „Já si zároveň jakoby si uvědomuju, že třeba já sám asi jsem byl tadytý roli, protože samozřejmě pro mě byla jakoby bezpečnější, byla to nějaká, byť jsem si to v té chvíli neuvědomoval, ten náhled jsem na to neměl, tak samozřejmě jsem si tím udržoval nějaký odstup od ostatních, ale hlavně třeba sám od sebe a dá se říct že postupně, jak jsme se do toho dostávali v průběhu těch měsíců a let, tak jsem vlastně byl schopnej víc a víc se otvírat, být víc autentický...“ (2.20)
Plnění chybných očekávání	Špatné pochopení významu sebezkušenosti, naplňování chybných očekávání	„Hm... spíš než... No možná, vono se to ode mě neočekávalo, naopak se od nás očekávalo, že tam budem za sebe, že tam budem za sebe jako za, že tam třeba budu za sebe jako za člověka, jako za Michala a ne Michala terapeuta.“ (1.10)
Kvaziterapie	Stylizace do role terapeuta namísto autentického prožitku, nepochopení sebezkušenosti	D: „A za koho jsi tam teda byl? R: No na začátku rozhodně za toho Michala terapeuta.“ (1.11; 2.12) „Já si myslím, že to bylo, že to bylo jako špatný pochopení toho, co skutečně znamená ta sebezkušenost. Že to vopravdu má být jako sebe zkušenost a že prostě na začátku... jsem to jako vnímal tak asi, že ten výcvikář má naučit té profesionalitě, což ve výsledku měl, ale ta cesta k ní vedla skrze tu autentickou sebezkušenost, když to řeknu ten autentický

		pobyt v tý skupině a ne jako v roli člověka a člena tý skupiny a ne v roli nějakýho experta. Jakože to neměl bejt trénink jako za účelem vytrénování se na experta.“ (2.16)
Zdroje frustrace	Hlavním zdrojem frustrace byla neautentičnost a kvaziterapeutická role některých členů skupiny a z ní vyplývající stagnace, vyprázdňenost a neprospívání	<p>„...kdy jsem cejtil na začátku malou, ale postupně čím dál tím víc vzrůstající frustraci, že jsem měl pocit, že to tak ostatní nemaj a že mi třeba přišlo že spousta lidí pořád zůstává v tý kvaziterapeutický rovině, která mi najednou přišla za A totálně povrchní, plytká a za B naprosto jako nepřínosná.“ (3.24)</p> <p>„Frustrovalo mě to, protože jsem pak měl u spousty lidí pocit, že se už jako leta plácaj na místě...“ (4.28)</p> <p>„To mě frustrovalo, protože mi přišlo, že je to jako hrozně umělý a že je to zbytečný, že to je ztráta času jako.“ (4.30)</p> <p>„A můj zpětnej náhled pak na to byl, že jsem možná třeba byl netrpělivej, že ty terapeuti o tom věděli, ale nechávali tomu volnej průběh, v úvozovkách, že těm lidem nechávali čas, ale mě to vopravdu říkám frustrovalo s tou netrpělivostí.“ (4.32)</p> <p>„...součást tý frustrace byla, když mi tadyten člověk mimo tu skupinu jako říkal autenticky, jak to cítí, a pak na tý skupině mluvil úplně jinak a mě to úplně už jako dožralo.“ (5.34)</p>
Upřímnost a otevřenost	Odhodlání k co největší, absolutní, otevřenosti a upřímnosti, někdy až za každou cenu, nekorigování	<p>„...mým největším motorem stala právě ta co největší upřímnost a autenticita, abych prostě, přesně, abych se jakoby v těch vyjádřeních nekorigoval, abych vopravdu to ze sebe dával tak, jak... abych do tý skupiny šel takovej, jakěj skutečně sem a abych ze sebe dával ty věci s absolutní upřímností, s absolutní otevřeností...“ (3.22)</p> <p>„Tak jsem paradoxně tadydo nikdy jako neudělal, prostě jsem nikdy neustoupil z tý svý pozice tý otevřenosti, upřímnosti a autentičnosti...“ (8.58)</p>

Tabulka B4: Propast důvěry

Témata	Komentář autora	Citace
Náraz upřímnosti	Opakované negativní reakce a pocity na absolutně upřímné, nekorigované projevy ve skupině,	<p>„... no a to že se mi to vymstilo, tadyten výraz jsem použil kvůli tomu, že mám pocit, že jsem na to pak jako doplatil, že vlastně jsem jako jednal s dobrým úmyslem bejt opravdu upřímněj a reagovat opravdu autenticky a pak ty moje autentický a upřímný reakce byly nakonec poměrně velmi negativně přijímaný.“ (3.22)</p>

	zraňování se, nepřijaté sebeodhalení	„Takže jsem byl upřímněj a autentickej a opakovaně jsem s tím narážel, opakovaně tam nastávaly situace, ze kterejch jsem odcházel zraněnej“ (6.44) „No pak jako jeden největší moment toho byl, když sem prostě se srdcem na dlani s absolutní otevřeností vyjádřil prostě svoje pochyby ohledně těch terapeutů a bral jsem to vlastně jako velký sebeodhalení a bylo to prostě přijatý tak špatně, to...“ (8.48)
Uvnitř propasti	Popis vzniklé propasti nedůvěry k terapeutům, pocity zrady, nepochopení, profesionálního selhání. Odpor k osobě terapeuta	„No a tím se pro mě ten pobyt v tý skupině jako navždy zlomil, vím, že pak na další skupině, ...tam nastala prostě jako opravdu úplná propast mezi náma. A nikdy se jako úplně nezahojila.“ (5.32) „Cítil jsem se zrazenej, nepochopenej, přišlo mi to z jeho strany jako naprostý profesionální selhání. Strašně jsem litoval toho, že jsem to řekl, ale zároveň vím, že to prostě byla pravda, takže jsem vlastně litoval jsem toho, že jsem řekl, jak věci skutečně cítím, a že mě nikdy nenapadlo, že by to mohl být takový problém.“ (5.34) „...když jsme se na konci loučili, tak já jsem se s ním ani jako nechtěl rozloučit a on mě tak jako na rozloučenou chlapácky objal a vím, že mi to bylo jako fyzicky strašně nepříjemný, že se mi z toho dělalo jako úplně špatně.“ (6.38)
Nesouhlas s terapeuty	Nesouhlas s postupem terapeutů, se stavem skupiny	„...že jsem jako měl v sobě silnej pocit toho, že to není správně a nechápal jsem ty terapeuty, že s tím nic nedělaj, že to tak nechávaj a byl jsem pak jako na velkejch pochybách, jak to teda má bejt, ale fakt jsem jako vnitřně cejtil, že to není dobře.“ (4.32)
Pocit osamocení a nepochopení	Odmítnutí skupinou, pocity vyčlenění, osamocení, nepochopení	„...protože jsem pak hodně měl pocit, že jsem tadytu roli najednou jsem se v ní ocitl já. V tý velký osamocení, nepochopenosti, fakt ale jako obrovský, kdy prostě jsem měl pocit, že ta skupina na mě nereaguje dobře, že mi lidi nerozuměj, že nemaj ani touhu, snahu mi porozumět.“ (6.44) „No a postupně tadyto moje jako osamocení vím, že se prohlubovalo... (7.44) „A pak vlastně ten pocit toho osamocení, odmítání, nepochopení se v průběhu těch let už jenom jako prohluboval.“ (8.50)

Tabulka A5: Konflikt s terapeutem

Témata	Komentář autora	Citace
--------	-----------------	--------

Vyjádření nedůvěry	Na základě vyjádření nedůvěry v profesionalitu terapeutů přichází prudká reakce terapeuta, vedoucí ke konfliktu	„A vlastně tady z toho pocitu frustrace a z těch pochyb o... i o těch terapeutech vznikla vlastně situace, kdy když po třech letech, kdy končila sebezkušenost, kdy byl nějaký předěl v tom výcviku, tak jsme psali nějakou práci, kterou jsme pak vlastně prezentovali i na skupině a mimojině jsme nějakým způsobem se vyjadřovali k té skupině, shrnovali jsme to svoje působení tam, no a tam pro mě tenkrát nastal naprosto zásadní moment, kdy já ve snaze tý svý debilní upřímnosti sem chtěl upřímně vyjádřit to, jak to vnímám a protože jsem v té době už měl velký pochyby o tom výcviku a vlastně o těch terapeutech, tak jsem pronesl větu tenkrát, že těm terapeutům, že cejtím, že jim důvěřuju lidsky, ve smyslu toho, já jsem měl pocit, že s nima mám dobrej vztah, že mi jako přišli jako dobrý lidi, takže jsem to vyjádřil slovy, že jim důvěřuju lidsky, ale že mám problém jim důvěřovat profesionálně.“ (4.32)
Reakce terapeutů	Terapeut reaguje velmi podrážděně na vyjádřenou nedůvěru, nepřijetí, obraná reakce terapeuta útokem, selhání snah o vysvětlení, vyjádření zklamání ze strany terapeutky	„...ta jeho reakce mě hodně jako zaskočila, že reagoval hodně podrážděně, že se do mě poměrně pustil. Přiznám se, že už si nepamatuju, co všechno říkal, určitě tam zaznělo to, se mě zeptal, jak dlouho dělám terapii, že on dělá terapii čtyřicet let, takže kdo si myslím, že jsem, abych mu říkal, že to dělá špatně. Víím, že to byla poměrně prudká výměna názorů, kdy já jsem byl v tu chvíli hodně zmatenej, já jsem nechápal, odkud se to bere, protože jsem neměl pocit, že jsem řekl něco špatně, takže jsem jakoby se snažil to vysvětlovat a hájit ten svůj postoj, že jsem to nemyslel zle...“ (5.32) „Ještě víím, že jsem se zeptal, že jsem ještě se s takovou nadějí obrátil jakoby k té výcvikářce, tý druhý, jestli jí to taky naštvalo to moje vyjádření a ta teda řekla, že jí to nenaštvalo, že jí to hodně zklamalo...(5.32) „... ta reakce byla taková, že jsem se z toho nikdy nevzpamatoval.“ (8.50)
Pravidlo STOP	Konflikt musí přerušit členka skupiny využitím pravidla stop, sám toho není schopen kvůli ponoření do konfliktu	„...skončilo to tak, že dokonce jedna ze členek skupiny, vlastně, že to snad bylo poprvý, kdy bylo použito pravidlo stop a bylo to použito vůči terapeutovi, že jedna ze členek, já už jsem, v tu chvíli už jsem byl pohlcenej jakoby tím konfliktem. Jsem nebyl schopnej z toho jako vystoupit...“ (5.32)

Agrese	Terapeut z něho cítí silnou agresi, reflektuje, agresivní konfrontace jiného člena skupiny kvůli neautentičnosti	„Já vím, že ten výcvikář mně i tenkrát mi řekl, že ze mě cítí silnou agresi.“ (5.34) „Že mě to frustrovalo, že jsem v tom viděl fakt jakoby to, že jsem měl pocit, že to je vlastně strašně špatně, že to tý skupině škodí, že ji to ochuzuje...“ (5.36) „Já jsem ho s tím jakoby konfrontoval a to byla jedna z věcí, která toho výcvikáře hodně jako popudila, že mi řekl, že jsem jako agresivní a takhle.“ (6.38)
--------	--	---

Tabulka B6: Období po konfliktu

Témata	Komentář autora	Citace
Ztráta důvěry	Následkem konfliktu s terapeutem dochází k úplné ztrátě důvěry, vztah se nikdy zcela nespravil	„Ta moje důvěra k němu samozřejmě klesla na bod mrazu a vím, že jsem se pak hodně upnul na tu terapeutku spíš, na tu výcvikářku, ženu. I když i s ní jsem ten vztah cejtil jako narušený.“ (6.44) „Ten vztah s tím terapeutem se časem nějak jako normalizoval, byť už se nikdy úplně nespravil.“ (6.44)
Otázky sebehodnoty	Pocity vyloučení v něm opakovaně otvírají pochybnosti o vlastní sebehodnotě, o sobě samém	„Hodně to ve mně probouzelo otázky o mně samým, jestli jsem vlastně..., jestli třeba nejsem jako špatnej člověk a docházel jsem jako k závěrům, že asi jo, když jsem vlastně vnímal ty reakce“ (7.44) „...až jsem měl pocit jako,... Já jsem pak už i pochyboval o schopnostech svého úsudku, protože jsem měl pocit, že na mě reaguje velmi agresivně, tak jsem to jako vnímal, ale očividně nikdo jinej to tak nevnímal, protože nikdo to jako nekorigoval, takže jsem pak i začal pochybovat o tom, jestli jakoby já nejsem úplně mimo, jestli nejsem úplně narušený.“ (7.44)
Rezignace a stažení se	Reakce na nepřijetí a odmítání skupinou, ochrana sebe sama před dalším zraněním, stažení se, rozhodnutí o uzavření se, opozice, pocit ohrožení a odtržení	„A zároveň furt naivně já jsem jako jsem si říkal, jak se stáhnou, jak o ničem mluvit nebudu a vlastně jsem se jako zařek, že už se vlastně jakoby těm lidem takhle nevydám.“ (6.44) „...jakoby pátej rok toho výcviku dokonce nastala situace, kdy už jsem jako úplně rezignoval...“ (7.44) „...někdy v pátém roce jako vopravdu nastal jeden výcvik, kdy už jsem cejtíl úplný odtržení. Já nevím, co tomu předcházelo konkrétně, ale vím, že pak nastal jako okamžik, kdy už jsem se úplně uzavřel před tou skupinou, ale jako absolutně...“ (7.44)

		„I jsem zvažoval několikrát samozřejmě odchod z toho výcviku.“ (8.56)
Strach z otevření	Na základě špatných zkušeností dochází k omezení možnosti a chuti otvírat se, bloky v komunikaci	„A bál jsem se už jako být otevřenější, protože jsem se bál, že... že pak třeba na konci, vlastně jakoby... Já jsem nevěděl, jak to funguje, já sem se třeba pak bál, že když budu jako otevřeně prostě mluvit, tak že mě třeba ten výcvik nenechaj dodělat...“ (7.44) „Jakoby tam přímo po tom konfliktu říkám nastal jako naprostej blok v komunikaci mezi mnou a jím.“ (8.56)
Návrat do skupiny	Pomocná ruka jedné z členek skupiny, které stále důvěřoval. Zprostředkování rozhovoru s terapeutkou, překonání úplného bloku a odtržení od skupiny	„No a z tadyté situace mě třeba vyvedla jakoby jedna členka té skupiny, od který jsem celou dobu jako cejtil podporu a se kterou jsme si byli hodně blízky a která třeba tady v tom momentu té nejhlubší krize úplného odtržení od skupiny, tak mě dokázala jakoby alespoň částečně vrátit, prostě že si myslím, že v nějaký pauze třeba jako se mě ptala, jestli vůbec o tom jsem schopen mluvit a co by mi pomohlo a snad mě dovedla jakoby za tou výcvikářkou, se kterou jsem byl schopnej to alespoň probat a nějak alespoň částečně to do té skupiny přinést, ale...“ (7.44)
Hodný kluk	Touha po hraní role „hodného kluka“, vyhovění, touha po přijetí, vyhýbání se dalším konfliktům	„A pak to, že byť jsem si pořád říkal, jako jako že nic neřeknu a zavřu se a nebo jak jako vstoupím zpátky prostě do těch zdvořilostních fází a budu říkat to, co si myslím, že se ode mě chce slyšet, abysem byl za toho hodných kluka...“ (8.58)
Nedůvěra ve skupinu	Nedůvěra ve členy skupiny, v jejich autentičnost, vlastní někdy až hraničně paranoidní nevyvratitelné představy	„No jako nejhorší na tom bylo... častokrát ty reakce byly vlastně furt stejný, že ty reakce byly, že to tak vůbec není, že to vnímám naprosto špatně, třeba, když jsem cejtil, že tu holku jakoby dráždím celou dobu, tak mi řekla, že vůbec a já jsem jí to prostě nevěřil, protože jsem celou dobu od ní cejtil ty ostny...“ (7.46)

Příloha č. 3 – Tabulky hlavních témat rozhovoru s Janem

Tabulka C1: Představy a očekávání

Témata	Komentář autora	Citace
Získávání náhledu	Očekávání získání lepšího náhledu, prohloubení pochopení sebe sama, vlastních témat, příprava na možný budoucí výkon povolání psychoterapeuta	„...doufal jsem, že sem schopen posunout se od svejch vlastních problémů k tomu, abych třeba ty něčí problémy byl schopnej nějak nahlídnout a pracovat s někym...“ (1.4) „...takže sem jako věřil v to, že ten výcvik by mi v tadytom mohl pomoci.“ (1.4) „... něco se o sobě dál dozvim a uvidim z toho, jestli se třeba tý psychoterapii, jako na tý druhý straně, budu moct věnovat.“ (1.4) „No, že někdo třeba v těch skupinách, kterejch jsem se účastnil jako pacient nebyl schopnej nějaký věci jako dohlídnout, získat ten náhled, tady vlastně toho ty lidi schopný byli.“ (2.12) “ ... vlastně se jako častějce stávalo, jsem si říkal no jo, ten je, to je, to má pravdu, že to pro mě bylo jako objevný často jo, sem si říkal aha, to mě nenapadlo...“ (2.16)
Zvědavost a natěšení	Otevřenost novým zážitkům, těšil se, byl zvědavý	„...zároveň sem byl zvědavej, co se ještě o sobě můžu dozvědět...“ (1.4) „...já sem říkal: no já se na to těším, já sem na to jako zvědavej a jsem tomu prostě vtevřenej...“ (1.6)
Zkušenost z terapie	Předchozí zkušenost z individuální i skupinové terapie v roli pacienta, možnost srovnání s výcvikovou skupinou, podobnost obou formátů	„...vždycky když jsem, když sem se účastnil nějakých skupin, tak sem se jich účastnil jako pacient...“ (1.4) „Určitě, nebo takhle, já sem vlastně sem si myslel, že to bude vypadat trošičku jinak než ty psychoterapeutický skupiny a nevěděl jsem jak, protože to sem nezažil, jako ty sebezpoznavací, ale vlastně nakonec jako musím říct, že to bylo velmi jako srovnatelný, že se to příliš nelišilo. Takže vlastně jsem šel do vody kterou sem znal.“ (1.8) „I když jo, je pravda že potom jako v průběhu mě ty moji, jak bych jim řekl, spoluskupiníci, jako hmm jako, jak u koho, tak sem jako cejtil, že jsou zdavý, nebo zdravější a taky jak který, ale někdy sem si říkal, že v tom není rozdíl.“ (2.10)

Tabulka C2: Věková otázka

Témata	Komentář autora	Citace
Vůči členům skupiny	Možný problém s věkovým rozdílem ho nenapadl, narazil	„...tam byl součást byly ty vlastně výcvikáři, vedli ten rozhovor, tak jsem tam tehdy měl toho svýho výcvikáře a on říkal, mimo

	na něj poprvé až při přijímacím pohovoru. Názory mladších ho zajímaly. Cítil hendikep v absenci přímé zkušenosti ostatních členů s jeho tématy	jiný...jaký to pro Vás bude tam bejt s těma dvacetiletějma a řešit jejich problémy? Tak tehdá, do tý doby jsem, vůbec mě to jako nenapadlo...“ (1.6) „...co budou říkat ty mladý lidi tomě prostě zajímá a myslim, že mi to může něco přinýst tak.“ (1.6) „...když jsou ty lidi mladší, tak maj svoje témata a když to nezažili, to co já jsem, to co já zažívám třeba nebo zažívám až teď, třeba to začínalo, tak je to těžký o tom mluvit, jako tak mi o tom můžou říct svůj názor, jak to viděj u rodiču, ale to je přece jenom něco jinýho, než když to jako prožíváš akutně.“ (5.38)
Vůči terapeutům	Věkový problém vůči terapeutům ho dopředu nenapadl, původně ho tak sám nevnímal	„...a jaký to bude pro toho výcvikáře, když třeba bude ve stejným věku jako vy?...“ (1.6) „A asi to taky souviselo s tím věkem, že prostě najednou tam přišlo něco jako z nich a z lidí, který teda jsou jako věkově mně bližší, takže se svejma nějakějma problémama, jo...“ (6.42)
Ostych terapeutů	Ve skupině zažíval situace, kdy měl pocit, že ho terapeuti šetří, že je otvírání jeho témat pro ně komplikovanější, možná strategii vlastní ochrany samotných terapeutů, preference řešení vzdálenějších (mladších) témat	„...že jsem si někdy říkal, jestli, tím že jsem jim třeba věkově blízko, tak jestli jsou na mě dostatečně, ke mě dostatečně jako kritický je takový blbý, jako jestli do mě jdou... jestli by prostě nebyly věci do kterejch si třeba, v tomhle byla nějaká moje nedůvěra, že vlastně byly jako věkově srovnatelný se mnou, takže někdy jsem si říkal, že bych si jako přál, abych dostával víc za uši.“ (4.30) „V: Takže si měl takovej jakmo pocit, že ti jakoby třeba nadržujou? R: Třeba, třeba, mohli bysme to tak nazvat. Jakože, že vlastně, jo vlastně někdy moje obavy směřovaly k tomuhle. No, že, prostě že, jestli jsou dostatečně vůči mě aktivní, jako vůči ostatním. Ale je to celkem jako přirozený, nebo mě to tak přišlo, že to může bejt problém.“ (4.31-32) „No, že bych otevíral tohleto, že mě to napadalo, jako že to může bejt problém, že jsou věkově se mnou srovnatelný a že určitý věci, že mě jakoby šetřej, takže tam byla nějaká pochybnost ...jsem se musel jako uklidňovat“ (4.36)
Atypičnost témat	Jeho vlastní témata měla skupina jen omezenou možnost	„Protože jsem měl pocit, že se do mě moc jako nevopíraj ... že je možná snažší se vopřít spíš do někoho jinýho. Jo, nebo votevřít něco,

	reflektovat a porovnávat s vlastní zkušeností. Rozdílnost témat z důvodu věku. Absence přímé zkušenosti ostatních členů skupiny	co pro ně taky už je, jako co už slyšeli tady na tom druhu výcviku už víckrát a je to takový jako typičtější než já. (4.36) „...v rámci těch výcviků a terapií zažívaj spíš, nebo nevím proč jsem si to myslel, mladší lidi než já a lidi s jejich problémama...“ (5.38) „...že člověk prostě stárne a některý věci už nemůže, tak to nebylo téma ani těch jako mějch soukmenovců v tom výcviku, když si odmyslim třeba Markétu, takže se to jako, tam probíhaly často témata, který mě byly vlastní a ještě v jiný době jo, ale stejně tak si myslim, že to bylo pro ty therapy a byl to úkol pro ně tohleto jako uhlídat nebo therapy ty výcvikový vedoucí.“ (5.38)
--	---	---

Tabulka C3: Budování důvěry

Témata	Komentář autora	Citace
Důvěra a sebedůvěra	Vnímá silnou souvislost mezi důvěrou v therapy/skupinu a sebedůvěrou, vírou v sebe sama. Sebereflexe, náhled na vlastní slabiny	„...já myslím, že to totiž strašně souvisí s tím, jak člověk důvěřuje sobě, tak že to hodně souvisí s tím, jak důvěřuje těm, těm therapy, že tam je nějaká velká souvislost...“ (2.18) ...“ no takže tak i sám no a vlastně teď se jako dostávám k tomu, proč ta důvěra jako proč to mam spojený jako s tou důvěrou v sebe a v ty therapy, že vlastně v tu chvíli bych taky zklamával sám sebe...“ (3.22) „...že když jako dostatečně něvěřim tomu, že se třeba můžu někam posunout a to znamená, mám na sebe nějaký přísný kritéria toho, jsem toho schopnej, pochybuju, tak většinou stejným nějakým obdobným jako prizmatem koukám na tu terapii a na ty therapy...“ (3.24) “ Že když jsem veřil víc sobě, že to nevadí, když jsem si nevšiml, že to stejně k něčemu je, i když třeba v tu chvíli nevím proč, tak stejně tak u nich, takže voni jako něco udělali jinak než já bych si představoval nebo mě něčim jakoby zklamali v tom, že usli na skupině.“ (4.24) „Ale taky je to takový vzpupný, jako jak já jsem mohl vědět, jestli, je to vo nějakým sebevědomí.“ (4.30)
Odhodlání důvěřovat	Chápání důvěry jako vlastního	„...ve chvíli, kdy jsem šel do toho výcviku, tak už sem měl to v sobě nastavený tak, že je jako

	rozhodnutí, odhodlání důvěřovat	důležitý jako důvěřovat, nebo že sem chtěl důvěřovat a že to šlo...“ (2.18) „Takže prostě byly celý oblasti, ve kterých jsem jako důvěřoval tý skupině a byl jsem jako překvapenej, jak intenzivní to bylo.“ (5.38) „...tim jak jsem prošel tou nějakou terapií, tak me to asi mimojiný dalo to, že se toho tolik bát nemusim, že o tom můžu mluvit, že můžu plakat, že vim, že je to pro mě zraňující...“ (6.40)
Chápání důvěry	Dvojí chápání důvěry, vůči skupině jako zdroje pocitu bezpečí a vůči samotnému systému výcviku a jehopřínosnosti	„...ta důvěra pro mě má takový dva rozměry, Jedna je důvěra jako že, takovej ten jako pocit bezpečí a důvěřovat, že to někdo nějak nezneužije a druhá důvěra je v to, že mi to k něčemu bude. Že se mnou někdo pracuje kompetentně a že ten výcvik k něčemu bude, to jsou jako dvě různý věci pro mě, jako dvě důvěry se kterejma nějak se k nim vztahuju.“ (2.18)
Racionalizace	Násled na vlastní nedostatky při porovnání s terapeutu, sebereflexe	...“ vždyť já vůbec nevím, že on o tom mluvil, tak jsem spal nebo jsem si toho nevšiml nebo jsem to zapomněl a když jsem jako, taková racionalizace nebo jak bych to nazval, jo když jsem to jako přijal u těch terapeutů, tak jsem to taky možná, možná to bylo kvůli tomu, abych to přijal sám u sebe.“ (3.22) „...že jsem vlastně se nezatracoval v tom, že když ses si toho nevšiml, že je to nějaký zásadní problém, tak stejně tak není zásadní problém, že voni si nevšimli toho. A celý to nejednou začalo bejt jako pozitivnější.“ (4.24)
Průkopníci důvěry	Vnímání zásadní role jednotlivců ve skupině, kteří svým příkladem, ochotou odhalit se a sdílet a nasazením posilovali odhodlání a důvěru v ostatních členech skupiny	„...že tam prostě byli lidi, který tu důvěru budovali, budovali to svym jakoby sebeodhalenim, ale prostě tim, že byly upřímný, že dokázali říct věci, který byly jako závažný v jejich životě a asi to moc lidem jako neřekli.“ (5.38) „...myslim, že prostě určitý lidi, kdyby tam nebyli, tak tam ta důvěra, ty byly zásadní pro budování tý důvěry, že prostě byli schopný pustit tyhle věci, konkrétně v tomhle byla úžasná jako Markéta.“ (5.38) „Jo, no to že když někdo řekl něco, co bylo jako pro něj těžký a projevil tu důvěru, že mu to, že to zůstane mezi náma, zůstane v tý skupině a že by mu to mohlo pomoct, tak tuhletu zkušenost jsem asi udělal už i v těch svejh jako terapeutickejch skupinách, že je to jako zásadní pro ty ostatní, který nemaj

		tuhletu razanci nebo tu důvěru k tý skupině...“ (5.40)
Sebeodhalení a lidskost terapeutů	Vnímání důležitosti sdílení a sebeodhalování terapeutů před skupinou, objevování lidskosti, polidšťování terapeutů, výrazně prohlubovalo jeho důvěru. Podobnost témat terapeutů a jeho vlastních díky věkové blízkosti	„Takže, no a vlastně nazpátek k těm terapeutům, že pro mě vždycky, já jsem si vážil, nebo bylo pro mě asi důležitý pro tu důvěru, kdy i oni něco sdělili, jo takovýto pojetí psychoterapeuta, kterej je jenom nějaký zrcadlo, někde v nějakých terapiích, tak sme to neměli a jak zase u kterýho toho výcvikovýho terapeuta.“ (6.40) „...že když byli schopný sdělit i něco o sobě, tak to pro mě bylo důležitý, pro tu důvěru...“ (6.42) „Já nevím, to byly obavy o děti, že se třeba stalo tý naší výcvikový vedoucí, že pes ji pokousal dítě a tak s tím byly spojený nějaký a jakoby takový to, že...no. Takže takový úravky z jejich života pro mě byly důležitý.“ (6.42) „...jednou jsem našel toho našeho výcvikovýho vedoucího, si psal deník. ... a já si, já už jsem nespál, protože se mi něco honilo v hlavě, tak jsem si třeba taky šel psát deník nebo prostě už jsem nechtěl bejt někde, jsem tam přišel a on tam seděl a něco tam smolil. Jo tak jsem si říkal, ani jsem se s nim o tom nebavil, říkám co to píšeš? A on řekl deník a tím to jako skončilo ale pro mě to bylo jako, to je fajn, člověk si má psát deník nebo může nebo...no.“ (6.46)
Víra v posun	Víra v možnost rozvoje, přínosti a užitečnosti skupin, posilování víry v sebe sama a celkové důvěry ve skupinu	„...já že ve chvíli, kdy jsem si řekl, jsem sám jako věřil tomu, že já můžu se někam posunout něco dalšího nějak jako vyřešit, ulevit si a když jsem, bez ohledu na to, že mě něco v té terapii třeba dráždí nebo že se nezachovali tak, jak já bych si představoval, když jsem to bral jako zajímavou informaci, že to je to co mě dráždí nebo že se nezachovali nějak, že si toho nevšimli nebo naopak si... a začal jsem jako důvěřovat, že to přesto k něčemu je ta jejich činnost, že třeba, tak to pomohlo, tak já jsem, tak zároveň jsem já věřil i sám v sebe...“ (4.24)

Tabulka C4: Omezení důvěry

Témata	Komentář autora	Citace
Limity důvěry	Vnímání pochybení terapeutů (usnutí na skupině,	„Jo, tak jako dám příklad: Třeba to, že když ten jeden z našich výcvikových, jak se to jmenuje, výcvikářů, tak třeba usne.“ (3.20) „V: Jako že usnul na skupině?

	<p>pozdní příchod, nezapamatování si témat a obsahů skupiny) jako možných zdrojů oslabování důvěry</p>	<p>R: Ano, ano, nebo mě se to tak zdálo, že usnul, ale tak taky sem to bral jako nějaký zdroj už tak jako informace pro sebe nebo o tom, co se tam děje v té skupině...“ (3.21-22)</p> <p>...“ přišel pozdě, nestihl to, moc toho jako nebylo ale byly to takový jako okamžiky, kdy jsem si jako, kdy sem si říkal: no to bys, to se mi moc nelíbí, že se to děje...“ (3.22)</p> <p>„...když bych to převedl na sebe, tak bych nerad, aby se mi to dělo, jako když bych byl na té straně tech výcvikářů a je to trošku o nějakých, nebo bylo to pro mě trošičku o důvěře.“ (3.22)</p> <p>„...že třeba si něco nezapamatovali, nebo že někdo o něčem mluvil na něco navázal a voni do toho nevstoupili...“ (3.22)</p> <p>„A pak ale myslím, že byly oblasti, kterejch sme se nedotkli, ale ono to asi nebylo ani reálný. Bylo to daný omezením tohohle typu výcviku...“ (5.38)</p> <p>„...že tím že já jsem jako něčim prošel a zjistil jsem, jako v rámci vlastní terapie jsem měl nějaký omezení, ale zjistil jsem v rámci vlastní terapie.“ (5.40)</p> <p>„A že to je pro mě úlevný, že možná se z toho někdy vypláču nebo...asi jsem ztratil jako tu důvěru, ne, spíš jsem se s tím jako smířil, ale že to pro mě jako není zraňující“ (6.40)</p>
<p>Limity skupiny</p>	<p>Vnímá určitá omezení skupiny, přehnaný tlak v určitých momentech, věkový rozdíl vůči skupině</p>	<p>„No tak třeba že já bych se něčemu ještě věnoval na té skupině, třeba někomu, že mi to přišlo jako že je to zajímavý, že to stojí za to a že třeba ten člověk v tom zůstal sám nebo že se na někoho třeba tlačilo víc než v tu chvíli.“ (4.26)</p> <p>„Já jsem to spíš bral ne jako důvěru, ale jako omezení té skupiny, že prostě když jsou ty lidi mladší...“ (5.38)</p>
<p>Prapůvodní nedůvěra</p>	<p>Dřívejší zkušenost s nedůvěrou v terapii, již překonaná v dřívejší terapii</p>	<p>„Já, když sem začal chodit na nějakou terapii úplně, tak sem se taky bránil, prostě sem říkal, nebudu chodit na žádnou terapii, co to je a tak, takže sem si nějakým jako tou nedůvěrou prošel už možná dřív v rámci své individuální terapie...“ (2.18)</p> <p>„...že jsem se třeba určitejch věcí bál dřív, kdysi a nezděloval jsem je...“ (6.40)</p>
<p>Oslabení důvěry</p>	<p>Nepochopení a nesouhlas s některými reakcemi terapeutů,</p>	<p>„...i když jsem vnímal nějaký omezení toho, že jako můžu bejt něčim jako překvapenej, že by to dřív by to třeba tu mojí důvěru zklamalo nebo bych byl z toho rozčarovanej...“ (2.18)</p>

	zejména v komunitě	<p>„Tak o tomhle to byla jako ve mě pochybnost a samozřejmě to bylo taky jako moje práce prostě říct, tak já teď chci mluvit o tomhle, že to cejtím jako svůj, že mě to jako oslovuje, nějak se s tím stýkám“ (5.38)</p> <p>„No takhle, někdy se stalo, že jakoby sám za sebe jsem si říkal, jak to reagují? Ale možná to spíš bylo v komunitě než na skupině jo, že mě to jako přišlo divný... Jo někdy třeba jsem, ta naše výcviková vedoucí, někdy jsem měl třeba pocit a bylo to v rámci té komunity, že nás jako upřednostňuje. Jo, že to jako, a to jsem si říkal, vždyť to není fér vůči těm ostatním...“ (6.44)</p>
--	--------------------	---

Příloha č. 4 – Tabulky hlavních témat rozhovoru s Markétou

Tabulka D1: Představy a očekávání

Témata	Komentář autora	Citace
Chybějící očekávání a informace	Neměla očekávání ani představy o výcviku, absence předchozí zkušenosti	„No a vlastně nějaký představy jsem moc tom neměla... Asi jsem jako neočekávala nic úplně“ (1.4) „...nějak jsem si nedělala úplně výraznou představu o tom, jak to bude vypadat.“ (1.4) „...protože já jsem předtím na žádnou psychoterapii nechodila ani, takže ani nevím, jak jsem to zjistila, nebo jestli jsme nebyli na nějaké praxi, kde viděla, jak to nějak funguje.“ (3.24)
Zvědavost a natěšení	Těšila se a byla zvědavá	„...mně se to líbilo, protože ta psychoterapie mi přišla zajímavá... Byla jsem na to zvědavá“ (1.4)

Tabulka D2: Pobyť ve skupině

Témata	Komentář autora	Citace
Odhodlání, nasazení a otevřenost	Měla velké odhodlání, po celou dobu výcviku, hodně do toho „šla“, někdy přijímáno rozpačitě ale většinou oceňováno, tento přístup si udržela po celou dobu	„Já jsem se těšila, asi jsem se těšila a vím, to si teď pamatuju, ten první výcvik úplně, já jsem do toho hrozně šla... Víím, že mi i lidi potom říkali, že mě obdivovali v tom, že jsem do toho tak šla, že jsem byla hodně otevřená.“ (1.6) „No a že jsem měla nějaký postřehy, jak na ni hrozně tlačím, jak jsem taková urputná a ona že mi uhejbal a tak, víím, že jsem o tom mluvila, že jsem se cítila hrozně potom, úplně jsem z toho byla vyčerpaná a tak, takže víím, že jsem... Přitom potom zpětně mi lidi řekli, že to obdivovali, jak jsem do toho šla, no. Tak nevím, mně se to vlastně hodně líbilo, no...“ (1.6) „Takže já jsem hodně od začátku fakt do toho šla, hodně jsem se snažila bejt otevřená a nějakým způsobem o sobě hodně mluvit...“ (3.26) „Já jsem neměla nedůvěru v to, že by někdo třeba prozradil to co říkám. To jsem se nebála, to jsem... Tomu jsem docela věřila, takže to jsem nijak nefiltrovala, co říkám. Fakt jsem říkala ty věci tak, jak jsem je měla. Toho jsem se nebála.“ (4.38) „Ne, určitě ne v té otevřenosti, nebo v té chuti pracovat na sobě...“ (7.68) „Ale to ještě neznamená to, že bych začala třeba lhát, nebo se stahovat z toho. To ne“ (7.68)

<p>Pocit osamocení, nezapadání</p>	<p>Ze začátku hluboké pocitu osamocení a nezapadání do skupiny, postupná změna až v druhé polovině výcviku, kdy se vztahy s ostatními začaly prohlubovat.</p>	<p>„...ze začátku, když jsme se rozdělovali do nějakých skupin, kde se známe, nebo kde chceme být spolu, tak vím, že jsem jako jedna z mála zůstala úplně tam sama a vlastně vůbec jsem nevěděla, ke komu se přidat.“ (1.6) „T. mě lákala... at' jdu k nim, ale já jsem vlastně se necejtila vůbec s nima bejt, jako že bych tam měla bejt...“ (1.6) „A já vím, já si pamatuju, že jsem měla pocit, že nepatřím vůbec do žádné z těch skupin. Jsem se tam cítila docela jako osamocená taková... Ale to je takový můj intenzivní pocit, že jsem vlastně tam byla taková sama hodně.“ (2.10) „Nebo ani, zase jsem se necejtila vůbec začleněná do toho.“ (2.16) „...je možný, že jsem se necejtila přijímaná...“ (3.36)</p>
<p>Zklamání se skupiny</p>	<p>Zklamání ze složení skupiny, nenaplnění představ, odmítání, chtěla být s někým jiným</p>	<p>„To jsem byla docela zklamaná, já jsem asi chtěla bejt s jinejma lidma, no. Že když jsem viděla K., tak jsem si říkala ne to ne, bože to ne, to nechci... No, ale... Nějak jsem prostě tam viděla ty lidi a vlastně jsem tam v té skupině bejt nechtěla.“ (2.12) „No protože jsem měla nějaký vztahy s jinejma lidma asi taky, takže jsem spíš chtěla bejt s nima podle mě“ (2.14) „...všichni tam děsně jákali, jak super skupina a já jsem se vůbec necejtila spokojená s tím.“ (2.16) „No, úplně jsem měla divný pocitu z toho a vlastně mi bylo líto, že nejsem s lidma, se kterejma jsem chtěla bejt, protě byla jsem s jinejma lidma, no.“ (2.18)</p>
<p>Propojení se skupinou</p>	<p>Po zkušenosti společné skupinové práce na projektu pozitivní obrat v pocitu osamění, postupné začlenění do skupiny a prohlubování vztahů</p>	<p>„Já jsem vlastně poprvé... měla pocit, že jsem součástí té skupiny, až když jsme stavěli takový ty domečky pro skřítky, tam jsem teprve fakt cejtla, že jsem v té skupině, že jsem se napojila na ty lidi a že vlastně jsem součástí té skupiny, té společné práce... Podle mě už to bylo nějaký druhý, třetí rok.“ (2.20) „...tenkrát teprve jsem úplně cejtla, že jsem napojená, že tam prostě patřím.“ (2.22) „...že jsem si toho všimla úplně nejvíc, té změny, právě že toho propojení s těma lidma, tak mi došlo, že vlastně jo, teďka s těma lidma tady fakt jsem. A mám pocit, že mě nějak berou, možná...“ (3.34)</p>

		<p>„Já jsem se v té skupině jako cítila čím dál tím líp, my jsme si tam navázali pak fakt hluboký vztahy, obzvlášť s holkama, bylo to moc hezký. No prostě většina těch holek, jsem k nim měla hodně blízkej a fakt takovej mateřskej vztah. A ti kluci pro mě byli taky hodně jako důležití tam.“ (6.56)</p>
Zaměření na sebe	Zaměřenost primárně na sebe sama, reflexe slabé schopnosti zaměření na druhé, možný zdroj pocitů osamění, někdy až nezáměr o druhé	<p>„...já jsem vlastně za nima jít nechtěla, tak jsem tam nešla...“ (2.10)</p> <p>„Nemůžu říct, že bych na tý skupině nebyla otevřená, to jsem byla, ale prostě jela jsem si spíš jakoby nějaký svoje sólo.“ (2.24)</p> <p>„Nevim, prostě já jsem asi, to je můj celoživotní nějaká věc, že jsem takovej sólista, dokonce mi to kdysi někdo řekl, že nejsem vlastně vůbec týmový hráč.“ (3.30)</p> <p>„Nemůžu říct, že bych s těma lidma nekomunikovala, nebo... Ale možná to je, že jsem si jich moc až tak nevšímala, že jsem si jela prostě... Že jsem chtěla já z toho co nejvíc vyzískat a v podstatě ty ostatní lidi mě až tak nezajímali.“ (3.32)</p> <p>„Jsem víc jakoby taková možná egocentrická, nebo jak bych to tak řekla. Nemyslím si, že egoistická, ale víc se zaměřuju vlastně na sebe a na ty svoje pocity, než na to, jak to mají ostatní lidi“ (3.36)</p> <p>„A to jsem taky zjistila ve výcviku, že si toho docela často vůbec nevšímnu, že oni to nějak maj, ale já si jedu to svoje v hlavě a vlastně nevnímám ani to...“ (4.36)</p>
Touha po sebepoznání	Zaměření na sebe sama, vysoké nasazení do sebepoznání, zpracování vlastních témat, využití času, vnímání výcviku jako příležitosti	<p>„...prostě si, já jsem tam byla, já jsem to měla tak daný, že jsem strašně chtěla o sobě něco zjistit ... Tak mně to přišlo dobrý, že máš možnost si zpracovat nějaký svoje věci a vlastně něco si tam zjistit.“ (3.26)</p> <p>„Takže jsem hodně mluvila a hodně jsem se snažila jít fakt co nejhlobš do sebe, no. Abych z toho jako co nejvíc získala. Mně to přišlo škoda tam být a nevyužít ten čas.“ (3.28)</p> <p>„...ale v postatě pro mě bylo hrozně důležitý to, abych já se k něčemu dobrala jakoby v sobě.“ (3.34)</p>
Vyváženost skupin	Pozitivní vnímání mužského elementu ve skupině, vyváženosti, důležitost muže ve výcviku	<p>„Zároveň všichni ti chlapi tři, co my jsme tam měli tři kluky, tak pro mě strašně znamenalo...“ (4.38)</p> <p>„R: A ti kluci pro mě byli taky hodně jako důležití tam. Musím říct. Jsem ráda, že tam máme tři, že tam jsou.“</p>

		<p>V: Vy jste vlastně měli nejvíc, těch kluků v tý skupině.</p> <p>R: No, a bylo to dobrý. Já si myslím, že je to důležitý aby jich tam bylo víc. Protože, myslím si, že když tam bude jeden, tak to má fakt blbý hodně.“ (6.56-58)</p>
--	--	---

Tabulka D3: Vztah s muži

Témata	Komentář autora	Citace
Otcovská role	Osoba terapeuta naplňovala roli ideálního otce, špatná vlastní zkušenost s otcem, citový chlad, silné navázání na osobu muže terapeuta, hraničící s nekritickým náhledem	<p>„Zároveň hodně pro mě hodně znamenal Dano, ke kterému jsem měla fakt nějakou takovou vztah jako k otci, nebo přišel mi tam opravdu jako taková otcovská postava... takže Dano pro mě byl hodně důležitý, no. Ten hodně citlivý chlap, hodně empatickej, vždycky na mě prostě koukal takovejma krásnejma očima něžnejma a fakt takovejma otcovskejma. To bylo hrozně hezký... vlastně nejen skrze toho výcvikáře, ten Dano byl svělejší, on byl prostě hodně takovej otcovskej“ (4.38)</p> <p>„Ale jako stejně jsem ho ráda měla, ale zároveň už jsem k němu měla vlastně, už jsem ho nebrala až tak jako, bezp... Já nevím, tak jako dokonalýho, pro mě prostě do té doby jako dokonalý chlap. Jako dokonalý chlap, dokonalý táta. Chlap ne, nechtěla bych ho jako partnera, mě nepřitahoval. Ale jako táta, táta jo. Citlivýho chlapa, kterýho bych chtěla mít za tátu, to jsem měla třeba i R. takhle, toho bych taky chtěla mít za tátu. Teda i když ne s těma ostatníma věcmi, co ho provázej. Ale tou citlivostí, ten se mi hodně jakoby líbil jako táta. (7.66)</p> <p>„Jenom prostě ta moje důvěra v něj opadla a už jsem holt...“ (7.68)</p> <p>„Musí to člověk tak... Že tam hrajou prostě důležitou roli v tom. Že v té psychoterapii ten terapeut hraje prostě kurva roli.“ (8.72)</p>
Muži mají city	Důležitá zkušenost s muži ve skupině, mužské sdílení citů, přerámování předchozích špatných zkušeností s muži	<p>„Zároveň všichni ti chlapi tři, co my jsme tam měli tři kluky, tak pro mě strašně znamenalo to, že jsem začínala chápat, jako ne chápat, ale víc prociťovat ve svém životě, že chlapi mají city. Že tím, že jsem měla tátu, kterej nedával najevo vůbec žádné city a emoce, tak já jsem měla na nevědomé úrovni uložené to, že prostě chlapi je nemaj.... samozřejmě rozumem víš, že je maj, ale někde vzadu v tobě to přesvědčení nějaký ukrytý, že je nemaj a nevěříš tomu, že je maj. Je to divný, je to hrozně nepříjemný... a ti</p>

		kluci byli taky projevovat ty své city a ty své emoce a opravdový“ (4.38)
Nedůvěra v muže	Reflexe narušených vztahu s muži obecně, setrvalá vysoká nedůvěra, příležitost, korektivní emoční zkušenost	<p>„Obzvlášť, když máš prostě narušený vztah k chlapům a tohleto ti udělá terapeut, tak je to podle mě hodně zlý.“ (5.44)</p> <p>„Ale už jako kdyby s nějakou nejistotou.“ (7.68)</p> <p>„Ono to bylo těžký v tom, že já obecně tu důvěru k mužům moc nemám a tím pádem to, že se tohleto stalo, tak vlastně se možná zastavil ten proces té důvěry. Ale nevím. Nevím, jestli by to bylo jiný, kdyby se tohleto neodehrálo, že třeba na konci výcviku bych řekla Ok, super, já prostě chlapům věřím a věřím jim, že mají city a emoce.“ (7.68)</p> <p>„Možná pro mě ta Saša nebyla tak důležitá, prostě s ženským já problém nemám. Možná asi kdyby tam byl kdokoli jiný, tak by to pro mě tolik neznamenal, protože v tomhleto mám nějakou jistotu. A ten chlap tam pro mě fakt důležitý byl. Asi kdyby mi to řekla Saša, tak by mi to bylo možná jedno, nevím. S tím Danem to bylo horší pro mě.“ (8.72)</p>

Tabulka D4: Trhlina důvěry

Témata	Komentář autora	Citace
Nenávratná ztráta důvěry	Reakce na subjektivně záměrný útok terapeuta, ironická poznámka, nenávratné poškození vztahu, zlý úmysl, nedůvěra, pochyby o autentičnosti předchozího vztahu	<p>„No ale s tím Danem, asi to na co se ptáš, došlo tam, to bylo už jako ke konci toho výcviku a pro mě to byla krutá rána, kdy já jsem... A to jsem se zrovna bavila o tobě dokonce, něco jsem řekla a on mi to vpálil zpátky ironicky. A bylo to pro mě strašný. To pro mě byla tak šílená, tak šílený... já jsem vyprávěla o něčem jak já to mám a jaká já jsem dobrá žejo a on mi to prostě vpálil ironicky do obličeje. To musím teda říct, že bylo fakt jako hodně zlý a že vlastně do konce toho výcviku, už to pro mě, já si myslím, že už to bylo tak rok a půl před koncem nebo rok možná, že tam ten vztah už nenavázal, že taková ta důvěra, která tam fakt byla jako hluboká v něj, tak se tím narušila, no.“ (4.38)</p> <p>„Jako jedinou ironickou poznámkou, no.“ (5.40)</p> <p>„No tak začla jsem bejt taková, no už jsem mu nevěřila, že mě má rád, prostě nevím. Stačilo mi takhle málo v úvozovkách... Už jsem si pak říkala jo jasně, tak on vlastně mě vlastně rád nemá a celou dobu to tady hrál... Ale vím, že tam byl ten moment, že jsem si říkala aha, tak</p>

		<p>já jsem si myslela, že mě má rád a on mě vlastně rád nemá.“ (6.64)</p> <p>„Ono je to těžký, protože o tom, že k někomu chováš nějakou velkou důvěru vlastně nepřemejšlíš nijak. A ve chvíli, kdy je narušená, tak teprve zjistíš, že jsi v toho člověka hodně věřil a že vlastně tě to nějakým způsobem zranilo a že tu důvěru to odstříhlo“ (7.68)</p>
Pocit zranění a zrady	<p>Silný pocit zaskočení, zrady, zranění a prožívání bolesti. Možný vliv předchozího nekritického náhledu</p>	<p>„Já nevím co to zklamání, zranění hrozný, protože jsem to od něj vůbec nečekala...“ (4.38)</p> <p>„Že to spíš asi možná nakopne a dovede k té pravdě, pro mě to byla jako velká zrada no, jako teď se mi ještě chce brečet pořád.“ (5.44)</p> <p>„Protože já jsem v něj měla prostě obrovskou důvěru, fakt obrovskou. Takže tak asi no.“ (5.46)</p> <p>„Ne, tam šlo vyloženě jenom o to, že on mi to dal jakoby sežrat, víš co... mně šlo o to, že on vlastně jakoby mě zasáhnul, jakože mi chtěl ublížit, víš? Že ta ironie vždycky je jakoby trošku zlá, žejo. Že ti ten člověk chce prostě dát ten úder, nebo já nevím, jak bych to řekla. Není to vlídný. Není to vlídný. A on mi prostě ublížil. O to šlo.“ (5.48)</p> <p>„Že mě to hodně zranilo. Ta zlost, zlost, zlost. On prostě udělal takový výstřel proti mně, prostě se ho to dotklo, něco mu to podle mě připomnělo jakoby v jeho životě a vpálil mi to do ksichtu, no. A to ve mě bylo fakt hodně velký zklamání.“ (6.52)</p> <p>„A ve chvíli, kdy vlastně se stala tadyta věc, tak najednou jsem měla pocit, že celou dobu mi třeba nerozumněl, že to nebyla pravda.“ (7.68)</p>
Omluva a odpuštění	<p>Důležitost omluvy, přesto trvalé porušení vztahu. Uvědomění si odpuštění v průběhu rozhovoru, silný emoční zážitek</p>	<p>„Řekl mi, že to bere jako svoje profesní selhání a že ho to hodně mrzí. Omluvil se mi za to.“ (5.42)</p> <p>„...řekl, že to tak bere, že prostě selhal, že to bere jako svoje profesní selhání. Já to tak beru taky, protože si myslím, že by se tohleto nemělo stát.“ (5.44)</p> <p>„Protože já jsem v něj měla prostě obrovskou důvěru, fakt obrovskou. Takže tak asi no.“ (5.46)</p> <p>„V podstatě by pro mě asi přestal existovat, asi bych si ho nevážila vůbec. Určitě jsem to ocenila, že to přiznal. Bylo to jako pro mě jako hodně důležitý, že to přiznal, že otevřeně řekl, že přiznal svoji chybu. To pro mě bylo hodně důležitý, to vím.... Myslím si, že je to prostě</p>

		hodnej člověk. Asi jsem ráda, že o tom mluvím, že... no. Když o tom mluvím, tak jsem vlastně ráda, že vlastně jsem mu odpustila. “ (8.70)
Ostražitost a nedůvěra	Reakce na ztrátu důvěry, ostražitost	„Ale už jsem pak možná byla vůči němu ostražitá, už jsem mu nevěřila, že mě má rád a pak už moc ne, že tam byly jako velký pochyby no.“ (6.54)

Evidenční list knihovny

Souhlasím s tím, aby moje diplomová práce byla využívána ke studijním účelům.

V Praze dne

Uživatelé potvrzují svým podpisem, že pokud tuto diplomovou práci využijí ve své práci, uvedou ji v seznamu literatury a budou ji řádně citovat jako každý jiný pramen:

Jméno a příjmení	Adresa	Datum	Podpis

**Posudek vedoucího diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Bc. Martin Kraus

Obor studia: Psychologie

Název práce: Trhliny důvěry - Vnímání důvěry k terapeutům u frekventantů
psychotherapeutického výcviku na PVŠPS

Vedoucí práce: Jan Jakub Zlámaný Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stran (bez příloh): 65

Celkový počet stran příloh: 31

Počet titulů české literatury a pramenů: 18

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 19

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy,
stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace,
parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace,
cizojazyčná literatura)

			3	
--	--	--	---	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu,
přívodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

	1			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost,
iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

		2		
--	--	---	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části
v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	1			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Námět k diskusi:

Co si autor myslí, že by se mělo ve výcvicích změnit, aby se frekventanti výcviku, kteří mají trhlinu důvěry v terapeuty mohli o svých pocitech mluvit?

Vidí autor nějaké řešení tohoto problému, aniž by se musel měnit výcvikový systém?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Předkládaná práce splňuje nároky kladené na diplomovou práci. Autor rozdělil práci standardně na teoretickou a empirickou část.

V teoretické části práce se v prvních kapitolách věnuje definici důvěry a podrobnému souhrnu teorií zabývajících se důvěrou. V dalších kapitolách charakterizuje psychoterapeutické výcviky, specifikuje strukturu psychoterapeutických výcviků realizovaných na PVŠPS a popisuje skupinovou psychoterapii jako takovou.

V empirické části provádí kvalitativní výzkum za pomoci metody interpretativní fenomenologické analýzy. Cílem výzkumu je prozkoumání fenoménů, které důvěru k terapeutům v průběhu výcviku ovlivnili a to jak pozitivním, tak negativním způsobem a jejich vliv na terapeutický proces. Výzkumnou otázkou je: „Jak vnímají frekventanti psychoterapeutických výcviků na PVŠPS důvěru k terapeutům?“

Hodnocení práce:

Z teoretického hlediska autor nevynechal, dle mého názoru, nic podstatného. Kolega v teoretické části prokázal schopnost práce s odbornou literaturou a systematického shromažďování informací o daném tématu. V empirické části pro svůj výzkumný cíl využil kvalitativní výzkumnou metodologii. Autor v teoretické části popisuje základní pojmy a teoretické koncepty spojené se studovanou problematikou. V praktické části své práce, prokazuje schopnost uplatnit kvalitativní metodologický postup, kategorizovat data, provést fenomenologickou interpretativní fenomenologickou analýzu a srozumitelně interpretovat výsledky.

Připomínky:

Formální: Časté překlepy a formulační nejasnosti. Chybí mi bibliografické údaje o práci. V seznamu literatury používá různé citační normy. Ze základní literatury mi chybí např.: publikace Community od S. Pecka.

Obsahové: Autor nenavrhuje jak problém „trhlin důvěry“ řešit. Zajímalo by mě návrh řešení kolegy tohoto problému. Podr. viz. otázka k obhajobě.

Celkově: Ocenit musím schopnost autora reflektovat pomocí kvalitativních metod efektivitu psychoterapeutických výcviků na PVŠPS v oblasti důvěry k terapeutům. Oblast efektivitu psychoterapeutických výcviků byla dosud badatelsky opomíjena.

Doporučení k obhajobě: doporučuji*

Navrhovaná klasifikace: **Práci hodnotím jako velmi dobrou, dle obhajoby.**

Datum, podpis:

*

nehodící se, škrtněte

**Posudek oponenta diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta: Bc. Martin Kraus

Obor studia: Psychologie

Název práce: Trhliny důvěry. Vnímání důvěry k terapeutům u frekventantů
psychoterapeutického výcviku na PVŠPS

Oponent práce: Mgr. Lucie Vacková Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 61

Počet stránek příloh: 25

Počet titulů v seznamu literatury: 38

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy,
stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace,
parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace,
cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu,
průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		x		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

x				
---	--	--	--	--

Využití praktických zkušeností

		x		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost,
iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části
v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		x		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		x		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) Jaké bylo Vaše předporozumění dané problematice? Ovlivnilo Vás nějakým způsobem při výběru tématu?
- 2) Lze najít paralelu mezi 5 formami chování zprostředkujícími citovou vazbu mezi matkou a dítětem (viz Bowlby) a budováním vztahu výcvikových lektorů s frekventanty výcviku?
- 3) Zamyslete se nad problematickými momenty výzkumu.

Celkové zhodnocení (klady a nedostatky):

Autor diplomové práce se ve svém textu zabýval problematikou fenoménu důvěry u frekventantů psychoterapeutických výcviků realizovaných na Pražské vysoké škole psychosociálních studií. Ohniskem autorova zájmu byl vztah frekventantů k výcvikovým lektorům. V teoretické části DP se autor nejprve podrobně věnuje výchozím principům, formám a typologii fenoménu důvěry, dále pak nastiňuje historii, vývoj a specifika psychoterapeutických výcviků v České republice. Teorii uzavírá pojednáním o vůdčích principech psychodynamických a daseinsanalytických komunitně-skupinových výcviků na PVŠPS. V praktické části DP předkládá kvalitativní výzkum inspirovaný metodou IPA, jehož cílem bylo zjistit, individuální jedinečnou zkušenost čtyř participantů, kteří téma důvěry v průběhu psychoterapeutického výcviku významným způsobem řešili.

Klady a zápory DP:

Zvolené téma koresponduje se studovaným oborem. Oceňuji autorovo nasazení a zájem nezůstávat na povrchu věci.

Obsahovou stránku hodnotím velmi pozitivně, i když v textu postrádám autorovo osobní předporozumění dané problematice (autor se o něm pouze zmiňuje v obecné rovině, s tím, že jej diskutoval s vedoucím práce, ale čtenář se o jeho podobě v podstatě nic bližšího nedozví). Připomínky mám k formální a gramatické stránce. V textu chybí list s bibliografickými údaji, tedy i informace, kolik DP obsahuje přímých a nepřímých citací atd. Toto by mělo být studentem doplněno v rámci obhajoby. Dále jsem v textu, celkově psaném kultivovanou a čtivou formou zaznamenala překlepy (chybějící háčky, čárky, písmenka navíc) a chyby (např. na místo slova „hermeneutika“ autor používá slovo „hermenautika“).

Přes výše uvedené připomínky považuji text za inspirativní.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře - dobře - dle výsledku obhajoby

Datum, podpis: 30/8 2018

Mgr. Lucie Vacková Ph.D.

